

Vlaams
Parlement

vergadering **C357**
zittingsjaar 2020-2021

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening
en Energie

van 6 juli 2021

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Bart Claes aan Zuhhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de stortplaats voor met PFOS verontreinigde grond van de Oosterweelwerf – 3993 (2020-2021)	5
VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de handhaving met betrekking tot afgedankte voertuigen en de recyclage ervan – 4012 (2020-2021)	10
VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over turf in potgrond – 4013 (2020-2021)	14
VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Zuhhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het bodemsaneringsfonds Promaz – 4028 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Gwenny De Vroe aan Zuhhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de erkenningsaanvraag van Promaz, het fonds voor de sanering van bodemverontreiniging door stookolie – 4105 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Zuhhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de oprichting van het bodemsaneringsfonds Promaz – 4215 (2020-2021)	17
VRAAG OM UITLEG van Inez De Coninck aan Zuhhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de interbestuurlijke audit Leegstand en verwaarlozing van bedrijfsruimten – 4007 (2020-2021)	24
VRAAG OM UITLEG van Lode Ceyskens aan Zuhhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het wolvenprotocol – 4058 (2020-2021)	27
VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Zuhhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de PFAS-verontreiniging van Vlaamse waterlopen – 4088 (2020-2021)	31
VRAAG OM UITLEG van Bruno Tobback aan Zuhhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het onderzoek naar de PFOS-vervuiling in het kader van de vergunning voor het BROEKLIN-project in Machelen – 4091 (2020-2021)	35
VRAAG OM UITLEG van Steven Coenegrachts aan Zuhhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de oproep van het Algemeen Boerensyndicaat naar meer werkbare regels en een menselijker beleid ten aanzien van de landbouw – 4120 (2020-2021)	39

VRAAG OM UITLEG van Jos D'Haese aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over recente bodemstalen en de normen die de OVAM hanteert voor PFOS – 4133 (2020-2021)	45
VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de lozingen met PFOS en de samenwerking tussen de administraties – 4158 (2020-2021)	50
VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het gebruik van afvalstoffen als grondstof – 4201 (2020-2021)	56
VRAAG OM UITLEG van Steven Coenegrachts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het experimenteren binnen de landbouw – 4206 (2020-2021)	60

VRAAG OM UITLEG van Bart Claes aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de stortplaats voor met PFOS verontreinigde grond van de Oosterweelwerf – 3993 (2020-2021)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: De heer Claes heeft het woord.

Bart Claes (Vlaams Belang): Minister, alweer een vraag over perfluorooctaansulfonaat (PFOS) en Oosterweel, maar dan wel met betrekking tot acties die in het heden of in de nabije toekomst kunnen worden genomen. Daarom stel ik deze vraag in deze commissie en niet in de onderzoekscommissie.

Zoals we allemaal weten, werd er in 2018 een dading afgesloten tussen 3M Belgium en Lantis. Daarin staat dat 3M Belgium op zijn bedrijfsterrein in Zwijndrecht een stortplaats zal inrichten voor de opslag van gronden van derden die zodanig verontreinigd zijn met PFOS dat deze gronden niet meer voor hergebruik in aanmerking komen en waarbij 3M Belgium zal instaan voor het permanent beheer en monitoring van deze stortplaats. Lantis zal wat betreft de gronden die tijdens de Oosterweelwerken vrijkomen en zodanig met PFOS verontreinigd zijn dat ze niet meer voor hergebruik in aanmerking komen, gebruik kunnen maken van de door 3M Belgium aangeboden stortplaats om deze gronden daar definitief te storten.

Volgens de verklaring van diverse ministers tijdens de plenaire vergadering van vorige maand gaat het hierbij dus niet om een tijdelijke opslagplaats voor zwaar verontreinigde PFOS-bodems, maar wel degelijk om een definitieve stortplaats waar deze gronden minstens gedurende de volgende decennia zullen worden opgeslagen.

Minister, kunt u verduidelijken of het bedrijf 3M Belgium over alle vereiste omgevingsvergunningen beschikt voor de inrichting en uitbating van dergelijke stortplaats? Zo ja, wanneer werden deze afgeleverd? Welke exploitatievoorwaarden werden hierbij opgelegd door de vergunningverlenende overheid? Kan van deze vergunning een kopie aan de commissieleden worden bezorgd? Zo nee, hebt u intussen desgevallend reeds opdracht gegeven aan uw Omgevingsinspectie om hieromtrent een proces-verbaal op te stellen lastens 3M Belgium als exploitant van deze illegale stortplaats en Lantis wegens het illegaal dumpen van deze gronden op deze illegale stortplaats? Welke bestuurlijke maatregelen werden hieromtrent reeds opgelegd lastens 3M Belgium? Welke garanties hebt u dat 3M Belgium, als exploitant van deze stortplaats, in staat zal zijn om deze opslagplaats op het bedrijfsterrein in Zwijndrecht waar zwaar met PFOS verontreinigde gronden door derden worden gestort, gedurende de volgende decennia op een duurzame en veilige manier te blijven beheren en monitoren?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Het bedrijf 3M beschikt niet over een omgevingsvergunning voor de uitbating van een stortplaats. Er is een vergunning afgeleverd op 1 augustus 2019 op naam van de toenmalige Beheermaatschappij Antwerpen Mobiel (BAM) – nu Lantis – voor de aanleg van een beveiligingsberm op het terrein van het bedrijf 3M. Deze vergunning werd afgeleverd door de deputatie. Het gaat dus niet om de uitbating van een stortplaats.

De grond wordt toegepast in een beveiligingsberm. Het betreft grondverzet binnen de kadastrale werkzone, conform artikel 164 van het Vlaams reglement betreffende de bodemsanering (VLAREBO), waarbij de nodige garanties moeten worden geboden dat het gebruik van de bodemmateriële geen bijkomende

verontreiniging van het grondwater veroorzaakt en dat de mogelijke blootstelling aan verontreinigende stoffen geen bijkomend risico oplevert. Bovendien moeten de bodemmaterialen worden gebruikt conform een code van goede praktijk. Daarbij moet worden benadrukt dat de grond binnen dezelfde zone wordt gebruikt als waar hij nu ligt, maar dan wel in sterke mate wordt afgeschermd. Bovendien wordt deze fase van de werken momenteel ook onderzocht door de expertengroep, wat mogelijk nog tot bijsturing aanleiding kan geven, indien zij dat nodig achten.

Tijdens een controle op 3 juni 2021 stelde de Omgevingsinspectie vast dat er nog niet was gestart met de aanleg van de berm.

Het gebruik van deze gronden wordt geregeld via VLAREBO, en valt onder het toezicht van de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) en de Grondbank.

Wat uw laatste vraag betreft, wens ik nogmaals te benadrukken dat het hier niet gaat over een stortplaats, maar een berm die wordt aangelegd, waarvoor een vergunning werd afgeleverd. In deze berm wordt conform de wettelijke voorschriften grond gebruikt binnen het kader van de kadastrale werkzone.

De vergunning is verleend aan de BAM. Het gaat hier enkel om een stedenbouwkundige vergunning. De omgevingsvergunning volgt het onroerend goed en niet de persoon van de vergunningsaanvrager. De aanvrager hoeft niet noodzakelijk de eigenaar noch de houder van enig ander zakelijk recht te zijn op de grond waarop de aanvraag betrekking heeft.

In het momenteel lopende beschrijvend bodemonderzoek dat 3M aan het uitvoeren is, is mee opgenomen dat ook de veiligheidsberm mee geherevalueerd moet worden in het kader van een eventuele bodemsanering. In dit bodemonderzoek zal dus bepaald worden wat er verder met de gronden in de veiligheidsberm dient te gebeuren. De grond zal worden beoordeeld in de staat waarin hij zich bevindt. Het zou kunnen dat er nog geen afgewerkte veiligheidsberm is op het moment dat dit binnen het beschrijvend bodemonderzoek beoordeeld wordt. Als de berm er echter wel al is, dan wordt de grond als onderdeel van de berm beoordeeld. We kunnen niet vooruitlopen op welke bijkomende maatregelen dan al dan niet nodig zijn. Hier moet de erkende bodemsaneringsdeskundige uitspraken over doen. In het kader van zowel het beschrijvend bodemonderzoek als later de bodemsanering zal de verontreiniging continu opgevolgd worden door een erkend bodemsaneringsdeskundige, die dus ook deze berm in dat kader zal opvolgen. Als uit onderzoek blijkt dat er maatregelen moeten komen richting saneren, dan zullen die ook genomen moeten worden.

De voorzitter: De heer Claes heeft het woord.

Bart Claes (Vlaams Belang): Minister, dank u wel voor die bijkomende informatie. We kijken inderdaad allemaal uit naar het verslag van de expertengroep, dat we, als ik het goed voor heb, verwachten op 15 juli en dat op 16 juli ook besproken zal worden binnen de onderzoekscommissie.

U hebt al deels geantwoord op een tweede vraag die ik had, over beschrijvend bodemonderzoek dat in 2019 aan 3M werd bevolen. Hebt u er een idee van wanneer dat af zal zijn? Ik heb begrepen dat 3M daar toen ruim de tijd voor kreeg, tot 2022. Maar gezien de ernst van situatie, zal die timing bijgestuurd worden om dat onderzoek vroeger te krijgen?

De voorzitter: Mevrouw Perdaens heeft het woord.

Freya Perdaens (N-VA): Het is misschien niet onbelangrijk om mee te nemen dat de grond waarover nu gesproken wordt, momenteel niet afgeschermd is en zo

dus de omgeving verder kan vervuilen. De maatregelen die voorzien zijn – die drievoudige bentonietmatten, die even ondoordringbaar zijn als een kleilaag, met een speciale plastic lining die moet worden dichtgelast en een drainagemat –, zouden ervoor zorgen dat de omgeving niet verder vervuild raakt, wat natuurlijk een verschil is ten opzichte van de huidige situatie. Ik denk dat dat belangrijk is om in het achterhoofd te houden. Nu, het is natuurlijk heel belangrijk – minister, u gaf dat ook aan – dat er verdere onderzoeken gebeuren en dat die bodem-saneringsdeskundige dat verdere onderzoek ook doet.

Ik had nog een vraag wat betreft die berm die bij 3M aangelegd zou worden. Op welke manier en wanneer zouden er controles zijn op die maatregelen die genomen worden ter voorkoming van verdere verontreiniging? Zodat er controle zou zijn op die voorziene situatie – tijdelijk – en er geen verdere verontreiniging kan zijn.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister, bedankt voor de toelichting.

Ik heb nog drie vragen. U spreekt ten eerste over een stedenbouwkundige vergunning voor een veiligheidsberm, niet voor een stortplaats. Dan is mijn vraag: is in die stedenbouwkundige vergunning vermeld dat het gaat om zeer zwaar vervuilde grond? Dat is toch redelijk relevant in dezen.

Ten tweede, wat is het decretaal kader hiervoor? Het gebruik van kadastrale werkzones behoort tot afspraken die zijn gemaakt in het kader van de Oosterweel-verbinding. Maar welk decretaal kader is er om zwaar vervuilde grond niet te behandelen als zwaar vervuilde grond maar opzij te zetten in een zogenaamde veiligheidsberm? Welke naam of bestemming men er de volgende keer voor zal uitvinden: een speeltuin of weet ik veel, maar dan met een mooi laagje erover?

Een derde vraag, minister, stel ik om goed te snappen hoe zoiets tot stand komt. Men is hier voor onze deur een speeltuin aan het graven, in Borgerhout, dat ook vol vervuiling zit. Stel dat men hier nu zware vervuiling met metalen of iets anders aantreft: mag ik dan ook een afspraak maken met die aannemer om die grond maar in mijn tuin te deponeren, met klei eronder en plastic erover, voor een jaar of honderd? Zou dat ook mogen of niet? Wat is het verschil als het niet mogelijk is?

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Heb ik het goed begrepen dat de aanleg van de veiligheidsberm nog niet gestart is? Dat is althans wat minister Peeters heeft verklaard. Het project staat nu on hold omdat er zwaar vervuilde grond van meer dan 70 microgram PFOS per kilogram droge stof is aangetroffen. Het probleem is net dat de verwerking van die grond in een berm stedenbouwkundige handelingen betreft en niet het storten op een stortplaats. Mijn vraag is heel concreet. Waarom heeft men bij de keuze voor verwerking van dat zwaar vervuilde materiaal in die berm niet een vergunning voor een stortplaats aangevraagd? Dat zouden nu allemaal illegale storten zijn? Waarom is die keuze gemaakt? Ik begrijp eerlijk gezegd niet dat men die keuze op die manier gemaakt heeft. Maakte een aanvraag als stortplaats enige kans voor die 'veiligheidsberm'? Het woord veiligheid slaat trouwens alleen maar op het beveiligen van de fietsers en heeft niets met de gezondheid te maken. Dat is mijn eerste vraag.

Ik heb een tweede vraag. In de vergunning die nu verleend is, staat het woord PFOS één keer, in het advies van het Agentschap voor Natuur en Bos. Dat betekent eigenlijk dat wie de vergunning verleend heeft en wie de aanvraag heeft opgesteld, zelfs niet eens hebben vermeld dat er zwaar vervuilde PFOS-grond werd verwerkt in die berm. Is dit de normale gang van zaken?

Mijn derde vraag betreft de normering. Die wordt herbekeken. Het zou betekenen dat de grens van 70 microgram wordt verlaten en verlaagd. Wat betekent dat dan concreet voor de realisatie van de veiligheidsberm?

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): U kent allemaal het gezegde van een befaamde Chinese filosoof over die kat: het gaat er mij niet om welke kleur de kat heeft, als ze maar muizen vangt. Ik verwijs daarnaar, omdat wij zien dat er de afgelopen jaren wel een en ander in beweging is gekomen wat betreft PFOS- en aanverwante normering. Mij lijkt het interessant om eerst even af te wachten wat de commissie grondverzet aan de regering zal adviseren. Ik neem aan dat als blijkt dat voor het milieu en de volksgezondheid de norm van 70 moet worden bijgesteld, wij heel het kader rond de veiligheidsberm moeten herbekijken. Bent u die mening ook toegedaan, minister?

Het lijkt mij nu niet zo nuttig om te discussiëren over het juiste juridische pad en over de exact te nemen vergunningen. Mij lijkt het essentieel om onmiddellijk de adequate maatregelen te nemen als dat rapport er is. Als blijkt dat de grond zo erg vervuild is, dan kunnen eventueel vergunningspistes als stortplaats van pas komen. Die keuzes kunnen nuttig zijn als zij zich aandienen. Maar wij mogen niet de kar voor het paard spannen. Ik hoop wel, als het rapport verschijnt, dat dan alle nodige administratieve en juridische procedures op punt gezet zullen worden om de behandeling van die grond volgens het advies van de commissie grondverzet zo correct mogelijk aan te pakken.

Het is bij mijn weten tot nu toe ook niet mogelijk geweest om dergelijk grondverzet als stort te hanteren, gelet op de toenmalige normen. Of vergis ik mij daarin?

De voorzitter: Tinne Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Collega's, het zijn inderdaad allemaal boeiende vragen. In dezen is het belangrijk dat er rond een aantal zaken duidelijke uitklaringen kunnen komen. Minister, in die zin ben ik blij met het feit dat uw collega-minister Peeters een expertencommissie heeft aangeduid om een aantal zaken uit te klaren en de veiligheid in het hele verhaal te garanderen, met de inzichten die er vandaag zijn. We moeten daar klaarheid in krijgen, zodat we weten dat de werken op een veilige manier kunnen worden uitgevoerd. Minister, we kijken uit naar de discussie daarover. Maar ik wil daar niet dieper op ingaan.

Ik wil wel nog even stilstaan bij het verhaal van de berm. De collega's hebben daar wat vragen bij. Is het een stortplek? Is het vergund als berm? Wat wisten we wel, wat wisten we niet? Dat zal wellicht ook een onderwerp voor de onderzoekscommissie zijn. Ik begrijp dat er een berm is vergund, waarbij men duidelijk weet dat er daarin ook vervuilde grond zou worden geborgen. Het gaat dan opnieuw over de terminologie: storten of bergen. In dezen zijn er daar mogelijk verschillen in.

Minister, als dat wordt uitgevoerd zoals het vergund is, met folie en dergelijke meer eromheen, op welke manier worden er dan controles uitgevoerd in de toekomst? Is er in de vergunning en/of via andere wegen een mogelijkheid om een permanente monitoring te doen, of de techniek die wordt toegepast door de jaren heen de nodige garantie geeft? Gebeurt die monitoring in het bodemonderzoek waarnaar u verwees? Ik veronderstel dat dit bodemonderzoek langer in de tijd zal moeten worden opgevolgd? Kunt u daar klaarheid in brengen? Hoe zal die monitoring van de berm en de toegepaste techniek gebeuren?

Als er problemen zouden opduiken, wat zal er dan moeten gebeuren? Ik ga ervan uit dat het, als het over een 'fuite' gaat, zal moeten worden hersteld. Of kan men

dan ook nog tot sanering overgaan? Wat zijn de gevolgen die daaraan kunnen worden gekoppeld?

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Ik sluit aan bij de laatste vraag van collega Rombouts. De terminologie heeft inderdaad misschien niet zo heel veel belang, maar ze heeft natuurlijk wel belang in functie van wat er achteraf gebeurt indien er dingen zouden misgaan. Dat is een heel simpele vraag, minister. Indien de werken worden uitgevoerd rond die berm conform de vergunningen die vandaag worden verleend en achteraf blijkt er uitspoeling, milieuschade en gezondheidsschade te zijn, wie is er dan aansprakelijk en verantwoordelijk voor het financieren van de kosten die verbonden zijn aan die schade? Zal dat dan 3M zijn? Zal het Lantis zijn en dus in het algemeen de Vlaamse belastingbetaler? Het is een van die twee. Dan kun je je afvragen of het niet moet worden gemonitord en of het niet nuttig is om in dit soort gevallen vooraf borgstellingen te eisen voor toekomstige potentiële schade.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik wil graag heel even tussenkomen, omdat ik het een interessant debat vind, met interessante vragen die door verschillende partijen worden gesteld.

Collega D'Haese, u zit zelf in de onderzoekscommissie. Ik vind het echt niet correct dat u zegt dat er met die zwaar vervuilde grond speelpleintjes zullen worden aangelegd. Dat wilde ik even aangeven. Het gaat over een veiligheidsberm op de site van 3M voor de stockering, met al die zaken die collega Perdaens en de minister hebben aangehaald. En dan doet u alsof het een speelpleintje is. Ik vind dat echt niet correct. Ik wilde dat hier met zoveel woorden zeggen. Ik kijk uit naar het antwoord van de minister, over hoe we dat verder moeten bekijken, en ook naar het rapport van de commissie op 15 juli.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega's, ik zal hier natuurlijk niet vooruitlopen op het werk van de experts die wij hebben aangesteld, de toxicologen. De opdrachtgever levert verschrikkelijk goed werk en is op dit moment met verschillende experts op het terrein aanwezig en zal zijn verslag op 15 juli ongeveer voorleggen – en misschien zullen daar bijstellingen inzitten. Ik zal daar niet op vooruitlopen. Heel wat collega's hier zouden dat misschien graag willen, maar dat zullen we niet doen.

Collega D'Haese, ik vind dat we toch wel wat sérieux aan de dag moeten leggen. Ik vind het niet kunnen dat u zegt dat die vervuilde gronden als speeltuin van de kinderen zouden dienen. Ik vind dat beneden alle niveau. Ik zal daar niet aan meedoen. Ik wil wegblijven van dat soort van tussenkomsten.

Ik heb al aangegeven dat het geen stortplaats is. De grond wordt verzet conform het wettelijke kader van het Bodemdecreet en ook VLAREBO. Zoals ik ook heb toegelicht, blijft dat niet beperkt tot 3M. Dat geldt in heel Vlaanderen. De collega's weten dat deze manier van werken niet beperkt blijft tot 3M. Dat geldt voor overal. Maar het moet altijd conform het wettelijke kader gebeuren.

Ik heb ook aangegeven, zoals ik ook al eerder heb gezegd, dat een en ander mee zal zitten in het expertenadvies.

Wat betreft de vraag naar de opvolging van kwaliteit en veiligheid van werken: er worden maatregelen genomen om dit te voorkomen, bijvoorbeeld door de grond te besproeien en door de wielen van de vrachtwagens telkens goed te wassen. De

expertengroep is ter plaatse geweest om te bekijken of de maatregelen volstaan. Zij kunnen nog aanbevelingen doen voor de werken. Daar moeten wij niet op vooruitlopen. Er worden ook geregeld terreincontroles uitgevoerd. Op het grondverzet en de technische verslagen wordt toezicht gehouden door de Grondbank. Tijdens het beschrijvend bodemonderzoek en het bodemsaneringsproject wordt alles opgevolgd door een erkend bodemsaneringsdeskundige. Als de grond daarna blijft liggen, moet de monitoring worden opgenomen in het bodemsaneringsproject.

Collega Claes, u vroeg wanneer het beschrijvend bodemonderzoek afgelopen is. U weet dat de OVAM uiterlijk het tweede kwartaal 2022 had voorgeschreven. Maar we hebben erop aangedrongen om dat zo snel mogelijk af te ronden en we hebben gevraagd om tegen eind dit jaar al een eerste voorlopig onderzoek te ontvangen. Liefst zo snel mogelijk.

Uit de vergunning die op 1 augustus 2019 werd verleend door de bestendige deputatie van Antwerpen blijkt overigens ook dat de uitgegraven grond die in de bermen wordt gestockeerd met organische parameters verontreinigde bodem is, die voldoet aan de voorwaarden voor hergebruik binnen de kadastrale werkzone.

De voorzitter: De heer Claes heeft het woord.

Bart Claes (Vlaams Belang): Minister, het is goed dat erop werd aangedrongen dat we de bodemonderzoekresultaten misschien vroeger zullen krijgen, voor het einde van dit jaar en ook voor het einde van de onderzoekscommissie, als ik het goed voorheb. Dat zou handig zijn. Voor het overige wil ik u bedanken om te zeggen hoe juridisch-technisch de vork nu juist in de steel zit. Het is inderdaad het beste dat wij nog anderhalve week wachten op het rapport van die expertengroep.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Gewoon een rechtzetting: ik heb nergens gezegd dat de grond wordt gebruikt in speeltuinen. Ik heb gevraagd wat het volgende zal zijn. Dat is het enige wat ik heb gezegd. Ik wil op geen enkele manier insinueren dat men speeltuinen aanlegt met de huidige grond. Uiteraard. Dat is heel duidelijk.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Voorzitter, ik begrijp dat u collega D'Haese nog even het woord wilde geven, maar ik heb begrepen dat volgens het reglement aansluitende vraagstellers normaliter geen repliek meer hebben.

Collega D'Haese, als u bang bent om verkeerd te worden begrepen, dan kunt u daar ook iets aan doen, door minder insinuerend taalgebruik te hanteren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de handhaving met betrekking tot afgedankte voertuigen en de recyclage ervan

– 4012 (2020-2021)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): OVAM-inspecteurs (Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij) voeren controles uit bij garages en carrosseriebedrijven in Vlaanderen om de naleving van de aanvaardingsplicht van afvalbanden, afgedankte

batterijen en accu's, afgewerkte olie en afgedankte voertuigen op te volgen. De OVAM werkt daarvoor samen met Febelauto, het beheersorganisme dat in België verantwoordelijk is voor zowel afgedankte voertuigen als het hergebruik van batterijen. Uit de hoorzitting inzake handhaving van 26 mei 2021 bleek dat de OVAM-inspecteurs 76 terreincontroles inzake neerwaarts afgedankte voertuigen en banden hebben uitgevoerd. Dat zijn cijfers van 2020. Nieuw is ook de illegale verkoop van onderdelen van gedemonteerde tweedehandsauto's door particulieren op verscheidene e-verkoopsplatformen.

Uit de aflevering van 10 april 2021 van de reeks 'Vranckx en de Nomaden' blijkt dat er via ons land jaarlijks zo'n 320.000 Europese wagens worden uitgevoerd. Dat zijn cijfers van 2019. De haven van Antwerpen is een van de grootste uitvoerders van vervuilende wagens naar Guinee. De auto's halen hier vaak de emissienormen niet meer, maar in landen als Guinee kunnen ze nog jaren rondrijden, en dat heeft een grote impact op de gezondheid van de mensen daar en op het milieu. De OVAM is er voorstander van om de voertuigwrakken in Vlaanderen te ontmantelen en te recyclen. De expertise in Vlaanderen is voorhanden en het beantwoordt perfect aan de ambitie om van Vlaanderen een recyclagehub te maken.

Minister, hoe wilt u de ambitie van de OVAM om afgedankte auto's in Vlaanderen te ontmantelen en te recyclen ondersteunen? Aan welke maatregelen denkt u? Om van Vlaanderen een recyclagehub te maken is samenwerking met verschillende sectoren vereist. Op welke manier zult u samenwerken met de autosector? Welke rol hebben de OVAM en Febelauto daarin? Welke rol spelen de samenwerkingsovereenkomsten met de havens daarin? Op welke manier wordt er online gecontroleerd op de illegale verkoop van auto-onderdelen? In België rijden er zo'n 6 miljoen voertuigen. In 2019 werden er 134.629 afgedankte voertuigen ingezameld. Naar schatting zijn er 320.000 voertuigen geëxporteerd. Zijn er doelstellingen inzake inzameling en recyclage van afgedankte voertuigen geformuleerd? Indien niet, op welke manier wilt u het ambitieniveau vastleggen en controleren?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega, dank u wel. De OVAM heeft natuurlijk de ambitie om zo veel mogelijk afgedankte voertuigen te sturen naar het netwerk van de erkende centra voor het depollueren, ontmantelen en vernietigen van afgedankte voertuigen. De OVAM benadert beheerders van grotere voertuigvloeden om ervoor te zorgen dat bij het beheer van de vloot elk afgedankt voertuig, zoals een voertuig technisch totaal verlies, wordt ingeleverd bij een erkend centrum.

Aangezien de traceerbaarheid van voertuigen ontbreekt, is het namelijk niet mogelijk dit proces geautomatiseerder te laten verlopen. Als we een doorbraak willen forceren, is het op dit moment dringend nodig de traceerbaarheid van voertuigen op te zetten. De koninklijke besluiten om die traceerbaarheid op te zetten, zijn er niet. Zo lang die koninklijke besluiten er niet zijn, is het niet mogelijk na te gaan welke voertuigen als afgedankt moeten worden beschouwd en nog niet, zoals wettelijk verplicht is, aan de erkende centra kunnen worden aangeboden.

Mevrouw Schauvliege, dat is de bevoegdheid van federaal minister van Mobiliteit Gilkinet. Ik hoop dat u aan zijn gilet zult trekken om hier zo snel mogelijk werk van te maken, want daar wringt het schoentje.

Voor afgedankte voertuigen geldt een producentenverantwoordelijkheid en een aanvaardingsplicht. Voor de uitvoering van die aanvaardingsplicht heeft de Vlaamse Regering met de sector een milieubeleidsovereenkomst afgesloten. Het beheersorganisme voor de afgedankte voertuigen is Febelauto. De milieubeleidsovereenkomst omvat een brede samenwerking tussen alle betrokken sectoren. Ook de samenwerking om tot een traceerbaarheid te komen en de inzet om de vlootbeheerders aan te sturen om meer afgedankte voertuigen in te zamelen,

maken een belangrijk deel van de milieubeleidsvereenkomst uit. Febelauto en de OVAM werken samen aan een benadering van de grote vlootbeheerders. Waar het nodig en mogelijk is, faciliteert Febelauto de vlootbeheerders. De OVAM overtuigt hen met de wettelijke verplichtingen en ondersteunt hen met praktische richtlijnen. De OVAM en het Havenbedrijf Antwerpen verfijnen momenteel de bestaande havenreglementering en de samenwerkingsovereenkomsten met betrekking tot de opvolging en de handhaving.

Als we klachten over de verkoop van tweedehandsonderdelen krijgen, gaan we onmiddellijk na of die klachten gegrond zijn en langs welke weg de illegale demontage en verkoop van tweedehandsonderdelen plaatsvindt. In de Vlaamse regelgeving is opgenomen dat alle afgedankte voertuigen door de erkende centra moeten worden ingezameld. Het hergebruik en de recyclage moeten op jaarbasis minstens 85 procent van het gemiddeld voertuiggewicht bedragen. In 2019 is 93 procent van de afgedankte voertuigen hergebruikt en gerecycleerd. Daarmee behaalt België een mooi resultaat. Wat de recyclage van afgedankte voertuigen betreft, is België koploper in de EU en in de wereld. Het enige wat zeer welkom en zeer belangrijk zou zijn om een doorbraak te forceren, is de traceerbaarheid van de voertuigen. Dat is zeer dringend nodig.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, ik dank u voor uw antwoord. U mag erop rekenen dat ik minister Gilkinet aan zijn gilet zal trekken en ik reken erop dat u dat ook zult doen. Het gaat immers om een grote uitdaging. De impact op het milieu van duizenden voertuigen per jaar is enorm. Wat wordt ingezameld, wordt hergebruikt, maar de toeleiding naar de inzameling is natuurlijk de hamvraag.

U hebt met betrekking tot een ander werkveld met een groot milieuprobleem aangekondigd dat dertig handhavers van de OVAM meer actief zullen zijn. Zij zullen enkel in dat werkveld werken. Mijn vraag is heel concreet. In hoeveel handhavers zult u voorzien om deze problematiek aan te pakken? Zodra de traceerbaarheid in orde is, zal de controle moeten worden uitgebreid. Hebt u doelstellingen vooropgesteld? Hebt u er een idee van hoeveel mensen daar nu aan werken? Kunt u aangeven of het de ambitie is hiervoor in meer personeelsleden te voorzien?

De voorzitter: Mevrouw Perdaens heeft het woord.

Freya Perdaens (N-VA): Uit een antwoord op een eerdere schriftelijke vraag van mij over deze problematiek bleek dat Febelauto als doel heeft de huidige verhouding van 30 procent tweede leven en 70 procent recyclage te gaan verhogen naar een hoger percentage voor tweede leven, een nobel doel natuurlijk. Ik vroeg mij af op welke manier dit doel bewerkstelligd zal worden.

En mijn tweede vraag, minister, betreft een grotere problematiek en is iets meer op de toekomst gericht. Als we spreken over auto's en recyclage, dan moeten we niet alleen aan de huidige wagens denken, maar ook aan de elektrische wagens, die nu op de markt komen. Die gaan op den duur ook gerecycleerd moeten worden natuurlijk. Een deel van die wagens is batterij, en die batterijen moeten ook gerecycleerd worden.

Bebat geeft aan dat er een structureel tekort is aan capaciteit, als het gaat over recyclage van dat soort batterijen, batterijen van elektrische wagens en andere elektrische toestellen. Nu Umicore er geen extra verwerking bij kan nemen, riskeren we te moeten gaan kijken naar recycleerders ver buiten Vlaanderen. We werken samen met een aantal recycleerders uit de ons omliggende landen en hebben zo zicht op de kwaliteit die ze afleveren, maar hoe verder we gaan kijken, hoe minder zeker we daarvan zijn. We weten uit ervaring met andere recyclaten dat wij hoogwaardige recyclaten afleveren.

Op welke manier gaan we ervoor zorgen dat we de zaken zo dichtbij mogelijk kunnen houden om een hoogwaardige recyclaatkwaliteit af te kunnen leveren? Zijn er initiatieven die we kunnen nemen om de capaciteit uit te breiden? De sector vraagt momenteel heel duidelijk naar extra professionalisering en kapitaal. Worden er initiatieven genomen om die recyclage dicht bij huis te houden?

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Ik wilde even aanvullen op collega Perdaens. Zij spreekt over elektrische auto's in de toekomst, maar wat batterijen betreft hebben wij in Vlaanderen een paar grote verdeelcentra van automerken die ook Europees en mondiaal verdelen en die een grote opslag van batterijen hebben. Een significant aantal batterijen dat daar ligt, is niet bruikbaar of lek. Het probleem doet zich dus niet enkel voor op het moment dat die elektrische auto's uit de markt genomen worden, maar doet zich nu al voor bij de verdeling, zij het in iets beperktere mate.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega Perdaens, Febelauto stuurt actief richting herstellen en hermaken. Febelauto is ook lid van het consortium Watt4Ever, dat inzet op het herstellen en opnieuw in omloop brengen van batterijen uit afgedankte auto's. Momenteel zijn er nog relatief weinig lithiumbatterijen die in de afvalvaten belanden, maar de OVAM heeft inderdaad al samen met Bebat vastgesteld dat we de capaciteit naar de toekomst toe zullen moeten vergroten. We hebben in Vlaanderen ook een wereldspeler op dit vlak, waar nog overleg mee plaatsvindt. Ik denk inderdaad dat het een opportuniteit is om die batterijen te gaan recycleren. Wij zijn op dit moment die piste nog aan het bekijken waarbij Bebat samen met zijn pendanten uit de buurlanden zou participeren in een verwerkingsinstallatie, maar dat is nog niet concreet. Het probleem staat in elk geval op de radar en de pistes worden bekeken.

Ik verwijs ook naar de middelen die we in het kader van de relance hebben voor de recyclagehub. Die kunnen ook ondersteuning bieden aan heel concrete innovatieve projecten, zeker voor autobatterijen.

Collega Schauvliege, als we spreken over de problematiek in de haven, dan is in de eerste plaats de douane aan zet wat handhaving betreft. Ik weet niet hoeveel vte's de douane daarop inzet. Dat moet u aan de federale collega's vragen. Iedereen moet doen waar die verantwoordelijk voor is. Daarmee zouden we al heel ver komen.

Die traceerbaarheid is een doorn in het oog, zeker als je weet dat al in 2010 de wet is uitgevaardigd met als doel het opzetten van de traceerbaarheid van voertuigen. Het is nu nog wachten op de uitvoerende koninklijke besluiten. Dan zal men zeer gericht, ook met inzet van het personeel van de douane, goed kunnen handhaven. Ook ik denk dat dit van groot belang is.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, wij moeten Vlaanderen inderdaad profileren als een recyclagehub. Wij hebben daar een verantwoordelijkheid in en wij mogen die niet ontlopen. Maar als het niet goed loopt, mogen wij niet altijd naar een ander gaan kijken. Dat probeert u hier nu weeral te doen. Laat ons alstublieft samenwerken. Het is een serieuze problematiek waarop wij een antwoord moeten bieden. Ik roep dan ook op om in de plaats van het af te schuiven, samen te zoeken naar oplossingen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over turf in potgrond – 4013 (2020-2021)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): De Britse regering verbiedt vanaf 2024 de verkoop van potgrond op basis van turf aan particulieren. Ook zullen ze werk maken van het herstellen van de veengebieden. Het geeft de broodnodige aandacht aan een probleem dat voor veel mensen nog onbekend is. Zo goed als alle commerciële potgrond bestaat hoofdzakelijk uit turf, ook wel bekend als tuinturf of veen. De winning van turf is in veel Europese landen verboden, maar in Ierland, de Scandinavische landen, Rusland en de Baltische staten gebeurt het nog volop. Daar heeft het ontginnen van turf een enorme impact op het klimaat en de biodiversiteit. Een zak met 40 liter turf zorgt voor tien kilogram CO₂ in de atmosfeer, wat overeenkomt met de uitstoot van een rit van 75 km met de auto. Waardevolle natuurgebieden die gebruikt worden voor het opgraven van turf, lopen onherstelbare schade op. Turf is dus allesbehalve een duurzame grondstof voor potgrond.

Genoeg redenen dus om turf ook hier te bannen uit huis en tuin. Voor niet-professioneel gebruik kan dat doorgaans vrij eenvoudig. Als het is om de bodemstructuur te verbeteren volstaat het in de meeste gevallen om turf te vervangen door grove compost. Ook in Vlaanderen wordt onderzoek verricht om de hoeveelheid turf in commerciële potgrond te verminderen, onder meer door de Vlaamse Compostorganisatie (Vlaco), vertegenwoordiger van overheden en bedrijven die organisch-biologisch afval verwerken. Zo ontwikkelde Vlaco een potgrond voor de hobbymarkt, waarin de helft van de turf vervangen werd door verschillende types compost, zonder aan kwaliteit in te boeten. Bijvoorbeeld de afvalintercommunale EcoWerk, 1 van de 80 leden van Vlaco, verwerkt groente-, fruit- en tuinafval in haar eigen composteerinstallatie in Leuven. Jaarlijks zet EcoWerk zo'n 50.000 ton gft om tot 20.000 ton compost. Particulieren, land- en tuinbouwers kunnen dit milieuvriendelijk kringloopproduct kopen om hun bodem te verbeteren. Ook vervangen verschillende spelers uit de potgrondsector geleidelijk aan meer en meer turf door groencompost, schorscompost en houtvezels.

Ik heb de volgende vragen. Onderzoek naar duurzame alternatieven is bijzonder waardevol en nodig. Op welke manier zult u het onderzoek hierover ondersteunen? Vandaag zijn er verschillende kleinschalige initiatieven voorhanden. Deze initiatieven zijn echter nog niet goed gekend bij het brede publiek. Hoe zult u deze initiatieven ondersteunen in de opschaling? In november 2020 lanceerde u de Green Deal Natuurlijke tuinen. Op welke manier zult u het onderzoek en initiatieven naar duurzame potgrond integreren in deze Green Deal? Welke spelers zult u hierbij betrekken? De klimaat- en natuurimpact van de ontginning van turf is niet goed gekend. Op welke manier zult u burgers hierover sensibiliseren? Promotie van de duurzame alternatieven is ook nodig ten aanzien van de verkopers in de potgrondsector. Overweegt u een campagne over duurzame alternatieven in tuincentra, doe-het-zelfzaken, tuinaannemers enzovoort? Welke andere maatregelen voorziet u?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega, het thema is ook aan bod gekomen in de commissie Landbouw. Collega Crevits heeft daar uitvoerig op geantwoord. Ik zal haar antwoord niet herhalen, maar ik zal wel een aanvullend antwoord geven.

Aanvullend op het actieplan loopt binnen het Europese Smartlife-project van de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) een subactie rond het verduurzamen van substraten. Dit is een samenwerking tussen de OVAM, Vlaco, de potgrondsector, de sierteeltsector en onderzoeksinstellingen. Ook mogelijke aanbieders van veelbelovende vervangsubstraten, zoals composteerders en natuurbeheerders, zullen worden betrokken. De OVAM werkt reeds aan initiatieven om het gebruik van sommige afvalstromen administratief eenvoudiger te maken.

Binnen het Vlaamse actieplan voedselverlies is een van de acties het aansporen van de Belgische potgrondsector tot het gebruik van meer duurzame alternatieven bij de productie van teeltsubstraten. Momenteel wordt gewerkt aan een intentieverklaring, met daarin de engagementen van verschillende belanghebbenden. Er lopen ook bilaterale overlegmomenten om in september alle belanghebbenden samen rond de tafel te brengen.

De Green Deal Natuurlijke tuinen, die ik inderdaad mee ondertekende en die wordt gefaciliteerd door het Departement Omgeving, is een initiatief van 7 organisaties die de tuinsector vertegenwoordigen. Ondertussen ondertekenden ook meer dan 170 tuinprofessionals deze Green Deal. 7 van de 10 deelnemende tuinkwekerijen geeft in zijn engagementenlijst aan al in te zetten op het gebruik van duurzamere alternatieven voor veensubstraat of zich hiertoe te engageren. Samen met de Belgische Tuincentra Vereniging wordt op korte termijn ook een engagementenlijst opgemaakt, zodat er nog meerdere partners aan bod komen rond de Green Deal Natuurlijke tuinen.

Via de nieuwsbrief Green Deal Natuurlijke tuinen van maart en via de website van de Green Deal Natuurlijke tuinen werden de deelnemers al gesensibiliseerd over duurzame bodemverbetering en over veenvrije en duurzame potgrond. Een specifieke campagne kan worden overwogen in samenspraak met de initiatiefnemers en andere deelnemers zoals Vlaco, de Bodemkundige Dienst van België en de Belgische Tuincentra Vereniging.

Ik ga in op uw laatste vraag in verband met een verbod. Op korte termijn is een verbod niet aangewezen, omdat de kwaliteit en beschikbaarheid van de alternatieven eerst nog moet toenemen en constanter worden. Daar werken wij momenteel volop aan.

De voorzitter: Mieke Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, de bodemkwaliteit is door het PFOS-schandaal (perfluorooctaansulfonaat) een hot topic geworden. Op welke manier kunnen overheidsdiensten zoals de OVAM afnemers informeren over alternatieven en de kwaliteit van potgrond? Wordt daar controle op gedaan? Bestaat daar een kwaliteitslabel over in relatie tot de hoeveelheid turf die daarin aanwezig is?

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Collega Schauvliege, dank u voor uw goede en interessante vraag. Ik heb een aantal weken geleden een vraag gesteld over de tuinbouwsector in de commissie Landbouw. Daar kunt u zeker ook meer informatie vinden. U haalt terecht die problematiek aan. Veen maakt ongeveer 5 procent uit van het noordelijk halfrond, maar is toch goed voor een derde van de opslag van de organische koolstoffen. Dat is niet niks. In Europa slaat veen zelfs vijf keer meer koolstof op dan bossen kunnen opslaan. Het is inderdaad een terechte problematiek.

De reden waarom turf vandaag nog wordt gebruikt, is dat het een topproduct is. Het is steriel. Er kunnen geen ziektes op blijven vasthangen. Het houdt water en nutriënten vast. Het is goed transporteerbaar, enzovoort. Dat is een van de

redenen – en in die zin sluit ik mij aan bij het antwoord van de minister – waarom er goede alternatieven moeten zijn vooraleer je vlot naar een uitfasering zou kunnen overgaan.

Minister, ik had in de commissie Landbouw aangegeven dat ik wel iets zie in het labelen van potgrond. Ik weet niet of u zelf onlangs nog de test hebt gedaan, maar ik wens u veel succes met uw zoektocht naar potgrond zonder turf. Het is niet duidelijk aangegeven. In de commissie Landbouw heb ik gehoord dat de labeling van potgrond een federale bevoegdheid is, maar dat er mogelijkheden bestonden om in het kader van promotiecampagnes toch over te gaan tot een soort van labeling. Minister Crevits ging dat verder opnemen. Minister, zijn er al contacten geweest? Zijn er al initiatieven geweest om eventueel in een soort van promotiecampagne waar vooral amateurtuinders oog voor kunnen hebben een labeling op te nemen? Die zou kunnen zeggen: 'Deze grond bevat minder turf en is daardoor minder gevoelig aan CO₂-uitstoot en klimaatverandering en dergelijke meer.'

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega De Roo, ik vind dat een goede suggestie. Ik zal er, samen met minister Crevits, zeker rekening mee houden in de Green Deal. Ik ben er wel voor te vinden.

Collega Schauvliege, u stelde de vraag of de samenstelling wordt gecontroleerd. De verwerkingsinstallaties van organisch-biologische afvalstoffen die hun eindproducten verhandelen, worden door de Vlaamse wetgeving verplicht om te beschikken over een keuringsattest. Dit certificaat garandeert dat de afvalstoffen op een kwaliteitsvolle wijze werden verwerkt. Volgens deze wetgeving worden ze ook niet meer als afval maar als grondstof beschouwd.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): De problematiek van veen en turf in potgrond doet ons toch wel nadenken. De heer De Roo zei daarnet dat het heel belangrijk is voor de opslag van koolstof. Dat klopt. We moeten streven naar het uitfaseren van het gebruik van veen in onze potgrond. We zijn heel veel aan het investeren in het herstel van onze natte natuur en onze veengebieden, net omwille van die klimaataspecten. Het lijkt heel contradictorisch dat we dan op andere plekken in Europa veen winnen om te gebruiken als grondstof voor potgrond. We moeten allemaal aan hetzelfde zeel trekken en werken aan de uitfasering van het gebruik van veen in potgrond. Wij werken daar heel graag aan mee.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het bodemsaneringsfonds Promaz – 4028 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Gwenny De Vroe aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de erkenningsaanvraag van Promaz, het fonds voor de sanering van bodemverontreiniging door stookolie – 4105 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de oprichting van het bodemsaneringsfonds Promaz – 4215 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bruno Tobbacq

De voorzitter: De heer Bothuyne is momenteel niet aanwezig in de vergadering, dus geef ik eerst het woord aan mevrouw De Vroe.

Gwenny De Vroe (Open Vld): Minister, op 3 mei stelde u de stookoliesector in gebreke omdat die talmde met de erkenningsaanvraag tot oprichting van het Promaz-fonds. Toen werd 31 mei vooropgesteld als deadline om verdere juridische stappen te nemen indien de federaties geen erkenningsaanvraag zouden hebben ingediend. Kort nadien communiceerde uw federale collega, minister Van der Straeten, dat er een akkoord was met de sector over de oprichting van het fonds. In een reactie naar aanleiding van een vraag om uitleg op 25 mei had u heel wat vragen bij dat akkoord. U gaf onder meer te kennen dat u niet akkoord kunt gaan als het fonds zou worden gespijsd door mensen die stookolie verbruiken. Uiteindelijk vernamen we dat de sector de erkenningsaanvraag op 22 juni indiende bij de Interregionale Bodemsaneringscommissie (IBC). Daarbij plant de sector een prijsstijging van 1 cent per liter stookolie voor de financiering van het fonds.

Volgens Johan Mattart, de algemeen directeur van de Belgische Federatie der Brandstoffenhandelaars (BRAFCO), moet dit 30 miljoen euro per jaar opleveren, wat volgens hem noodzakelijk is om de sanering financieel te bolwerken. U gaf te kennen nog steeds niet akkoord te kunnen gaan. U stelt dat men eerst het overschot aan BOFAS-middelen (bodemsaneringsfonds voor tankstations), dat toch zo'n 120 miljoen euro bedraagt, moet aanwenden om het fonds aan te vatten. Mattart stelt echter dat die 120 miljoen euro niet volledig onmiddellijk beschikbaar is. Daarom vraagt men die prijsverhoging. Anders zal het fonds er simpelweg niet komen, zo wordt gesteld. De IBC heeft nu vier maanden om zich over dit dossier te buigen. Ook moet er goedkeuring komen van de drie gewesten en de federale minister. Daarom heb ik een aantal vragen voor u.

U gaf dus al aan dat we erop moeten toezien dat de middelen uit BOFAS niet zonder meer zouden terugvloeien naar de desbetreffende sectorfederaties. In welke mate zijn volgens u de huidige middelen van BOFAS wel onmiddellijk inzetbaar in het Promaz-fonds? Hoe wilt u ervoor zorgen dat er uiteindelijk voldoende middelen in het fonds beschikbaar zijn om alle getroffen consumenten te helpen met de sanering? U stelt duidelijk niet akkoord te kunnen gaan met het dossier dat nu voorligt. Op welke manier en volgens welke voorwaarden kan er volgens u nog tot een akkoord worden gekomen? Welke stappen kunnen we verwachten indien de erkenningsaanvraag de toets van de IBC, de drie gewesten en de federale minister niet doorstaat?

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Voorzitter, mijn vraag ligt in dezelfde lijn. Minister, ik heb u daar in het verleden al een aantal keren over bevraagd. Nu gaat het over uw jongste uitspraken naar aanleiding van het samenwerkingsakkoord dat werd gesloten tussen minister Van der Straeten en de representatieve sectororganisaties uit de stookoliesector met betrekking tot de oprichting van het stookoliefonds Promaz. U gaf aan dat de federale minister van Energie niet bevoegd was om in naam en voor rekening van de gewesten dit samenwerkingsakkoord te wijzigen, te amenderen of unilateraal uit te voeren. U gaf ook aan te blijven vasthouden aan de limietdatum van 31 mei 2021. Op die datum moest er een onvoorwaardelijke, volledige en ontvankelijke erkenningsaanvraag zijn ingediend, die dan op 22 juni 2021 zou kunnen worden goedgekeurd tijdens de laatste zitting voor het zomerreces van de IBC. U gaf aan dat, indien deze aanvraag niet in orde zou zijn, Vlaanderen eigen maatregelen zou nemen om de solidarisering van de saneringskosten ten gevolge van lekkende of onzorgvuldig beleverde gasolietanks te bewerkstelligen.

Nu, op 22 juni 2021, de dag van de zitting van de IBC, verscheen in de pers dat het bodemsaneringsfonds Promaz nog in 2021 geld zou uitkeren aan particulieren die kosten moeten maken wegens een lekkende stookolietank. De algemeen directeur van BRAFCO liet weten dat het erkenningsdossier voor het bodemsaneringsfonds Promaz ingediend werd bij de Interregionale Bodemsaneringscommissie.

Het bodemsaneringsfonds zou in de saneringskosten tussenkomen tot een maximaal bedrag van 200.000 euro. Het fonds zou gefinancierd worden met een extra heffing van 1 eurocent per liter stookolie.

Wat is de huidige stand van zaken?

Werd er een akkoord afgesloten met het Vlaamse Gewest?

Wat zijn de volgende stappen die u of uw Vlaamse Regering gaat nemen in dit dossier?

Zult u na de operationalisering van het fonds actief communiceren over de saneringsmogelijkheden via dit fonds? Een heel aantal gedupeerden zijn toch op dat fonds aan het wachten.

De voorzitter: Ik zie net collega Bothuyne opnieuw verschijnen in de vergadering.

Collega Bothuyne, u hebt het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Dank u, voorzitter, en mijn excuses voor de kleine vertraging.

Collega's, ik veronderstel dat de situatie al geschetst is, maar op maandag 21 juni werd een erkenningsdossier ingediend voor het bodemsaneringsfonds Promaz, een dossier waar duizenden particulieren al vele jaren op wachten.

Excuseer dat ik even buiten adem ben. Ik zal even diep ademhalen om dan verder mijn vraag te stellen.

Een sanering kost gemiddeld een paar 10.000 euro. Het fonds dient van geld voorzien te worden om al die particulieren daarbij te helpen. Daarvoor zou de prijs van stookolie opgetrokken worden met 1 eurocent per liter of 10 euro per duizend liter. Een gemiddelde bestelling van 2000 liter wordt op die manier 20 euro duurder.

Wat is de inhoud van het erkenningsdossier dat is ingediend? Wat zijn de voorwaarden tot tussenkomst? Zijn er uitsluitingsclausules? Wat is het maximale bedrag per saneringsdossier?

Nu het erkenningsdossier is ingediend, dient dit te worden beoordeeld en dient het de goedkeuring te krijgen van zowel de drie gewesten als de federale minister. Welke timing voorziet u hiervoor?

Gaat Vlaanderen akkoord met de voorwaarden van dit fonds, meer specifiek met de voorgestelde financiering van dit fonds?

De goedkeuring dient te komen van de drie gewesten en het federale niveau. In welke mate is er overleg en afstemming over dit dossier tussen de vier niveaus, en vooral tussen u en uw federale collega?

Wat met de overschotten die eventueel worden gegenereerd bij de financiering van het fonds?

Wat doen we met de BOFAS-overschotten? Hoe kunnen we die inkantelen in de financiering van de bodemsanering?

De voorzitter: Dank u wel, collega Bothuyne, ook voor de blijkbaar bovenmenselijke inspanning om hier nog aanwezig te zijn. Terwijl u even ademhaalt, kan de minister haar antwoord uitgebreid formuleren.

Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Dank u wel, voorzitter. Ik zal inderdaad mijn tijd nemen om uitgebreid te antwoorden. Dan kan collega Bothuyne weer wat op adem komen.

Beste collega's, het klopt dat de vzw Promaz op 21 juni 2021, de avond vóór de vergadering van de Interregionale Bodemsaneringscommissie, een erkenningsaanvraag heeft ingediend. Conform het huishoudelijk reglement van de IBC kon deze erkenningsaanvraag niet binnen dit korte tijdsbestek worden geagendeerd op de vergadering van 21 juni 2021.

Het is nu aan de IBC om deze erkenningsaanvraag te beoordelen. Het is evident dat de erkenningsaanvraag moet voldoen aan de inhoudelijke voorwaarden van het samenwerkingsakkoord van 25 juli 2018. Ik denk dat dit logisch is dat aan de hand daarvan wordt getoetst of het voldoet. Het samenwerkingsakkoord regelt onder welke voorwaarden de IBC vzw Promaz als stookoliefonds kan erkennen. Artikel 37 schrijft voor hoe het dossier bij de IBC moet worden ingediend en welke elementen het moet bevatten. De IBC heeft vier maanden tijd om over het aanvraagdossier te beslissen, tenzij de IBC bijkomende informatie vraagt, of dat ze vaststelt dat er zaken ontbreken. Dan wordt de termijn van vier maanden geschorst tot het moment dat de IBC aan vzw Promaz laat weten dat de bijkomende informatie voldoende is of dat het dossier volledig is. Dat is wat de procedure betreft.

Het samenwerkingsakkoord regelt de voorwaarden voor de tussenkomst van het fonds aan de aanvrager, de uitsluitingsclausules en het maximaal bedrag waarvoor per dossier door het fonds tussengekomen kan worden. Zo is het maximumbedrag van de tussenkomst voor een verontreinigingsdossier door een gasolietank voor verwarming van een gebouw met woonfunctie 200.000 euro.

Ook de financiering van vzw Promaz na erkenning als stookoliefonds is geregeld in het samenwerkingsakkoord: de eerste financiering komt van de BOFAS-overschotten. Vzw BOFAS stelt de nodige middelen ter beschikking aan vzw Promaz via voorschotten op het vereffeningssaldo van vzw BOFAS. Een verlenging van de erkenning van BOFAS staat deze eerste financieringspijler dus niet in de weg. Dat betreft die 120 miljoen waarover de heer Mattart het heeft. Ik vind het belangrijk dat wij ons daaraan houden. Bij vereffening van vzw BOFAS moet het vereffeningssaldo aan vzw Promaz worden overgedragen. Dus als vzw Promaz erkend wordt,

kunnen de BOFAS-overschotten alleszins niet terugvloeien naar de sectororganisaties. Dat wil ik wel heel duidelijk stellen. Het is op die manier gestipuleerd in het samenwerkingsakkoord; daar kunnen wij nu niet eenzijdig van afwijken.

Pas als uit de cijfers blijkt dat deze eerste financieringspijler niet volstaat, wordt vzw Promaz volgens het samenwerkingsakkoord na erkenning verder gefinancierd via een bijdrage op gasolieverwarming die de accijnsplichtige ondernemingen op kwartaalbasis aan Promaz moeten storten. Op dit moment staat die bijdrage op nul. Het klopt dat de sector al vanaf de start van het fonds een bijdrage van 10 euro per 1000 liter gasolie vraagt. Deze vraag is volgens onze externe juristen strijdig met het samenwerkingsakkoord. Er kan maar gesproken worden over het vragen van bijdragen van de consument, als blijkt dat de middelen van BOFAS niet volstaan. Ik blijf er wel op hameren dat wij in eerste instantie de middelen van BOFAS moeten aanwenden.

Ik stel vast dat er volgens het samenwerkingsakkoord twee mogelijkheden zijn om de bijdrage van nul euro aan te passen. Ten eerste is dat via het verzamelen van gegevens van het aantal aanvragers tijdens de aanmeldingsperiode van drie jaar. Onmiddellijk nadien zal de IBC dan op basis van die rapportage van vzw Promaz een gedocumenteerd dossier ter beslissing moeten doorsturen naar de drie gewestregeringen en de bevoegde federale ministers voor economie en energie. Er is een unanieme beslissing van de verschillende overheden nodig om de voorgestelde verhoging van de bijdrage te kunnen doorvoeren. Als er geen unanieme beslissing is, treedt een automatisch systeem in werking waarbij er bij tekorten een verhoging van de bijdrage op gasolie komt van 2 euro per 1000 liter.

Ten tweede is er een mogelijkheid dat de vzw Promaz na haar erkenning een aanvraagdossier tot aanpassing van de bijdrage op gasolie bij de IBC indient. Ook in deze piste stuurt de IBC deze aanvraag, samen met haar advies, ter beslissing door aan de drie gewestelijke regeringen en de bevoegde federale ministers. Als deze niet unaniem beslissen, geldt ook in deze piste de automatische aanpassing van 2 euro per 1000 liter.

Om een unanieme beslissing te kunnen nemen, zal er uiteraard overleg tussen de verschillende overheden nodig zijn. Dat zal ook gebeuren, collega's. Iedereen is van mening dat we al die mensen zo snel mogelijk op de juiste manier moeten kunnen vergoeden. De neuzen zullen daar in dezelfde richting staan. Dat zal binnenkort blijken op de IBC. Het lijkt mij logisch dat we ons houden aan het samenwerkingsakkoord. De eerste financieringspijler is die 120 miljoen euro, die we eerst zullen moeten aanwenden vooraleer er over iets anders gesproken wordt. Dat is niets meer of minder dan het samenwerkingsakkoord dat mijn voorgangers hebben gesloten in 2018 om die bepalingen daarin te volgen.

Tot slot ga ik nog even in op de communicatie. Het is de bedoeling dat de vzw Promaz bij erkenning het initiatief neemt om een communicatiestrategie uit te rollen, zoals de vzw BOFAS destijds bij haar erkenning ook heeft gedaan. De vzw Promaz moet daarbij via verschillende mediakanalen communiceren naar de betrokken doelgroepen. Uiteraard zullen we bekijken hoe we vanuit de Vlaamse overheid of via de OVAM een tandje kunnen bij steken, zeker wat de urgentie van dit dossier betreft.

Het samenwerkingsakkoord werd in het verleden goed gestipuleerd. Op basis daarvan zullen we de besprekingen aanvatten.

De voorzitter: Mevrouw De Vroe heeft het woord.

Gwenny De Vroe (Open Vld): Minister, u weet dat er heel wat gedupeerden zijn die al heel lang wachten op dit fonds. Het is een dossier dat al teruggaat tot 2005. Het samenwerkingsakkoord is er in 2019 gekomen. We zijn daar enorm tevreden

over. Ondertussen zijn we weer twee jaar later. Het is belangrijk dat we duidelijk communiceren naar die mensen die aan het wachten zijn over welke concrete stappen er nu nog nodig zijn en wanneer ze effectief een beroep zullen kunnen doen op de middelen van het fonds. Het is belangrijk dat we die mensen dat duidelijk maken.

Uiteraard is het uitkijken naar het effectieve politieke akkoord en het akkoord van de Interregionale Bodemsaneringscommissie. Verder is het uiteraard uitkijken naar de communicatiestrategie waarop ik vorige keer al zo hard hamerde, vanuit de sector en vanuit de overheid, om het fonds het werk te laten doen waarvoor het werd opgericht. Het is echt belangrijk dat de gedupeerden weten dat het nu eindelijk en hopelijk zover zal zijn.

Ik ben positief, dat weet ik. Ik ben voorzichtig positief. Maar in het leven moeten we positief zijn. Ik hoop dat het alsnog in orde zal komen. Ik kijk ernaar uit. En ik hoop samen met iedereen dat het eindelijk in werking zal treden.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Verder wachten is inderdaad geen optie meer. De gedupeerden zitten al jarenlang tussen hoop en vrees. Sommigen hebben het al opgegeven. Nu komt er weer een sprankeltje hoop. Ik hoop echt dat alles in orde komt voor hen. Ik zal u daar straks nog een vraag over stellen.

Eerst wil ik het volgende zeggen. Deze problematiek draagt heel wat aspecten in zich, zoals de meeste van de dossiers die u beheert, minister. Enerzijds is er de milieucomponent. Er zijn al miljoenen liters stookolie in de natuur verdwenen. Gelukkig zijn er heel wat al weer opgekuist, maar heel wat ook niet.

Maar het probleem is natuurlijk dat dit soort zaken nooit vanzelf worden opgelost. Wachten maakt het probleem alleen maar groter. Dat mogen we zeker niet doen. Dat is de maatschappelijke component. Maar daarnaast is er ook de component van het menselijke leed. De individuele burger stelt een calamiteit vast en wordt met een gigantisch persoonlijk leed geconfronteerd. Ook dat is superbelangrijk. Hen moeten we ook tegemoetkomen. Ik vraag me soms af wat vandaag nog het probleem is om de zaak aan bod te laten komen.

Minister, ik heb goed naar uw antwoord geluisterd. Ik heb een bijkomende vraag. Zal het fonds er dit jaar nog komen en kunnen de gedupeerden er een beroep op doen? Dat is volgens mij de enige vraag die vandaag nog voorligt.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord. Misschien even diep ademhalen.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Voorzitter, ik ben er helemaal klaar voor.

Ik denk dat er nog een aantal vragen te stellen zijn, ondanks het feit dat er goed nieuws is. We hebben een erkenningsdossier. Er is die vier maanden tijd voor de beoordeling door het comité. Ik ga ervan uit dat ondertussen de ervaring van de sector met BOFAS – dat men op een goede manier een erkenningsdossier heeft opgemaakt – leert dat we hier vrij snel, kort na de zomer, kunnen landen en op die manier ook effectief van start kunnen gaan. Ik had graag, minister, uw inschatting van die timing. Collega Danen en collega De Vroe zeiden het al: er zijn heel veel mensen die al heel lang hierop wachten. Als we iets concreets in het vooruitzicht kunnen plaatsen, kunnen we mensen blij maken.

Met betrekking tot de aanvraagmodaliteiten zei u dat er een maximum is van 200.000 euro. Is er ook een minimum? Zijn er andere uitsluitingscriteria waar we

nu rekening mee moeten houden en die nu al in de communicatie moeten worden opgenomen?

Dan is er nog een politieke vraag. Een aantal weken geleden was uw collega Van der Straeten wat voorbarig met haar communicatie. Is er ondertussen afstemming gebeurd tussen u en uw federale collega en de collega's van de andere deelstaten? U gaf terecht aan – gelukkig maar – dat er eerst van de BOFAS-reserves gebruik kan worden gemaakt en dat er al heel wat dossiers kunnen worden meegefinancierd. Maar op een bepaald moment zal er een beslissing moeten worden genomen over de rest van de financiering. Misschien is het wel goed voor de rechtszekerheid van de getroffen en dat die beslissing snel wordt genomen, dat men snel duidelijkheid heeft over wanneer en op welke manier een financiering wordt voorzien voor het fonds eens de BOFAS-reserves op zouden zijn.

Minister, is er al contact geweest? Wat is uw mening over hoe die financiering juist moet verlopen? 2 euro per 1000 liter? Of toch 10 euro per 1000 liter? Vanaf wanneer moet die financiering lopen? Misschien is het verstandig daar vroeg mee te beginnen en aan een lager bedrag. Dat kan een meer sociaal verantwoorde aanpak zijn dan langer te wachten en dan meteen een hogere toeslag te moeten hanteren.

De voorzitter: Mevrouw Perdaens heeft het woord.

Freya Perdaens (N-VA): Collega's, dank u wel voor deze ongelooflijk belangrijke vragen. Minister, dank u om zo kordaat op te treden en ervoor te zorgen dat de bal weer aan het rollen gaat. We hopen dat we die bal nu aan het rollen kunnen houden.

U gaf aan dat in een volgende stap de communicatie naar de doelgroepen zal worden bekeken. Dat gaat in eerste instantie om gezinnen die eigenaar zijn van een woning met vervuilde grond. Wordt daarbij ook specifiek aandacht besteed aan verhuurders? Het is een extra drempel wanneer je er zelf niet woont en dus zelf geen last hebt van de vervuiling rond de stookolieketel in je tuin. Misschien stel je dan de werken uit totdat de huurders het huis verlaten omdat je er zelf geen last van hebt. Wordt daar rekening mee gehouden, minister?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega's, dank u voor de vragen.

Collega Danen, wat is het probleem? Het probleem is wie dit zal betalen. Ik ben van mening dat het samenwerkingsakkoord dat in 2018 door mijn voorganger werd gesloten snel moet worden gehonoreerd. Dat is een goed akkoord.

Daar staat heel duidelijk in dat de sector het zal betalen. Dat is de eerste financieringspijler, die 120 miljoen euro. Mijn federale collega heeft die 10 euro toegezegd. Volgens mij is dat, na het lezen van het samenwerkingsakkoord, niet correct. Dat is ook ten koste van de consumenten. Ik wil ook zeker snel gaan in dezen, maar het moet ook correct zijn, we moeten juist handelen. Ik heb al heel veel contact gezocht met de federale minister. Collega Bothuyne, ik heb daar nog altijd geen reacties op gehad. Dat is jammer. Met de collega's van de gewesten loopt het eigenlijk wel goed. Daarmee hebben we wel al heel veel contact gehad. Als één minister dan bepaalde toezeggingen doet ten koste van de consument en al bepaalde bedragen uitspeelt, dan vind ik dat geen manier van werken, zeker gezien het feit dat er in 2018 een samenwerkingsakkoord is afgesloten. Dat is ook een heel goed akkoord, gelukkig. Daarin is heel duidelijk gestipuleerd wat, wie, hoe eerst. Ik zou natuurlijk graag willen dat dat wordt gehonoreerd.

De stookoliemannen voelen zich natuurlijk gesterkt door de groene minister, die toegevingen heeft gedaan, ook ten koste van de consument. Ik ben veeleer

geneigd om het akkoord te honoreren. 'First things first'. Er is die eerste financieringspijler van 120 miljoen euro. Dat komt eerst. Dat staat ook heel duidelijk in dat akkoord. In plaats van eerst over verhogingen en weet ik veel wat te spreken moet men eerst die 120 miljoen euro vrijwaren. Zoals ik zei, verlopen de contacten met de gewestelijke collega's goed. Dat zal ons ook verder blijven onderbouwen.

De IBC kan ook ad hoc samenkomen. Dat hoeft dus niet te duren tot de volgende geplande datum, voor alle duidelijkheid. We gaan dit dus zo goed en zo snel mogelijk behandelen. Wij hebben tot woensdag de tijd om bijkomende informatie op te vragen, en dan zullen we vragen om zo snel mogelijk een vergadering te plannen, ook om de verschillende standpunten in dezen te kennen. Die van de gewesten kennen we.

Hetgeen het moeilijk maakt, en dat is het probleem, is dat de premie ten laste van de consument die door minister Van der Straeten is toegezegd, eigenlijk ingaat tegen het samenwerkingsakkoord. We moeten nu bekijken hoe we daar onderuit geraken of hoe we dat moeten oplossen. Dat zal het voorwerp uitmaken van de besprekingen die we zullen voeren. Nogmaals, dat gebeurt het liefst zo snel mogelijk. Ik heb ook altijd naar aanleiding van vragen van diverse parlementsleden achter dit dossier gezeten. Het heeft geen zin om te vertragen, maar ik denk dat het in eerste instantie de sector is die dat moet betalen, en pas dan zullen we bekijken wat er nog nodig is qua premie. Ik denk dat alle collega's, van links tot rechts, het daarover eens zijn.

De voorzitter: Collega De Vroe heeft laten weten dat ze zich wat ziek voelt. Ze heeft ook geen verdere opmerkingen.

De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Minister, dank u wel. Ik denk dat het belangrijk is dat we niemand achterlaten. Dat lijkt me bijzonder, bijzonder belangrijk, en dat is nu wel aan het gebeuren, natuurlijk, bij de mensen die nu met de gebakken peren zitten, die met de vervuilde grond zitten. Die hebben echt wel een gigantisch probleem.

Vriend en vijand stellen dat we ongeveer een half miljard euro nodig hebben om het probleem opgelost te krijgen. Er is nog een fonds van 130 miljoen euro over van BOFAS. Dat zal worden ingezet. Daar is iedereen het over eens. Dan is de vraag hoe we de rest zullen financieren. Natuurlijk zou iedereen het liefst hebben dat de sector dat zelf doet, maar het probleem is dat er geen juridische posities zijn opgebouwd om dat te kunnen doen. De tweede stap is dus dat we een heel kleine premie, noem het een soort verzekeringspremie, op stookolie heffen, wat de gemiddelde burger of gezin enkele euro's per jaar zal kosten. Als je dat stelt tegenover de honderdduizenden euro's aan kosten die je dreigt op te lopen als je een probleem hebt, en je weet dat dat probleem wordt opgelost als je die enkele euro's betaalt, dan denk ik dat we dat echt wel moeten doen.

Ik zou het echt jammer vinden mocht het mislopen door die paar euro per gezin in Vlaanderen. Laat dat alstublieft niet gebeuren. Ik heb geprobeerd geen zwarte pietten door te schuiven, ik hoop dat u dat ook niet zult doen. Ik hoop echt dat we oplossingen kunnen vinden, dit jaar nog, zodat we de burgers die nu in de kou staan, tegemoetkomen, alsook de mensen die dit probleem de komende decennia zullen meemaken. Het zullen er honderdduizenden zijn, allemaal gezinnen die we niet in de kou mogen laten staan.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Minister, bedankt voor de bijkomende toelichting. Het blijkt toch dat er nog een aantal angeltjes zitten in dit dossier, terwijl er zich op duizenden locaties in Vlaanderen ernstige bodemvervuiling manifesteert en

gezinnen op een factuur dreigen uit te komen van duizenden of tienduizenden euro's.

Nu, we zijn dicht bij een oplossing. Promaz komt er, het erkenningsdossier is er. Ik hoop op een spoedige behandeling.

Ik hoop dat de twee of vier ministers die in dezen aan zet zijn, snel tot een oplossing kunnen komen om een duurzame financiering van het fonds te garanderen, zonder dat de Vlamingen, de stookoliegebruikers, op onnodige kosten worden gejaagd.

Maar ik hoop eigenlijk, minister – en dat is een engagement waarvan ik hoop dat u het opneemt, en ook collega Danen met zijn partijgenoot, de minister op het federale niveau – dat we nog voor de start van het fonds, allicht in september of oktober, zekerheid kunnen bieden over de financiering en modaliteiten ervan. Dat moet het minimum zijn dat we met de verschillende regeringen in dit land kunnen waarmaken. Ik hoop ook dat er voor die datum geen enkele minister in de krant staat om hierover te pochen of om de resultaten al te gaan verkopen.

Met deze warme oproep eindig ik.

De voorzitter: Als u erin slaagt om ministers uit de krant te houden, dan hebt u niet voor niets zo hard gelopen, maar dat moet ik nog zien.

De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Inez De Coninck aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de interbestuurlijke audit Leegstand en verwaarlozing van bedrijfsruimten – 4007 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bruno Tobbac

De voorzitter: Mevrouw De Coninck heeft het woord.

Inez De Coninck (N-VA): Langdurige leegstand en verwaarlozing van bedrijfsruimten tasten de onmiddellijke omgeving aan en dragen bij tot het elders aansnijden van nog onbebouwde ruimte. Om dit tegen te gaan voerde de Vlaamse overheid een aantal acties in. Lokale besturen zijn in dit kader samen met het Departement Omgeving verantwoordelijk voor de detectie en inventarisatie van leegstaande en verwaarloosde bedrijfsruimten. De Vlaamse Belastingdienst (VLABEL) staat in voor het innen van een heffing en de doorstorting van de ontvangsten naar onder andere het lokaal bestuur.

Audit Vlaanderen voerde een audit uit bij het Departement Omgeving, de Vlaamse Belastingdienst en veertien lokale besturen. Hierdoor kwam het volledige interbestuurlijke proces, van de detectie van leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsruimten tot en met de ontvangst van de middelen naar aanleiding van de heffing, in scope. Iedere geauditeerde organisatie ontving een rapport met betrekking tot de eigen werking. De conclusies rond de interbestuurlijke relaties tussen de betrokken bestuursniveaus werden verwerkt in een globaal rapport. Om deze conclusies verder te onderbouwen voerde Audit Vlaanderen ook een elektronische bevraging uit bij 61 lokale besturen met betrekking tot deze thematiek.

Audit Vlaanderen stelde vast dat het interbestuurlijke proces onvoldoende onder controle is en kwam tot de volgende conclusies.

Er is onvoldoende interbestuurlijke samenwerking, interactie en partnerschap, wat leidt tot een onvolledige en soms inefficiënte uitvoering van het Vlaams beleid.

De volledigheid en correctheid van de jaarlijkse gemeentelijke lijst en de inventaris van leegstaande en verwaarloosde bedrijfsruimten is onvoldoende gegarandeerd. De huidige werkwijze verzekert de gelijke behandeling van eigenaars niet.

De correctheid van de jaarlijkse verdeling van de inkomsten uit de heffing is onvoldoende gegarandeerd. De transparantie hierover is echter heel beperkt. De actoren voeren hun taken over het algemeen tijdig uit. Er zijn echter knelpunten bij de behandeling van de beroepen tegen de registratie op de inventaris en de lange periode tussen de detectie/registratie en de inkohiering. De wettelijke bepalingen worden voor bepaalde aspecten onvoldoende nageleefd. Dat leidt tot bureaucratie en administratieve overlast. Er is geen gezamenlijk en geïntegreerd digitaal dossier of dossierbeheer. Het is duidelijk dat niet elke gemeente zijn verantwoordelijkheid neemt. Vandaar dat het Departement Omgeving in overleg met de Vlaamse Belastingdienst en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) een gezamenlijke reactie op het globaal interbestuurlijk rapport heeft geformuleerd, waarin een verbetertraject wordt voorgesteld.

In die context heb ik volgende vragen. Hoe reageert u op de resultaten van deze audit? Kunt u toelichten hoe u zult inspelen op de bevindingen uit de audit? Koppelt u daar eventuele initiatieven aan?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Het decreet dateert al uit 1995 en bestaat uit drie luiken. Wat de Audit heeft blootgelegd, is dat vooral de interbestuurlijke samenwerking tussen alle betrokken overheidsinstanties beter kan. Er zijn de gemeente, het Departement Omgeving en Vlabel, en de procedures die gepaard gaan met elk van de drie onderdelen. Zoals u terecht aanhaalt, blijkt uit de Audit dat de inventarissen verre van volledig zijn. Ik stel ook vast dat er vaak naast elkaar wordt gewerkt. Zo worden diverse keren dezelfde papieren documenten gevraagd van de eigenaars. Er is geen geïntegreerd en gezamenlijk dossierbeheer. Dat komt allemaal in de audit naar voren en dat is niet nieuw. Ik verwijs ook naar een evaluatiestudie van 2017 en naar de resolutie van vorige legislatuur, waarin hieromtrent al de nodige acties werden voorgesteld.

Het mag duidelijk zijn dat uit de resultaten van de audit blijkt dat er ingrijpende hervormingen nodig zijn. Wij gaan dat in 2 fasen aanpakken. De eerste fase is al gestart en moet tegen november leiden tot een vernieuwde beleidsvisie met de grote krachtlijnen voor een grondige hervorming. Aansluitend start dan de tweede fase waarin de beoogde hervormingen worden geoperationaliseerd via drie trajecten. Met een regelgevend traject wordt de bestaande regelgeving rond de leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsruimten grondig bijgestuurd om te komen tot moderne, efficiënte en effectieve processen en procedures en een duidelijke rolverdeling onder de actoren. Hierin zullen we ook bekijken of en hoe de verschillende leegstandsregisters kunnen worden samengevoegd en wie welke rol zal opnemen. Een digitaliseringstraject moet ervoor zorgen dat alle processen maximaal digitaal kunnen verlopen. We zullen inzetten op een vlotte uitwisseling van gegevens tussen de verschillende betrokken actoren en stakeholders. Uiteraard moeten wij ook inzetten op een heldere communicatie op maat van de burger. Het moet duidelijk zijn waar en wanneer de eigenaar in beroep kan gaan, tot wie hij zich moet richten in geval van een probleem met de heffing, of waar hij terecht kan voor financiële ondersteuning. Mogelijk zijn er quick-wins die al in het actieplan van eind 2021 kunnen worden opgenomen.

U kunt dus zien dat we al een plan van aanpak hebben om gevolg te geven aan de aanbevelingen uit de audit en uit de resolutie van de vorige legislatuur. Er is ook de evaluatie van 2017. Ik hoop tegen het eind van het jaar het actieplan te kunnen afwerken en ermee aan de slag te gaan.

De voorzitter: Mevrouw De Coninck heeft het woord.

Inez De Coninck (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik dank u ook om er acties aan te koppelen. U zegt dat er tegen november een eerste stap zal komen en dat er nadien nog stappen zullen volgen. Er is een ingrijpende hervorming nodig, zegt u. Minister, mijn bijkomende vraag zou zijn: wat is de inhoud van die acties? Maar ik begrijp dat het misschien nog niet mogelijk is om daar heel concreet over te zijn.

Ik wil toch een bedenking uiten. Het is goed dat die audit is gebeurd en dat die een aantal pijnpunten heeft blootgelegd. Die pijnpunten gaan vooral over het interbestuurlijke aspect, over de samenwerking tussen de verschillende actoren, die naast elkaar werken. Ik hoop dat u in die acties en die hervorming ook op die pijnpunten inspeelt. Het is belangrijk dat het systeem werkt. Het is een goed initiatief om iets te doen aan die leegstaande en verwaarloosde bedrijfsruimten en daar beleid rond te voeren. Het is ook een breed gedragen initiatief in het parlement. Maar dan is het inderdaad belangrijk dat alle actoren mooi op elkaar afgestemd zijn.

Bruno Tobbacq (Vooruit): Minister, het is inderdaad goed dat er grondig wordt nagedacht over de werking van dit systeem. Ik heb gezien dat dat ook zal gebeuren. Maar ik hoop wel dat het niet al te eenzijdig gebeurt. Want ik lees in het rapport toch ook een heel duidelijke kritiek naar de Vlaamse overheid zelf en het departement. Daarbij wordt er letterlijk gezegd dat het Vlaamse bestuursniveau, het beleid en de regelgeving te weinig uitdragen, dat de communicatie naar de lokale besturen minimaal is en dat er geen ondersteuning en weinig stimulans is. Ik krijg dan ook een beetje het gevoel dat het Vlaamse bestuursniveau zelf de voorbije jaren dat hele systeem van leegstand en het aanpakken van leegstaande bedrijfsgebouwen niet altijd prioritair en even serieus heeft genomen.

Ik herinner me dat we een maand geleden rond het Leegstandsdecreet hebben vastgesteld dat de uitgaven eerder worden aangepast aan de opbrengst van de heffingen dan omgekeerd. Ik heb dan ook heel erg de indruk dat er nog een tandje moet worden bij gestoken in de manier waarop de Vlaamse overheid dit systeem ernstig neemt en erin gelooft als een manier om er inderdaad voor te zorgen dat we leegstaande en verwaarloosde gebouwen kunnen hergebruiken in plaats van nieuwe gronden te blijven aansnijden. Ik wil er dus toe oproepen om het vanuit dat perspectief te doen en niet alleen te stellen dat lokale besturen te weinig doen. Het ene hangt samen met het andere. Als je de verantwoordelijkheid aan de lokale besturen wilt doorsturen, moet je ook duidelijk maken dat je het zelf serieus neemt en er middelen naast leggen, zowel financieel als praktisch, om dat ook echt goed te doen.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega Tobbacq, u hebt een teer punt aangeraakt. Dat klopt inderdaad. Daarom doen we deze oefening niet alleen. Ik vind het heel belangrijk dat we de lokale besturen meenemen. Dat wil ik zeker meegeven. Daarom is mijn departement momenteel samen met VLABEL in overleg met de VVSG. Als we de regelgeving of wat dan ook moeten aanpassen, zullen zij mee aan tafel zitten. Op die manier kunnen we tot een goede aanpassing komen.

Het gaat inderdaad om een decreet uit 1985, dat weinig mee geëvolueerd is op het vlak van de digitalisering. We hebben ondertussen ook heel wat informatie beschikbaar op het Vlaams niveau, zoals de vergunning voor vernieuwing via het Omgevingsloket. De regelgeving voorziet echter nog altijd dat dit door de aanvrager analoog moet worden bezorgd. Het zijn zulke zaken die toch wel goed moeten worden aangepakt. Het is in ieder geval heel belangrijk dat we die lokale besturen meenemen in het hele traject.

De voorzitter: De tijd gaat snel. Maar het decreet was van 1995 en niet van 1985. We worden al snel genoeg oud, minister.

Mevrouw De Coninck heeft het woord.

Inez De Coninck (N-VA): Minister, ik dank u voor de bijkomende antwoorden. Collega Tobback, ik dank u voor uw tussenkomst.

De bedoeling van dit beleid is inderdaad om ervoor te zorgen dat we die lege ruimtes niet meer moeten aansnijden. Er wordt met de vinger gewezen: 'Het zit bij Vlaanderen' of 'Het zit bij de lokale besturen'. De audit heeft de pijnpunten blootgelegd. Er moet gecoördineerd worden samengewerkt.

Minister, u haalt in uw eerste antwoord aan dat uit de audit bleek dat de inventarissen nu onvolledig zijn. Daar begint het mee. Als de inventarissen van leegstaande verwaarloosde bedrijfsruimtes niet volledig zijn, dan werkt het systeem of het hele beleid dat men daaraan koppelt niet. Dat is het pijnpunt dat moet worden aangepakt: hoe zorgen we ervoor dat de inventaris zo volledig mogelijk is?

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Lode Ceyskens aan Zuhair Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het wolvenprotocol – 4058 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bruno Tobback

De voorzitter: De heer Ceyskens heeft het woord.

Lode Ceyskens (CD&V): Minister, ik wil u nog één keer mijn ongerustheid meegeven over een probleem dat ik hier al herhaaldelijk op de tafel heb gelegd: de wolvenroedel die zich in Limburg heeft gevestigd. De ongerustheid daarover neemt enkel maar toe. Ik spreek hier niet uit persoonlijke naam, ik denk dat ik mag spreken voor heel veel ongeruste inwoners uit mijn gemeente en de omliggende gemeenten.

In eerste instantie leek het erop dat die wolf het op schapen heeft gemunt. Het wolfproof omheinen van de schapenweiden leek het probleem te zullen oplossen. Nu leert de ervaring ons iets anders. Er zijn al heel wat schapenhouders die hun weiden wolfproof hebben uitgerust. Veel schapenhouders hebben voor andere oplossingen gekozen, zoals het 's nachts op stal zetten van hun dieren. Mensen die minder schapen hebben kunnen dat uiteraard doen. Maar er zijn ook mensen die jammer genoeg met hun hobby gestopt zijn. Er beginnen incidenten bij te komen waar we toch eens over moeten nadenken.

Er was al twee keer een wolvenaantal in een wolfproof omheinde weide. Op 12 november 2020 werd een hond doodgebeten door de wolf. Op 31 mei hebben de wolven een volwassen koe in een weide gedood. Ik heb daarover ook al een vraag gesteld. Een bijkomend incident dat mij zorgen baart is dat van zaterdag 19 juni, toen op klaarlichte dag in de buurgemeente Houthalen-Helchteren twee schapen doodgebeten werden in de aanwezigheid van de schaapherder.

Na de aanval op de volwassen koe heb ik gevraagd om in te grijpen en het protocol voor probleemwolven op te starten. Minister, u zei toen dat het protocol in werking werd gezet en dat het verder werd opgevolgd. "We zullen nagaan wat het protocol oordeelt en of het probleem inderdaad groot genoeg is." Dat was wat u daar letterlijk over zei.

Minister, wat zal er ondernomen worden naar aanleiding van het opstarten van het protocol na de aanval op de koe?

Zult u naar aanleiding van dit incident op klaarlichte dag het protocol probleemwolves opnieuw opstarten?

De betrokken schapenhouder heeft in 2019 al een aanvraag gedaan voor een wolfproof omheining, maar tot op heden heeft hij daar nog geen subsidie voor ontvangen. Hoe komt dat en wanneer zal dit uitbetaald worden?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega Ceyskens, dank u voor deze vraag, die u inderdaad meermaals in deze commissie aan bod hebt laten komen.

Bij elke aanval treedt het protocol in werking. Ook hier is dat gebeurd. Het ging wel om de eerste aanval op een rund in het wolventerritorium. Er is onmiddellijk verder onderzoek gedaan op het dier op de faculteit Dierengeneeskunde in Merelbeke.

Het gaat in dit geval over een aanval op onbeschermd vee, wat uiteraard niet wenselijk is. Het voorval wordt op dit moment verder gedocumenteerd en zal goed worden opgevolgd. Ik vind dat uitermate belangrijk, want ik realiseer me dat dit bij de rundveehouders inderdaad tot ongerustheid leidt. Het is de eerste keer dat het over een rund gaat. Het protocol bepaalt ook dat, indien blijkt dat de wolven zich meer dan een keer op runderen richten, er zal worden bekeken welke bijkomende maatregelen moeten worden genomen. Daarom blijven we dat verder opvolgen.

U vroeg of ik naar aanleiding van dit incident het protocol inzake probleemwolves opnieuw zal opstarten. Ik wil meegeven dat we dat bij elk incident opstarten, alsook bij elk schadegeval. Het protocol bepaalt echter ook dat zoiets meerdere keren moet voorkomen vooraleer er kan worden gesproken van een probleemwolf. De mensen van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) hebben goede contacten met de schapenhouder om dit samen verder op te volgen.

Wat de derde vraag betreft, de betrokken schapenhouder heeft in 2019 inderdaad al een aanvraag gedaan voor een omheining. Hij heeft dat toen inderdaad niet gekregen omdat de regelgeving van 2019 niet was aangepast aan zijn situatie. Intussen is dat echter aangepast. Ik heb begrepen dat er een oplossing in de maak is, die ook grondig met de man in kwestie is doorgesproken. Op zeer korte termijn zal dit dus worden afgehandeld, zodat de man in kwestie in aanmerking komt, wat zeer terecht is, voor financiële ondersteuning voor een omheining die wolfproof is.

De voorzitter: De heer Ceyskens heeft het woord.

Lode Ceyskens (CD&V): Minister, dank u wel voor uw antwoord. Zoals u correct zei in uw antwoord, was dit een dier dat in een onbeschermd weide liep. Ik herinner me echter ook heel goed dat u in een vorig antwoord op een van mijn vragen zei dat er duidelijk voor werd gekozen om niet te gaan beschermen bij grote runderachtigen omdat dat een onhaalbare zaak is en de kans op aanvallen ook erg klein is. Het lijkt me inderdaad onhaalbaar om alle weilanden waar grotere dieren grazen, dus koeien en paarden, volledig te gaan uitrasteren. Ik denk dat ons landschap zo heel versnipperd zou worden, ook voor ander wild. Ik heb immers ook al gevallen gehoord van kleine reeën die verstrikt raken in die omheining. Dat is een barrière. Het lijkt me niet wenselijk dat we heel ons landschap opdelen in kooien.

Misschien moet veeleer over het volgende worden nagedacht. Hier is een heel groot wolvengebied, een militair domein, waar die dieren ongestoord kunnen lopen, maar

van daaruit lopen ze ook een heel groot landbouwgebied in één keer binnen. Dat is eigenlijk zo'n beetje een rustige plek waar ze kunnen aanschuiven aan het buffet. Als er moet worden beschermd, dan moet er misschien maar een heel lange omheining worden geplaatst aan de rand van dat militair domein. Anders is dat een onhaalbare zaak.

In uw antwoord zegt u dat het maar eenmaal is gebeurd, dat het meermaals moet gebeuren. Het lijkt me heel nuttig om dat te horen. Dat vind ik een belangrijk antwoord, want ik heb daar vroeger na het wolvenprotocol een vraag over willen stellen: wat is 'meermaals'? Die is toen niet geselecteerd omdat ik al te veel vragen over die wolf had gesteld. Ik begrijp dus dat met meermaals meer dan een keer wordt bedoeld, en dat vanaf het moment dat het een tweede keer gebeurt, dat als meermaals geldt. Kunt u dat zo dadelijk nog even bevestigen? Dat is wel een duidelijke definitie.

Ik begrijp ook dat het protocol opnieuw wordt opgestart voor dit incident. Met welke factoren gaat men dan rekening houden? Daar zijn immers twee factoren bij die mij sterk verontrusten: ten eerste dat het op klaarlichte dag gebeurde en ten tweede dat het eigenlijk gebeurde in het bijzijn van de herder.

En dit is mijn laatste vraag die ik aan u wil stellen, minister. Een tijdje geleden was er een landbouwer in dat gebied boswegen aan het ploegen en die werd gevolgd door een wolf. Die man heeft dat ook op social media geplaatst, maar werd door het ANB achteraf gevraagd om die beelden te verwijderen. Ik heb nog al meldingen gehad van landbouwers die zeggen dat die wolven tot bij hen aan de tractor komen lopen. Ook deze herder bevestigt mij telefonisch dat hij ernaartoe gelopen is, dat hij ertegen geroepen heeft, dat hij in een wagentje zat en lawaai heeft gemaakt, maar dat het dier eigenlijk maar mondjesmaat afgedropen is. Het maakte absoluut geen schuwe indruk, terwijl we hier eigenlijk altijd horen dat de wolf een schuw dier is en bij het minste onmiddellijk gaat vluchten. Zal daar ook verder onderzoek naar gebeuren, bijvoorbeeld door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO), minister, want dit vind ik toch wel een heel belangrijk gegeven dat ernstig moet worden onderzocht. Hoe schuw is die wolf nog in de nabijheid van mensen?

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Het is niet de eerste keer dat ik rond dit thema tussenkom. Er is mij al verweten dat ik de boel te zeer benadruk, maar ik wil toch een kleine omschrijving geven uit het protocol. Dat is een stukje over de vraag wanneer we de wolf moeten doden: "Nadat geen enkele preventieve of werende maatregel nog succes kent om het probleemgedrag van de wolf te veranderen of te wijzigen (...)". Ik wil u er even attent op maken dat je het gedrag van een wolf niet wijzigt.

Als er ergens één wolf rondloopt, dan is dat een schuw beest. Zodra er twee rondlopen – en in het protocol staat dat je vanaf twee wolven van een roedel spreekt –, dan valt het nog mee, want dat zijn dan meestal twee volwassen beesten. In de situatie waarin we nu zitten is het zo: dat koppel heeft vorig seizoen een nest geworpen, waarvan er nog drie jongen zijn overgebleven. Ondertussen heeft dat koppel opnieuw een nest welpjes. Die gaan nog niet mee op jacht, maar die moeten wel gevoerd worden. Men heeft hier in de commissie al gezegd dat het een mythisch dier is, wat inderdaad zo is, maar het is ook een ontzettend intelligent dier, en ontzettend instinctief. Het INBO geeft aan dat, zodra het instinct naar boven komt, er nog weinig verweer is. Dat komt op, dat is eigen aan die beesten.

Internationaal is er iets opgesteld van zeven fases en dat valt perfect af te stemmen op de situatie hier, toen het twee of drie jaar geleden allemaal begon. Op dit moment zitten we in de zesde fase. En in de zevende fase is het problematisch.

Nu, in het protocol wordt aangegeven wat een probleemwolf is – hier in de commissie is altijd gesproken over 'een probleemwolf' – en wat een probleemsituatie is. Maar ik heb het de vorige keer ook al gezegd: het protocol vermeldt bijna nergens een roedel, behalve dan het feit dat twee wolven een 'roedel' genoemd worden. Maar bij probleemsituaties komt 'roedel' niet voor.

De voorzitter: Kunt u stilaan afronden, alstublieft?

Leo Pieters (Vlaams Belang): Bij dat laatste geval, het rund dat in de hoek gedreven was door een roedel, was er duidelijk een gevaar.

Nu, het beest moet dus blijkbaar bijna een schrijven krijgen om zich van het grondgebied te verwijderen, maar het mag niet doodgeschoten worden, tenzij... Maar dan nog, een probleemwolf, welke is dat van de zeven of wellicht negen? Mijn vraag is dus in welke mate u kort op de bal gaat spelen.

Ook in het gebied waar de wolven zitten, zijn veel jeugdkampen. Wat gaat u doen voor die jeugdkampen om toch enigszins de ouders gerust te stellen?

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Ik wil mij graag even aansluiten bij deze vraag. Wat betreft het rund: het gaat inderdaad om één rund. Maar dat is gegrepen uit een kudde runderen. Dat noopt tot meer waakzaamheid dan gewoon één aangevallen dier. Voorts is er het element dat de wolven de nabijheid van de mens ook niet erg als schrikbarend zien. Ook dat element is van groot belang om mee te nemen en we mogen de feiten niet ontkennen. Ik heb in mijn vorige vraag al ernaar verwezen dat als bepaalde tolerantiegrenzen overschreden worden door een dier, waarbij ik bijvoorbeeld denk aan een hond die betrokken is bij bijtincidenten, dat dier als potentieel gevaarlijk wordt beschouwd. Waarom is dat? Dat is omdat dan een soort specifiek natuurlijk gedrag wordt vastgesteld en omdat dat ons noopt tot een alertheid en waakzaamheid. De vragen van collega Ceyskens zijn zeer pertinent. Ik hoop dat u daarop duidelijk antwoord geeft.

Ik heb een bijkomende vraag. Zijn de resultaten van het onderzoek dat wordt ingesteld telkens het protocol in voege treedt en de afwegingen die daarbij in overweging worden genomen, publiekelijk raadpleegbaar? Of op welke manier kunnen wij daar inzage van krijgen?

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Ik bedankt collega Ceyskens voor deze vraag en om deze problematiek hier al jaren op de agenda te hebben gehouden. Minister, in uw antwoord op een schriftelijke vraag hebt u gezegd dat er heel weinig onderscheid te maken is tussen een roedel wolven en de individuele wolf. Je kunt in een roedel heel moeilijk de individuen selecteren. Maar zoals collega Pieters vraag ik hoe het protocol werkt in een dergelijk geval. Wordt het protocol dan afgemeten op de roedel of kan men dan toch individuele wolven uit de roedel detecteren en in de gaten houden? Als het protocol in werking treedt, wordt er dan naar één specifieke wolf gekeken, naar enkele, of naar de hele roedel?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega Rombouts, wij kunnen de resultaten van de aftoetsing aan het protocol overmaken aan de commissieleden. Dat is geen probleem. Onze ambtenaren houden zich nauwgezet aan het protocol. Het heeft immers geen zin risico's te nemen. Dat wil ik ook nog eens benadrukken. In die zin heb ik er geen probleem mee om de resultaten aan de commissieleden bekend te maken.

Collega Pieters, u weet wellicht wel dat allerlei informatie die het INBO en het ANB verzameld hebben over de wolf meegegeven wordt aan de jeugdbewegingen. Dit jaar en de jaren ervoor is daarover een brochure verspreid door Ambrassade en de jeugdbewegingen, die ze meegeven aan de organisatoren van jeugdkampen.

Collega Ceyskens, meermaals is inderdaad meer dan één keer. Daarom zeg ik ook dat we dat nauwgezet opvolgen en dat er ook via DNA wordt onderzocht of het om dezelfde wolf gaat. Want ik hoop dat het niet gebeurt, maar stel dat er voor de tweede keer een rund wordt aangevallen. Dan wordt er via de faculteit Diergeneeskunde nagegaan of dat opnieuw dezelfde wolf is. Daarom houden we alles goed bij. Zoals ik eerder heb gezegd, is dat het protocol. Anders moet je ook geen protocol afsluiten. In dat geval zal worden bekeken welke maatregelen we zullen nemen. Voor alle duidelijkheid: die maatregelen zullen we dan ook nemen.

Collega Pieters, het is niet geweten of het rund werd aangevallen door een roedel dan wel door een wolf. Via DNA-onderzoek wordt bekeken welke individuele wolf – als ik dat zo mag zeggen – verantwoordelijk is voor de aanval. Zodra er een volgende aanval is en uit DNA-onderzoek blijkt dat het om dezelfde wolf gaat, zullen we het protocol nauwgezet naleven en bijkomende maatregelen nemen. Want anders moet je ook geen protocol afsluiten, vind ik. We hebben dat gedaan in overleg met de nodige experts. Dat wordt daar duidelijk in vermeld.

De voorzitter: De heer Ceyskens heeft het woord.

Lode Ceyskens (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik noteer ten eerste heel duidelijk dat, indien een tweede rund wordt gepakt door dezelfde wolf, er wordt ingegrepen. Dat is een heel duidelijk antwoord.

Ten tweede wil ik mijn bekommernis uiten over het gedrag van de wolf en vragen om daar bijkomend onderzoek naar te doen en dat als indicatie mee te nemen. Het feit dat de mensen beginnen te melden dat het dier niet schuw is, moet op de radar staan. Dat moet zeer, zeer nauwgezet worden opgevolgd.

Ten slotte stel ik tot mijn grote tevredenheid vast dat hier ook in de toekomst nog vragen over de wolf zullen worden gesteld.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de PFAS-verontreiniging van Vlaamse waterlopen – 4088 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bruno Tobback

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Minister, ik heb een vraag om uitleg over de vervuiling in Vlaamse waterlopen. De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) heeft in de media cijfers meegegeven over de PFOS-vervuiling (perfluorooctaansulfonaat). In onze waterlopen zou er effectief heel wat PFOS worden teruggevonden. Metingen op veertig plaatsen hebben aangetoond dat het PFOS-gehalte zo goed als overal de milieunorm overschrijdt.

De metingen werden uitgevoerd in oppervlaktewater, waarbij de hoogste concentraties opgetekend werden aan de Zeeschelde. De norm werd daar niet minder dan 110 keer overschreden. Driekwart van de onderzochte vissen bevatten ook te veel PFOS. Gelukkig blijft het Vlaamse drinkwater onder de Europese norm.

In de communicatie haalde men ook aan dat er nog steeds te veel ongezuiverd afvalwater in het oppervlaktewater terecht komt. Het is echter niet meteen duidelijk of het hier gaat om huishoudelijk afvalwater of ander afvalwater of, met andere woorden, wat de bronnen waren om tot vervuiling van PFOS te komen.

Minister, kunt u een overzicht geven van de geldende normen voor PFAS/PFOS voor de verschillende categorieën van water? Er zijn immers diverse normeringen en watercategorieën.

Hebt u zicht op de verschillende bronnen van deze in de media aangekondigde massale verontreiniging in de Vlaamse waterlopen?

Hoe vergelijken de metingen zich met soortgelijke metingen in de ons omliggende landen? Hebben wij daar een duidelijk zicht op? Wat zijn de resultaten van die vergelijking?

Welke bedreigingen ziet u door de vervuiling van het oppervlaktewater met PFOS?

Ziet u een noodzaak om grenswaarden op te stellen voor zwemwater?

Hoe wilt u de concentraties aan PFAS/PFOS in het oppervlaktewater terugdringen?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega Rombouts, de VRT heeft daarover inderdaad een week geleden bericht. Dat was voor ons geen groot nieuws, ik denk voor niemand in deze commissie. In het algemeen is de waterkwaliteit in Vlaanderen bijzonder slecht. Er is, denk ik, één waterlichaam dat oké wordt bevonden. We hebben de problematiek rond nitraat, fosfaat, pesticide, maar ook PFOS.

De VLAREM-wetgeving (Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning) bevat normen voor PFOS. Deze zijn als bijlage opgenomen in VLAREM. Ze variëren afhankelijk of het gaat over rivieren, levende organismen, meren, overgangswateren, enzovoort. Voor sommige betreft het een jaargemiddelde, voor andere een maximum. Ik zal de geldende normen aan de commissie bezorgen.

Het gebruik van PFOS is al een hele tijd verboden, zoals u dat terecht aangeeft, met uitzondering van een beperkt aantal toepassingen. De toegelaten toepassingen zijn bovendien in de loop der jaren nog verder beperkt. De Europese reglementering wordt continu aangescherpt. Vandaag mag PFOS enkel nog gebruikt worden voor welbepaalde industriële toepassingen met betrekking tot verchroming, en dat tot 2025.

In het kader van de emissie-inventaris voor prioritaire stoffen werd een eerste bronnenanalyse van PFOS opgesteld op basis van metingen bij bedrijven en bij rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's). Hierbij werd vastgesteld dat in het afvalwater van sommige bedrijven en in het effluent van RWZI's in het verleden PFOS teruggevonden werd. In 2021 werden er in het effluent van RWZI's geen PFOS teruggevonden boven de detectielimiet. Wat de bedrijven betreft, gaat dit vaak over historische verontreiniging en secundaire bronnen, dus door gebruik in het verleden.

Het is momenteel nog onduidelijk of deze puntlozingen de hoofdoorzaak zijn van de normoverschrijdingen in oppervlaktewater: diffuse bronnen zoals verontreinigde waterbodems, bagger- of ruimingswerken en atmosferische depositie zijn eveneens een mogelijke oorzaak, zeggen de experts ons. In het kader van het PFAS-actieplan (poly- en perfluoralkylstoffen) dat we met de regering hebben opgesteld worden diverse mogelijke bronnen verder onderzocht om zo meer duidelijkheid te brengen over het aandeel van bedrijven in dezen.

Een brede vergelijking met metingen in de omliggende landen is niet ter beschikking. In een Nederlandse studie van 2018 bleek dat ook daar in meer dan de helft van de geanalyseerde oppervlaktewateren de norm werd overschreden. Gelet op het brede gebruik van PFOS wordt het door Europa aangezien als een stof die alomtegenwoordig is in het aquatische milieu, dus in het water, als ik het zo mag zeggen. Daarom heb ik het geagendeerd op de Europese Raad van Leefmilieu, om eens te bekijken hoe het gesteld is in andere Europese landen.

De lage normen in oppervlaktewater zijn gebaseerd op de milieukwaliteitsnormen voor de consumptie van vissen door de mens. Bij overschrijding is het dus afgeraden om zelf gevangen vis op te eten, bijvoorbeeld paling.

Vanaf een concentratie van 33 microgram per kilogram in levende organismen is er ook een risico voor predatoren in het aquatisch ecosysteem door opeenstapeling doorheen de voedselketen. Algemeener geldt echter al langer het advies om geen zelf gevangen roofvis of paling uit openbare wateren te eten, net wegens de aanwezigheid van vervuilende stoffen die zich in deze vissen opstapelen, zoals PFOS, zware metalen, pesticiden enzovoort. Dat advies wordt al heel lang gegeven door de diensten.

Dan was er de vraag over de grenswaarden voor zwemwater. Op dit moment ziet Zorg en Gezondheid geen nood aan het opstellen van grenswaarden voor zwemwater. Enerzijds is de discussie nog bezig over hoe om te gaan met de nieuwe EFSA 2020-richtlijn (European Food Safety Authority), anderzijds behelst zwemwater een zeer specifiek blootstellingsprofiel voor de mens, dat veel minder intensief is dan bijvoorbeeld wonen op en een moestuin hebben op vervuilde grond. Het agentschap neemt zo'n blootstelling wel mee in de totale gezondheidskorf met betrekking tot de totale blootstelling aan PFAS uit onze omgeving. De vraag daarbij is wat het aandeel van de blootstelling via zwemwater is in de totale blootstelling. Dit zal dan ook specifiek worden geëvalueerd in aandachtsgebieden voor PFAS waarin zwemwater betrokken is.

Ik kom tot uw laatste vraag. In het kader van de vergunningsverlening van puntlozingen worden lozingsnormen opgelegd in de vergunningen op basis van de beste beschikbare technieken en de impact op oppervlaktewater. Bovendien zijn bedrijven volgens VLAREM ook verplicht om een vergunning aan te vragen voor het lozen van PFOS zodra de rapportagegrens van 0,1 microgram per liter is overschreden. Daarnaast zijn in het PFAS-actieplan diverse acties geformuleerd om de concentraties van PFOS en PFAS in het milieu terug te dringen. Het is nu zaak om al die acties zoals vermeld in het actieplan, dat nog niet zo lang geleden is goedgekeurd, de komende jaren uit te rollen.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Minister, ik wil u hartelijk danken voor uw antwoord. Als ik u goed begrijp met betrekking tot het normenkader, dat we dadelijk nog wel verder doorkrijgen, zijn die normen vandaag volledig gericht op PFOS. Ik verwijs naar wat we de afgelopen weken ook vernamen, namelijk dat er ook bezorgdheden zijn over de vervangers van PFOS. Er leven dus ook bezorgdheden over PFAS, over die grote groep. Worden er momenteel initiatieven genomen of gepland om ook wat dat betreft verder normen vast te leggen? Hoe bekijkt u dat?

U geeft duidelijk aan dat de bronnen inderdaad nog verder en nader in kaart moeten worden gebracht. Het lijkt me inderdaad belangrijk om dat te kunnen doen. U geeft echter ook heel duidelijk aan dat het voornamelijk over historische en secundaire bronnen gaat. Hebt u er een zicht op hoelang we nog gevolgen zullen hebben van die historische en/of secundaire bronnen, hoelang we daar rekening mee zullen moeten houden in de toekomst? Kunt u duidelijker schetsen wat de

impact is van die bronnen, die aanwezig zijn en die, als ik u goed begrijp, mogelijkwijze niet dadelijk weg te nemen zijn?

Dan is er nog een derde element. Dat is misschien wat technisch. Als u daar niet dadelijk op kunt antwoorden, dan heb ik daar respect voor, maar misschien kan dat dan nadien worden bezorgd. U zei ook dat in de huidige normeringen nog een aantal zaken moeten worden bekeken wat EFSA betreft en eventuele doorrekeningen die daarmee gepaard gaan. Hebt u een zicht op de timing ter zake? Hoe ziet u dat? Hebt u er een zicht op wat de detectielimiet is voor het meten van PFOS in water? We spreken over heel lage waarden in dezen.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, ik heb aanvullend nog een vraag over het drinkwater. Op de hoorzitting vrijdag vernamen wij dat geen enkele waterzuiveringsinstallatie in Vlaanderen in staat is om PFAS uit het drinkwater te halen. Hebt u daar weet van? Hebt u initiatieven ontwikkeld om dat wel te doen?

De voorzitter: Mevrouw Perdaens heeft het woord.

Freya Perdaens (N-VA): De hele situatie zit op een kwetsbaar evenwicht tussen het onvoldoende ernstig nemen van de feiten en paniekvoetbal. Dat geldt ook voor de communicatie hierover. Zo was er het nieuws dat men geen zelf gevangen vis mag opeten, hoewel dat al heel erg lang een advies is. Men schrok daar nu plots van, zodat de VMM moest aangeven dat dit al heel lang een advies was. Mijn aanvullende vraag is gericht op de communicatie. Wij zijn nog heel veel informatie aan het verzamelen. Wij weten nog niet over alles hoe het juist zit. Maar voor wat wij wel al weten, is het van groot belang dat de communicatie heel helder bij de mensen terechtkomt. Hoe wordt ervoor gezorgd dat de mensen de informatie kunnen vinden op een betrouwbare drager, waarbij enerzijds de ernst van situatie niet uit de weg wordt gegaan en anderzijds geen paniekvoetbal wordt vertoond? Ik kan mij voorstellen dat ik niet de enige ben die dagelijks vragen krijgt over de huidige situatie.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Ik wil even meegeven dat er op Europees niveau verder onderzoek gebeurt voor de normering. Dat volgen wij vanuit Vlaanderen heel nabij op. Wij zijn daarin trouwens een van de actiefste regio's. Wallonië en Brussel bijvoorbeeld horen het van verre donderen als men het heeft over PFOS. Daar is er nog helemaal geen aandacht voor. Momenteel gebeurt ook nog onderzoek naar historische bronnen. Daar doen wij zelf ook onderzoek naar. Daarbij volgen wij ook van heel nabij de Europese onderzoeken op. Ik wil even benadrukken dat wij in Vlaanderen voor het eerst een actieplan PFAS hebben met heel wat actiepunten. Mede daarom is er geen reden tot paniek. Wij pakken het aan. Wij brengen het in kaart. Heel veel acties van dat plan zijn gestart. De detectielimiet voor afvalwater bedraagt 100 nanogram per liter, als ik mij niet vergis, en die gaat binnenkort naar 20 nanogram per liter.

De communicatie is deels bij onze opdrachthouder en zijn communicatiegroep. Ik denk dat hij heel transparant en helder communiceert met lokale besturen, bewoners, pers en iedereen die goed geïnformeerd wil worden. Ik heb ook van hem begrepen dat er een website wordt opgericht, om op wetenschappelijke manier de informatie te verschaffen en nagenoeg dagelijks aan te vullen. Er is ook een centraal e-mailadres waar de mensen met al hun vragen terecht kunnen.

Maar nogmaals: het actieplan PFAS dateert van maanden geleden. Ik denk dat het goed is dat wij alles in kaart brengen en dat wij de acties uitrollen. Vlaanderen is daarvoor een van de actiefste regio's in heel Europa. Sommigen willen de indruk

wekken dat er niets gebeurt, maar dat klopt geenszins. Met Vlaanderen pakken wij daarin de leiding. Andere landen komen daarvoor naar ons kijken.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Collega's, ik ben de eerste om mee te onderstrepen dat het nooit goed is om paniek te zaken in een dossier dat inderdaad vele kanten heeft. Omgekeerd moeten we wel vaststellen dat er een onderzoekscommissie is die heel wat vragen oproept en bezorgdheden wekt bij burgers. Het is een oefening om opnieuw enig vertrouwen te kunnen geven aan zowel burgers als instanties in heel dit verhaal. Ik hoop dat we er als parlement in slagen om dat te doen.

Minister, ik wil het even hebben over de normen en ingaan op de vraag van collega Schauvliege. Zij geeft aan dat er vandaag geen waterzuiveringsinstallaties zijn die filteren of zuiveren op PFOS. Er is in de onderzoekscommissie inderdaad aangestipt dat er geen waterzuiveringsinstallaties zijn uitgerust met bijvoorbeeld een actieve koolfilter om bijvoorbeeld PFOS eruit te halen. Maar naar mijn aanvoelen werd er geen link gelegd naar het drinkwater. Tot hiertoe moeten we vaststellen dat de drinkwaternorm de Europese norm effectief bereikt. We willen ook dat er daarover geen misverstanden bestaan.

We moeten weliswaar vaststellen, minister, dat voor het oppervlaktewater de norm vele malen lager ligt dan voor het drinkwater. Ik verwijs naar de bio-accumulatie bij bijvoorbeeld vissen of planten in dezen die permanent in het water zwemmen en water door hun lichaam krijgen. Minister, bent u van plan om aan de waterzuiveringsinstallaties te vragen of zij er actief op kunnen inzetten om die PFOS uit het oppervlaktewater terug te dringen? U hebt daarnet geantwoord dat u naar de vergunningen kijkt. Maar in dezen is de vraag misschien wel of u daar ja dan nee een belangrijke rol ziet weggelegd voor waterzuiveringsinstallaties. Ik geef nog mee dat ik er wel twijfels over heb of een actieve koolfilter nog andere voedingsstoffen uit het water kan nemen.

Voorzitter, ik stip nog een laatste element aan. Minister, u haalt aan dat de detectielimiet voor water naar PFOS op 100 ligt. Dat is vele malen hoger dan de norm die voor oppervlaktewater geldt. Dat is dan wel toevallig ook de norm die wordt gehanteerd voor drinkwater. Zit er verandering aan te komen op het vlak van detectie? Dat is zeker in het oog te houden. Want als we de normen vele malen lager leggen dan hetgeen we vaststellen, dan lopen we vast in ons beleid. Daar wil ik extra aandacht voor vragen.

Voorzitter, we zullen ongetwijfeld nog terugkomen op dit onderwerp.

De voorzitter: Het zou mij inderdaad verwonderen mocht dat niet het geval zijn, collega.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Bruno Tobbacq aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het onderzoek naar de PFOS-vervuiling in het kader van de vergunning voor het BROEKLIN-project in Machelen – 4091 (2020-2021)

Voorzitter: mevrouw Inez De Coninck

De voorzitter: De heer Tobbacq heeft het woord.

Bruno Tobbacq (Vooruit): Minister, de Vlaamse Regering heeft vrij snel gereageerd op het hele PFOS-dossier (perfluorooctaansulfonaat) door naar een hele

hoop lokale overheden een lijst te sturen van sites met een hoog risico op PFOS-vervuiling: brandweerkazernes, oude industriële sites, noem maar op. Dit gebeurde met de vraag om die lijst te checken en eventueel bijkomend onderzoek te voorzien.

Op de lijst die werd overgemaakt aan de gemeenten Machelen en Vilvoorde komt ook de fameuze Uplace-site voor als potentieel vervuild met PFOS. Dat is op zich een beetje verrassend omdat op die site de voorbije jaren meermaals door de Vlaamse overheid zelf vergunningen werden afgeleverd om projecten uit te voeren.

Het heet niet voor niets de Uplace-site. Er werden voor Uplace verschillende vergunningen afgeleverd. Enkele maanden geleden werd voor het alternatieve project, het zogenaamde BROEKLIN-project, opnieuw een vergunning afgeleverd door de Vlaamse overheid.

Minister-president Jambon – en wie ben ik om hem niet te geloven? – zegt dat de Vlaamse Regering al een hele tijd zeer alert is voor PFOS-vervuiling, maar uit de communicatie naar de gemeenten is af te leiden dat er in het kader van al die vergunningsprocedures en milieueffectenrapporten en dergelijke meer nooit een concreet onderzoek is gebeurd naar PFOS-vervuiling op die site. Dat doet een aantal vragen rijzen.

Klopt het dat deze site op de lijst staat met mogelijke risicolocaties die werd overgemaakt aan de lokale overheden?

Klopt het dat er tot nu toe geen bodemonderzoek werd uitgevoerd naar de aanwezigheid van PFOS op de Uplace/BROEKLIN-site? Hoe moet ik dat dan begrijpen in het licht van de verklaring van de minister-president over de grote alertheid van de Vlaamse Regering die al een tijd aan de gang zou moeten zijn?

Mijn laatste vraag is misschien wel de belangrijkste. Als er effectief geen gegevens bestaan over de aanwezigheid van PFOS op de site, is het dan mogelijk dat een afgeleverde vergunning zonder meer geldig blijft? Is het niet logischer dat er bijkomend onderzoek wordt uitgevoerd, als het toch, volgens de Vlaamse Regering, een risicosite is? Dan moet er toch een bijkomend onderzoek worden uitgevoerd alvorens men kan voortgaan met het project, met het eventueel verplaatsen van grond en dergelijke meer?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Het opmaken van risicolijsten zat al vervat in het PFAS-actieplan (poly- en perfluoralkylstoffen) dat we maanden geleden hebben goedgekeurd en dat we nu versneld naar voren hebben gebracht, om de lijst die we al hadden over te maken aan lokale overheden en ook om het te updaten. We gingen dat sowieso doen, voor alle duidelijkheid. Het zat al in het actieplan, maar we hebben deze acties naar voren geduwd.

Delen van de BROEKLIN-site staan inderdaad op de lijst met potentiële risicolocaties voor bodemverontreiniging met PFAS. Deze lijst werd bezorgd aan de gemeente Machelen. Een deel van de site is aangeduid als 'grote kans' op PFAS, een ander deel als 'beperkte kans'. Het gaat hier respectievelijk om een bedrijf waar buizen werden gegalvaniseerd en een bedrijf waar verf werd geproduceerd.

De BROEKLIN-site bestaat uit verschillende deelterreinen die geleidelijk werden aangekocht door de projectontwikkelaar. Op het moment dat deze delen werden verworven werd er een oriënterend bodemonderzoek uitgevoerd. Op het moment dat deze onderzoeken werden opgesteld, in 2010 en in 2014, werd PFAS niet standaard onderzocht.

Er werden wel andere verontreinigingen aangetroffen. Daarvoor werd een bodemsanering uitgevoerd.

De onderzoeken en de saneringen op de BROEKLIN-site werden correct uitgevoerd. Op het moment van de oriënterende bodemonderzoeken in 2010 en 2014 was PFAS nog geen parameter die algemeen werd beschouwd. De alertheid waarover u het hebt, vertaalt zich in het lopende inventarisatieproces, waaruit indien nodig een bodemonderzoek zal voortkomen. Het is echter niet zo dat elk perceel dat door de OVAM als een potentieel risico wordt beschouwd, ook daadwerkelijk een risico vormt. Hierover moeten we dus uitsluitel krijgen via de lokale besturen en een eventueel bijkomend bodemonderzoek. Vandaar dus ook de vraag aan de lokale besturen.

Ik kom tot uw laatste vraag. Op dit moment is er nog geen duidelijkheid over de aanwezigheid van verontreiniging met PFAS op het terrein, en dus ook niet op de mogelijke impact ervan. De site wordt opgenomen in de screening naar de aanwezigheid van PFAS die door de OVAM is opgestart. Daarbij zal in eerste instantie grondig worden onderzocht of er daadwerkelijk PFAS werden gebruikt in de bedrijven die daar waren gevestigd. Als dat het geval is, zal de bodem ook worden onderzocht op de aanwezigheid van PFAS. De omgevingsvergunning voor BROEKLIN werd verleend na het indienen van een omgevingsvergunningsaanvraag waaraan ook een ontwerp van milieueffectenrapport werd toegevoegd. In dat milieueffectenrapport werd de toestand van de bodem en het grondwater uitgebreid beschreven, alsook het effect dat de uitvoering van het BROEKLIN-project heeft op de bodem en het grondwater.

Met betrekking tot de bodem is het duidelijk dat de bouwwerken gepaard zullen gaan met een aanzienlijk grondverzet, waarbij het grootste gedeelte van de bodem moet worden afgevoerd. Voorafgaand aan de uitgraving zal er dus ook een uitvoerig milieuhygiënisch onderzoek worden uitgevoerd, dat dan ook zal resulteren in een technisch verslag. Als er daadwerkelijk PFAS werden gebruikt in een bedrijf op de site, dan zullen ook PFAS moeten worden onderzocht in dit onderzoek. Op basis van het technisch verslag zullen de partijen verontreinigde en niet-verontreinigde grond apart worden opgeslagen en afgevoerd, conform de VLAREBO-bepalingen, waardoor het risico hier maximaal wordt beperkt.

De praktische organisatie van de grondwaterbemaling die hoogstwaarschijnlijk gepaard zal gaan met de aanleg van de ondergrondse constructies is nog niet geheel bekend en werd bijgevolg ook nog niet in het huidige BROEKLIN-project aangevraagd. In de verleende vergunning wordt wel duidelijk beschreven dat, indien bemalen noodzakelijk blijkt, de aanvrager daarvoor een melding moet doen en desgevallend ook een vergunning moet aanvragen. In het milieueffectenrapport zijn ook de mogelijke effecten van de bemaling op zowel de grondwaterpeilen als de grondwaterkwaliteit beschreven. Bij de beoordeling van een vergunningsaanvraag voor een bronbemaling zal het voorkomen van het verspreiden van verontreinigingen uiteraard ook een belangrijk aandachtspunt zijn. Zowel de technische verslagen voor grondverzet als een aanvraag voor bemaling moeten dus nog gebeuren, voor alle duidelijkheid. In het kader van die dossiers worden de nodige waarborgen ingebouwd om ervoor te zorgen dat het BROEKLIN-project geen risico op verdere verspreiding van een bodemverontreiniging met zich mee zal brengen.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Minister, dank u wel voor het antwoord. Ik ben een beetje in de war over wat ik nu moet besluiten uit dat antwoord. Ik begrijp dat er oriënterende bodemonderzoeken zijn geweest in 2010 en 2014, en dat er een milieueffectenrapport is geweest, concreet dan naar aanleiding van BROEKLIN,

want de vorige gingen over Uplace. Er is met betrekking tot BROEKLIN dus een milieueffectenrapport geweest met een beschrijving van de toestand van bodem en grondwater, maar bij geen enkel van die onderzoeken is ooit gekeken naar de aanwezigheid van PFAS in bodem of grondwater. Heb ik dat goed? Immers, als dat zo is, dan vind ik dat op zich al vrij eigenaardig. Dat dat in 2010 nog geen prioriteit was, dat begrijp ik wel, maar ik vind het op zich een beetje eigenaardig dat er naar aanleiding van een bodemonderzoek en een grondwateronderzoek voor een MER met betrekking tot een recent project zelfs niet is gekeken naar de aanwezigheid van PFAS.

En niet zozeer alleen maar voor dat project maar ook omdat het waarschijnlijk ook een globale praktijk is in Vlaanderen dat er vandaag nog altijd bodemonderzoeken en grondwateronderzoeken gebeuren waarbij gewoon niet gekeken wordt of er PFOS aanwezig is. Als ik dat link aan een eerdere vraag vandaag over het feit dat er in heel Vlaanderen in het oppervlaktewater PFAS wordt aangetroffen, vind ik dat toch nogal eigenaardig. Is het niet logischer dat dit systematisch zou gebeuren, als men zelfs maar een vaag vermoeden heeft dat er risico was? Wij zijn het nu weer aan het uitspreiden in de tijd. Er zal nu gekeken worden of het eventueel gebruikt zou zijn door de bedrijven die er ooit gevestigd waren. Als zij nog bestaan en daar eerlijk over zijn, kunnen wij dat misschien te weten komen. In het andere geval gaan wij het misschien nooit weten of geen correcte informatie krijgen. Zou het niet logischer zijn om systematisch altijd te testen op PFAS, zeker wanneer er veel grondverzet nodig is? Zouden ook nog niet uitgevoerde projecten daar niet alsnog toe verplicht moeten worden? Dit vind ik op zich geen geruststellend antwoord: wij hebben het niet gevonden omdat wij niet gezocht hebben. Ik denk niet dat iemand die daar in de buurt woont daarvan happy wordt.

De voorzitter: Mevrouw Perdaens heeft het woord.

Freya Perdaens (N-VA): Wij kunnen natuurlijk niet teruggaan in de tijd in de zin dat wij nu niet naar zaken kunnen gaan zoeken waar wij vroeger niet naar zochten. Maar het is minstens een les die ons bewust kan maken van al wat er in de grond is kunnen blijven steken en in het water kan zitten. Het PFOS-actieplan, waarnaar ik de vorige jaren al heb geïnformeerd, zit nu in een stroomversnelling. Dat is begrijpelijk. Zijn er hieromtrent nog specifieke acties die versneld uitgevoerd zullen worden, zoals onderzoeken van gronden in het kader van vergunningsherzieningen? Zijn er zaken waarop mensen zich kunnen voorbereiden in de nabije toekomst?

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Ik wil mij graag nog even kort aansluiten omdat ik de gevoeligheid over wat er nu precies wordt gemeten en wat niet, wel begrijp. Begrijp ik nu dat daar in de toekomst nu wel onderzoek naar gedaan zal worden? Door wie wordt bepaald wat en hoe en voor welke stoffen er gemeten wordt bij een dergelijke vergunningsaanvraag? Buiten PFOS zijn er nog heel wat stoffen en materialen die in de grond terecht komen. Vandaar mijn vraag.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Ik hoop dat wij elkaar goed verstaan. U weet dat er bij een vergunningsaanvraag geen bodemonderzoek moet gebeuren. Of vinden jullie dat dit wel bij elke vergunningsaanvraag moet? Bij een bodemonderzoek gebeurt een onderzoek van de risico's en van de mogelijke risicostoffen. Met alles wat te maken heeft met PFOS en PFAS hebben wij in 2017 het onderzoek gehad bij Oosterweel en Zwijndrecht. Vlaanderen heeft ook samen met andere regio's daarin de leiding genomen in de afgelopen jaren. Toen hebben wij beslist een toetsingskader te maken voor bodemonderzoeken, de bodemsaneringsnorm.

Ik wil nog eens benadrukken dat er heel wat bedrijven zijn die geen PFAS gebruiken. Het is niet zo dat bij elk bedrijf PFAS wordt gebruikt. Als er geen risico is dat er PFAS wordt gebruikt, dan moet dat ook niet worden onderzocht in bodemonderzoeken. In 2014 werd PFAS sowieso niet onderzocht. Als die gronden vandaag onderzocht zouden worden, dan zou er wel onderzoek worden gedaan naar die PFAS.

Bij grondverzet en bij bemaling moet er – ook in dit dossier – wel naar worden gekeken. Dat gebeurt niet systematisch. Collega Tobback vroeg ernaar. Het wordt ook niet altijd teruggevonden boven de detectielimiet. Daarom wordt er nu, onder leiding van de opdrachthouder en samen met de lokale besturen, een lijst gemaakt van mogelijke risicopercelen, zodat we zaken kunnen uitsluiten. Het is inderdaad aan de bodemsaneringsdeskundigen om te beoordelen of onderzoek richting PFAS noodzakelijk is in het kader van bodemonderzoeken.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Minister, het is inderdaad niet mijn bedoeling om een proces te maken – want daar zijn andere commissies voor – over wat er in 2010 en 2014 zou zijn gebeurd. Daar gaat het op dit moment niet om.

Maar wat ik wel verontrustend of nogal contradictorisch vind, is dat de Vlaamse Regering naar alle gemeenten een lijst stuurt met risicolocaties en niet tegelijkertijd heel duidelijk maakt dat, zolang er op die risicolocaties niet echt grondig is gekeken en dus onderzocht is wat er in de bodem zit, er verder ook niets meer zal gebeuren. Want stel u het beeld voor ogen van een aantal mensen, omwonenden in dat geval van een site die de Vlaamse Regering op de risicolijst heeft gezet, waar de week nadien bulldozers beginnen af en aan te rijden en grond te verplaatsen in het kader van zoiets als het BROEKLIN-project.

Ik heb daarmee niet gezegd dat noodzakelijkerwijze automatisch heel die grond vervuild is, maar wel dat de Vlaamse overheid toch zou moeten kunnen garanderen, al was het maar ter geruststelling van iedereen, dat er onderzoek naar is gedaan en dat het risico is uitgesloten, vooraleer men daar begint tonnen grond te verplaatsen in de nabijheid van een aantal dichtbewoonde gemeenten en stadskernen.

Bij dezen doe ik de oproep om, als u inderdaad een actieplan hebt, ervoor te zorgen dat er ook actie is en dat er, terwijl en totdat dat onderzocht wordt, geen onomkeerbare dingen gebeuren die zowel gezondheidsrisico's als een risico voor de geloofwaardigheid met zich meebrengen.

Ik roep u er dus toe op om, vooraleer er wordt verdergegaan met het uitvoeren van die vergunningen, zeker op de risicosites een grondig onderzoek te doen, zelf uit te voeren of op te leggen, en niet opnieuw onomkeerbare situaties te creëren waarvan we dan binnen nog eens tien jaar moeten zeggen dat we ze hadden moeten voorkomen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Steven Coenegrachts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de oproep van het Algemeen Boerensyndicaat naar meer werkbare regels en een menselijker beleid ten aanzien van de landbouw – 4120 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bruno Tobback

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Minister, een paar weken geleden, op woensdag 23 juni, kreeg u bezoek van een delegatie van het Algemeen Boerensyndicaat. Zij hebben u een pamflet overhandigd met de titel 'Genoeg is genoeg'. Dat vat de inhoud zowat samen. Met dat pamflet wilden ze u rechtstreeks aanspreken om de landbouwgemeenschap weer een perspectief te geven voor de toekomst.

We weten allemaal dat de landbouw in zwaar vaarwater zit. Dossiers zoals het Mestdecreet, de stikstofproblematiek, enzovoort, en ook het vergunningenbeleid, waarop al die problemen natuurlijk een effect hebben, maken het nog moeilijker, en daar komt nu nog PFOS bij. De economische perspectieven zijn weinig rooskleurig. De rechtszekerheid wordt ondermijnd. En daarbij zijn er ook de controles, die absoluut noodzakelijk zijn maar die op het terrein vaak als te stringent worden ervaren.

Uit de cijfers van Boeren op een Kruispunt blijkt dat boeren het steeds moeilijker hebben. Ze zoeken vaker hulp.

Daarom vraagt het Algemeen Boerensyndicaat (ABS) aan de overheid – dus aan u en aan ons – om de boeren te helpen het geweer van schouder te veranderen en werk te maken van een menselijkere en werkbaardere boerenstiel. Natuurlijk kunnen wij niet met alles helpen, maar wel met de aard van de regelgeving, door een minder complexe regelgeving op te leggen en meer rekening te houden met de landbouwer die in de praktijk staat.

Minister, hoe reageert u op het pamflet?

Zult u samen met uw collega's van Landbouw en Dierenwelzijn nagaan op welke manier u kunt ingaan op sommige of op alle verzoeken?

Zult u inspanningen doen om de perceptie rond landbouw, het 'agribashing', tegen te gaan en om een positiever beeld van de landbouw te helpen ophangen, zodat ook het mentale welzijn van landbouwers en hun familie kan worden verbeterd?

Wat kunnen we doen om meer werkbare regels op te leggen en de toepassing ervan op een strenge, correcte maar pragmatische manier te controleren?

Voor het PAS-dossier (Programmatische Aanpak Stikstof) zal natuurlijk het flankerende beleid bepalend zijn. Hebt u al zicht op de aanpak daarvan en de manier waarop we rechtszekerheid kunnen bieden aan de landbouwondernemers?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega Coenegrachts, ik heb inderdaad met veel aandacht en interesse geluisterd naar de bezorgdheden en verzuchtingen van het ABS en de landbouwers. Ik doe dat continu, zoals u weet. Ik kom ook heel veel op het terrein. Ik begrijp de vraag over de rechtszekerheid en over de toekomst. Dat is belangrijk.

Wij hebben van gedachten gewisseld over stikstof, de waterkwaliteit, de uitdagingen waarvoor we staan. Het is van groot belang om deze dossiers samen aan te pakken en de heikele dossiers niet uit de weg gaan. We moeten kiezen voor rechtszekerheid op de lange termijn. Dat begrijp ik want als de regels continu veranderen, word je daar een beetje tureluur van, als ik het met die woorden mag zeggen.

Wij hebben geregeld contact met Landbouw en Dierenwelzijn om voor de gemeenschappelijke uitdagingen een duurzaam toekomstperspectief en gezamenlijke oplossingen uit te werken. Denk bijvoorbeeld aan de middelen van het Vlaams Klimaatfonds die via het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) ingezet zijn voor energiebesparing en hernieuwbare energie op land- en tuinbouwbedrijven.

Met de Blue Deal investeren we in innovatie om de waterschaarste in de landbouw aan te pakken. Ik ben natuurlijk ook voorstander van een geïntegreerde aanpak om een coherent en duurzaam beleid te voeren op langere termijn waarbij we doelgericht te werk gaan en ruimte bieden voor het ondernemerschap van land- en tuinbouwers.

De Vlaamse Regering heeft dit engagement ook op zich genomen in het regeerakkoord. Het VLIF, als onderdeel van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), moet een toekomstgericht ondernemersfonds zijn waarmee land- en tuinbouwers worden aangemoedigd om de bedrijfsstructuren te verduurzamen, zodat men samen de uitdagingen van de toekomst kan aangaan en de landbouwers ook weerbaar worden gemaakt tegen marktschokken, wat natuurlijk ook van groot belang is.

Dan was er de vraag of ik inspanningen zal doen om de aanhoudende agribashing tegen te gaan en te zoeken naar manieren waarop het mentaal welzijn van landbouwers en hun familie kan worden verbeterd. Ik denk dat collega Crevits bezig is met een programma rond mentaal welzijn bij landbouwers. Landbouwers hebben individueel natuurlijk geen schuld aan de uitdagingen waarvoor we staan. Zij volgen de regels die er zijn, die werden gemaakt. De complexiteit van de regelgeving komt heel vaak aan bod. Die regels zijn inderdaad heel complex, maar nogmaals, als ik het goed versta, zijn die regels ook altijd in overleg met de sector zelf gemaakt, of met de sectororganisaties, beter gezegd. Ik ben echter de eerste om aan te geven dat dat complex is. Er is een algemene regel, maar je hebt verschillende soorten teelten, zodat bepaalde zaken anders zijn en wat het ook wel complex maakt. Dat is ook de reden waarom die regelgeving heel complex is.

Ik heb in het gesprek ook aangegeven dat ik bijvoorbeeld hun bezorgdheden met betrekking tot het kunstmestregister dat we dit jaar hebben ingevoerd, wel heel goed snap. De landbouwers zijn bang dat er onmiddellijk sanctionerend zal worden opgetreden als ze iets verkeerd ingeven. Ik heb heel duidelijk aangegeven dat dit het eerste jaar is en dat we dat programma sowieso tegen het einde van dit jaar zullen evalueren. Het belangrijkste is dat landbouwers dat gebruiken en invullen, maar het eerste jaar gaan we niet sanctionerend optreden ter zake. Belangrijk is dat we goed bekijken hoe het werkt en of het systeem goed genoeg is. Indien er nog moet worden bijgesteld op het einde van het jaar, dan zullen we dat doen. We zullen dit eerste jaar als een proefjaar voor het kunstmestregister gebruiken. Het allerbelangrijkste is dat zo veel mogelijk landbouwers daarvan gebruikmaken en dat indienen.

Dan was er uw vijfde vraag. Over het flankerend beleid moet nog worden beslist door de Vlaamse Regering. Dat zal natuurlijk ook deel uitmaken van het definitieve PAS-kader. Voor alle duidelijkheid, ik vind het zelf ook belangrijk dat de landbouwbedrijven ook worden ondersteund in die transitie naar landbouwbedrijfsvoering, ook met inpasbaarheid in de omgeving. Het lijkt me dan ook logisch dat er ook flankerend beleid zal zijn ter zake, maar ik ga daar nog niet op vooruitlopen. Dat zal worden besproken in de schoot van de regering zodra dat definitieve PAS-kader met alle elementen ter zake wordt besproken.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Minister, dank u wel. Het is natuurlijk niet zo heel uitzonderlijk dat een landbouworganisatie actievoert. Wat wel opvalt, is de toon en de inhoud. Er spreekt, als ik dat mag zeggen, een zekere radeloosheid uit, wegens die onzekerheid, wegens die complexiteit ook. Ik denk dat niemand in de landbouwsector ontkent dat er zaken staan te gebeuren, en ook moeten gebeuren, dat de landbouw daar ook een rol in te spelen heeft. We moeten echter zo snel mogelijk ook die rechtszekerheid kunnen geven, zoals u inderdaad ook hebt

gezegd, zodat opnieuw duidelijk is binnen welk kader een landbouwondernemer zijn onderneming kan uitbouwen.

De complexiteit van die regelgeving is daar natuurlijk een belangrijk element in. Want we willen ook die andere verdienmodellen in de landbouw en ook de kleinschaligere landbouw kansen geven, maar we moeten opletten dat door te complexe wetgeving het speelveld niet beperkt wordt tot alleen de grote spelers, die het aankunnen om de wetgeving te begrijpen en uit te voeren. Het is natuurlijk ook een beetje aan ons, als decreetgevers en als beleidsmakers, om te letten op de complexiteit van die wetgeving.

Wat doen wij via onze inspectiediensten, minister, om vooral in begeleiding van die ondernemers te voorzien, meer dan snel over te gaan tot bestraffingen en correcties, zodat we kunnen zorgen dat, als we problemen vaststellen, daar ook een begeleidingstraject aan vasthangt? In MAP 6 (mestactieplan) was dat bijvoorbeeld voorzien door de Mestbank, maar ik neem aan dat dat een algemene manier van werken zou kunnen zijn van onze inspectiediensten, om vooral vanuit een soort klantgerichtheid de landbouwondernemer te helpen om de wetgeving, waarover we het allemaal eens zijn dat die zeer complex is, ook correct te kunnen toepassen.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Bedankt voor de vraag, collega Coenegrachts.

Minister, collega Coenegrachts heeft de PAS-regelgeving aangehaald. Er is aangekondigd dat er voor de zomer een openbaar onderzoek zou starten voor de voorlopige PAS. Ik heb daar tot nu toe nog niets van gezien of vernomen. Wat is precies de stand van zaken? Zult u erin slagen om dat openbaar onderzoek op te starten? Zo ja, wanneer? Zo nee, wat is de reden van de vertraging?

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Minister, de collega heeft de actie geduid en heeft al gesproken over wat toch opvallend was in dezen, namelijk de radeloosheid in het hele verhaal. Een tweede belangrijke element dat ik heb moeten vaststellen in de actie, is dat u in dezen veelal specifiek bent aangesproken om rond een aantal dossiers actie te ondernemen. We kijken heel vaak naar de minister van Landbouw, maar omgekeerd is er ook heel veel regelgeving en heel veel bevoegdheden die impact hebben op de sector. En in dezen hebben de bevoegdheden in uw portefeuille ook een heel grote impact op de land- en tuinbouwsector.

In de commissie Landbouw hebben we al verschillende keren gesproken over onder andere het initiatief van minister Crevits van de rondetafel over het welzijn van landbouwers, maar in het onderzoek komt heel duidelijk naar voren dat de overheid in dezen zelf een heel belangrijke rol speelt: op welke manier we vertrouwen kunnen geven aan de sector, we hen mee in begeleiding nemen, we met hen een weg afleggen. Momenteel ervaren zij blijkbaar heel veel bedreigingen vanuit de overheid. Ik wil u dus vragen of u als minister, bevoegd voor een aantal departementen, duidelijk dat engagement wilt opnemen in die rondetafel, om vanuit de overheid de druk die daar zit, maximaal weg te nemen. Het gaat dan inderdaad onder andere om de vereenvoudiging van een aantal initiatieven en duidelijkheid rond een aantal zaken. Ik wil u vragen om de koe bij de horens te vatten, minister.

Ik verwijs in dat verband naar een voorgaande vraag van mij, over stikstof. Het ging over bedrijven waarvan, terwijl wij vandaag in onderzoek zijn rond nieuwe regelgeving en een aantal nieuwe regels, de vergunning dreigt te vervallen. Ik heb toen de vraag gesteld dat er een vereenvoudigde procedure zou worden uitgewerkt om hen toch de nodige zekerheid te geven, totdat de overheid haar proces heeft doorlopen, met alle onderzoeken die daarmee gepaard gaan, en een nieuw besluit

heeft kunnen nemen, zodat bedrijven ook de kans krijgen om zich aan te passen aan die nieuwe regelgeving. Wat is de stand van zaken om naar een vereenvoudigde procedure te kunnen gaan, om die bedrijven rechtszekerheid te bieden, totdat zij zich effectief kunnen aanpassen aan de nieuwe regelgeving?

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Collega, ik dank u voor de vraag. De landbouw wordt inderdaad op korte tijd met heel veel zaken geconfronteerd. Is het nu omdat er voordien veel is blijven liggen? Is het omdat u de zaken oppakt en wilt afhandelen? Is het de tijdsgeest? Het maakt niet uit. In de landbouw kun je niet zomaar ineens het geweer van schouder veranderen. Het is bijna een heel kanon. Ze verdienen begeleiding. Dat kan niet zomaar van het ene jaar op het andere. Hoe zult u samen met uw collega-minister van Landbouw in die mate de landbouw begeleiden dat het allemaal goed verloopt en dat er rust kan komen in de sector?

Bruno Tobback (Vooruit): Ik begrijp heel goed de actie vanuit het Algemeen Boerensyndicaat en ik begrijp ook de pijnpunten. Maar ik wil toch een paar bedenkingen formuleren bij een aantal van de opmerkingen van de collega's. Ik heb de regels in de voorbije twintig jaar vaak tot stand zien komen. Als de regels inderdaad vaak zeer complex zijn, dan is dat – de minister heeft het zelf al gezegd – meestal op vraag van de landbouworganisaties zelf. Want over het algemeen vertrekt men in het milieu vanuit een heel simpel principe. Ik neem het Mestactieplan als voorbeeld. Er is te veel nitraat en fosfaat aanwezig in het water, dat moet minder. Daarna maken we een regel die met zevenhonderd uitzonderingen wordt toegepast om ervoor te zorgen dat niemand er veel last van heeft en stellen we twintig jaar later vast dat er nog altijd te veel nitraat en fosfaat in het water zit. Collega Pieters, het zijn in vele gevallen geen recente problemen. We slepen het al heel, heel lang mee. Zolang we regels blijven maken die eigenlijk alleen maar instrumenten vastleggen die op maat zijn geschreven van bij wijze van spreken ieder individueel landbouwbedrijf dat heeft kunnen lobbyen bij de organisatie, zullen we nooit tot een resultaat komen en zal het altijd onverstaanbaar zijn voor de meeste mensen.

Minister, in plaats van decreten met instrumenten vast te leggen, zou het niet veel nuttiger zijn om eens decreten met doelstellingen en resultaten vast te leggen? En dan moet de sector zich daar inderdaad maar aan aanpassen op een verstandige manier. Daar zijn dan ook heel duidelijke normen en regels voor.

En als we die niet halen, ja goed, dan zijn er een aantal dingen die niet kunnen. Maar ik heb al heel lang het gevoel dat we onszelf, elkaar en de overheid een aantal dingen aan het wijsmaken zijn over dat we het met kleine en simpele regeltjes hier en daar nog wel zullen regelen, goed wetende dat het nooit zal lukken. En ondertussen – en dat is het drama – lokken we wel een aantal mensen in het doen van zeer grote investeringen en het overnemen en opbouwen van landbouwbedrijven, in een productiesector waar eigenlijk zo goed als geen gebruikruimte meer is. Zo creëren we drama's.

Zou het niet veel beter zijn om duidelijk te zijn en resultaten te eisen? En wie niet kan, die kan niet. Dat is dan heel jammer. Maar dan heeft men tenminste geen miljoenen geïnvesteerd in iets waar men geen uitzicht in heeft. Want dat gevoel heb ik vandaag heel vaak in de sector. En daar helpen we niemand mee, en niet het minst een aantal jonge landbouwers.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Ik heb er daarnet inderdaad naar verwezen dat de wetgeving, en zeker het Mestdecreet, bijzonder complex is. Dat heeft natuurlijk te maken met het feit dat er heel wat uitzonderingen zijn. MAP 6+ kwam er veel te

snel. Voor MAP 7 moeten we met z'n allen bekijken hoe we de zaken kunnen vereenvoudigen. Want als we vereenvoudigen, is het gemakkelijker om te controleren en te handhaven.

Ik vind het heel belangrijk dat dat correct gebeurt. Ik heb dat nog eens aangegeven aan de administratie. De afdeling handhaving geeft normaal gezien eerst een aanmaning. Dat geldt ook voor de Mestbank. Men kan altijd een wederwoord indienen. Er wordt dan overlegd hoe men daarmee verdergaat en of de boete wordt verminderd. Dat systeem wordt altijd gehanteerd. Het spreekt voor zich dat dat op een correcte manier moet gebeuren. Ik heb dat nog eens meegegeven aan de diensten.

Ik ben zeker bereid om de regelgeving te vereenvoudigen. Ik ben de allereerste die graag mee aan jullie zijde staat om dat te doen. Dat zal van de landbouwer opnieuw een landbouwer maken en minder een boekhouder. Het is de afgelopen jaren gigantisch complex geworden, zeker als je kijkt naar het Mestdecreet, dat ondertussen al ik weet niet hoe oud is. Dat heeft ook de waterkwaliteit niet vooruit geholpen. Dat veroorzaakt frustraties bij de landbouwers. Zij zeggen: 'Wij zijn meer boekhouder aan het spelen dan wat anders, en er is hier geen vooruitgang.' We zullen dat met het MAP 7 zeer zeker moeten bekijken.

Collega Schauvliege, er wordt heel hard gewerkt aan de opstart van het milieu-effectrapport (MER). Wij zijn binnen de regering heel hard aan het werken om de vooropgestelde tijdslijn te blijven hanteren. Ook de sector vindt het belangrijk dat men zo snel mogelijk duidelijkheid krijgt. Dat is goed.

Collega Pieters, het Stikstofarrest was er ineens. Nu ja, ineens. Ik was natuurlijk al maanden daarvoor, bij mijn aanstelling, daarmee bezig. Ook in de beoordeling van dossiers die in beroep bij mij kwamen was ik ook wel eerder aan de strenge kant. Dit zat eraan te komen. Ik begrijp dat het Stikstofarrest extra druk heeft gegeven. We moeten dat oppakken. We moeten werken aan een robuust en rechtszeker kader. Dat zal hopelijk rust brengen. Dat is de bedoeling. Iedereen moet weten waaraan en waartoe. Ik begrijp dat de situatie nu heel penibel en heel moeilijk is, en dat de vergunningen heel nauwlettend worden bekeken. We moeten alles op alles zetten. In de schoot van de regering merk ik dat alle collega's willen dat we het dossier zo snel mogelijk oplossen. Voorlopig houden we ons aan de vooropgestelde tijdslijn.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Minister, dank u voor de bijkomende antwoorden. We hebben inderdaad samen de opdracht om het voor de landbouwers opnieuw leefbaar en werkbaar te maken in hun bedrijf. Tegelijkertijd is het onze opdracht om ervoor te zorgen dat de milieudoelen gehaald worden. Daar kan het inderdaad soms nuttiger zijn om minder te regelen en misschien iets meer targets op te leggen of doelen te halen en dat over te laten aan de individuele vrijheid van de ondernemer, in plaats van elk aspect van het landbouwbedrijf in een regeltje en een formuliertje en een computerprogramma te gieten. Er is voor ons nog heel wat werk aan de winkel om het in de landbouwsector beter te maken. Er is absoluut nood aan een rechtszeker kader met een werkbare regelgeving. Daar zullen we samen aan werken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jos D'Haese aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over recente bodemstalen en de normen die de OVAM hanteert voor PFOS – 4133 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bruno Tobback

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): In opdracht van de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) nam Arcadis op 18 juni 2021 een reeks van elf bodemstalen op verschillende plaatsen in Zwijndrecht, Beveren en Antwerpen, om uiteraard verder in te gaan op de vervuiling van PFOS in de omgeving daar. We zeiden het vandaag al vaker: de historiek zoeken we verder uit in de onderzoekscommissie, maar dit is een vraag over wat we er vandaag mee doen.

U communiceerde in de pers dat de toetsingswaarden, dus het voorstel van bodemsaneringsnormen dat de OVAM heeft gedaan dit jaar, in industriegebied, recreatiegebied en woongebied niet overschreden werden. In landbouw- en natuurgebied werden wel waarden gemeten die de voorgestelde bodemsaneringsnormen overschrijden.

Minister, u zei er trouwens ook al bij dat op basis daarvan nog niet kan worden beslist of er nu wel of niet een nood aan bodemsanering is, maar wel dat er geen onmiddellijke nood is aan extra maatregelen boven op de 'no regret'-maatregelen die al waren genomen. U benadrukte ook nog dat de voorgestelde normen, die worden gehanteerd sinds april van dit jaar, heel streng zouden zijn. Ik heb daar enkele vragen over.

Wat zijn precies de waarden die werden gemeten in de stalen die op 1 april werden genomen rond de 3M-fabriek? Is het eventueel mogelijk – we moeten bekijken hoe – om die aan de commissie te bezorgen? Op welke internationale referentiewaarden en -normen heeft de OVAM zich gebaseerd om tot dat op 1 april gehanteerde voorstel van bodemsaneringsnormen te komen? Zijn die gebaseerd op de meest recente wetenschappelijke inzichten? Ik heb immers wat leeswerk verricht en als ik me niet vergis, is dat voorstel van bodemsaneringsnormen gebaseerd op een VITO-rapport (Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek) uit 2020, dat zich baseert op de referentiewaarden van het US Environmental Protection Agency (US EPA) uit 2016. Opnieuw, hoe dat allemaal tot stand is gekomen, dat is voor de onderzoekscommissie. Mijn vraag is gewoon waarop die vandaag zijn gebaseerd.

Hebt u ondertussen nog meer reactie op de eerste resultaten van die bodemonderzoeken? Welke bijkomende bodemonderzoeken worden er nu verder nog gepland?

Welke gevolgen verbindt u aan de recent aangetoonde overschrijding van die bodemsaneringsnormen, richtwaarden en streefwaarden in landbouw- en natuurgebied?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega D'Haese, wat uw eerste vraag betreft, ik zal alle waarden die zijn gemeten sinds 1 april 2021, schriftelijk bezorgen aan de commissie, als u dat goedvindt. Dat is immers gigantisch veel en als ik dat allemaal moet aflezen, dan ga ik mij misschien verspreken. Algemeen kan er inderdaad worden gesteld dat de overschrijdingen zich in hoofdzaak in natuur- en landbouwgebied bevinden en dat logischerwijs verder weg van de fabriek van 3M de gemeten concentratie afneemt. De metingen die intussen zijn gedaan, geven geen aanleiding tot verdere voorzorgsmaatregelen boven op deze die nu al van kracht zijn.

Voor het bepalen van de toetsingswaarden voor de bodemsaneringsnormen baseerde de OVAM zich op de toxicologische criteria van US EPA van 2016. Ik heb het dus over de bodemsaneringsnormen, want ik spreek natuurlijk vanuit Leefmilieu, niet vanuit Volksgezondheid. U weet dat de EFSA-waarden vooral gezondheidskundige richtwaarden zijn. Die criteria werden inderdaad daarna door VITO in de latere studie bekrachtigd. De waarde die US EPA had gepubliceerd in 2016, werd door de wetenschappers voorgesteld als de meest betrouwbare recente waarde en werd ook daadwerkelijk gebruikt. De EFSA-waarde van 2018 was slechts een voorlopige gezondheidskundige richtwaarde, uitgaande van een gezondheidskundig uitgangspunt en dus niet zozeer voor bodemsanering of grondwater.

Eind 2020 verscheen er een nieuwe EFSA-opinie. Zowel in het buitenland als in Vlaanderen blijkt dat die toxicologische criteria van EFSA moeilijk te vertalen zijn in milieunormen. De waarde die EFSA voorstelt, ligt eigenlijk al in het achtergrondniveau. Dat maakt het zeer moeilijk om milieuhygiënische toetsingswaarden af te leiden. De OVAM heeft hierover advies gevraagd aan VITO. Er is ook nauw overleg met het Nederlandse Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en het Nederlandse ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Er is nog geen enkel land dat het nieuwe EFSA-advies op dit moment heeft afgeleid naar normen binnen milieucapartimenten. Ik heb ook begrepen dat er nog overleg is bij de stakeholders wat die EFSA-normen betreft. Vlaanderen volgt dat dus op de voet. Samen met Nederland zijn we eigenlijk de trekker, maar op dit moment zit dat dus ook in een stakeholdersoverleg. Op dit moment is het zo dat dat nieuwe EFSA-advies heel moeilijk door te trekken is binnen milieucapartimenten.

Dan is er uw derde vraag over bijkomende bodemonderzoeken. Op basis van de reeds bekomen bodemresultaten menen wij dat nog verder onderzoek wenselijk is. De OVAM plant hiervoor een tweede fase in, voor veldwerk en analyses.

Wat uw vierde vraag betreft: in eerste instantie zijn er inderdaad de no-regret-maatregelen vanuit het agentschap Zorg en Gezondheid (AZG). Daarenboven plande de OVAM reeds een tweede fase van veldwerk en analyses in. In het kader van de saneringsplicht van het bedrijf 3M moet de erkende bodemsaneringsdeskundige van 3M op korte termijn naast bijkomende bodemanalyses ook analyses uitvoeren van grondwater, melk, eieren, groenten enzovoort. Die volgen wij natuurlijk kort op.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Bedankt, minister, voor het heldere antwoord. Bedankt om de waarden over te maken. Ik zag ze ondertussen al binnenlopen in de mailbox. De normen waar we van uitgaan zijn EPA 2016 en EFSA 2020. EFSA 2020 is inderdaad een pak lager: dat is ongeveer een factor 100 minder, waardoor je soms in achtergrondwaarden terecht komt. Ik begrijp dat het allemaal niet eenvoudig is om dat dan om te zetten. Maar ik vind het wel een beetje vreemd, minister, dat u dan in de pers communiceert dat de waarden die worden gehanteerd, erg streng zijn. De referentiewaarden waarop men zich baseert zijn eigenlijk vijf jaar oud, van 2016. Maar de nieuwe waarden, wanneer het gaat over gezondheid – daar worden de bodemsaneringsnormen uiteindelijk van afgeleid –, zijn bijna 100 keer strenger. Dan vind ik het een beetje raar als u zegt dat ze erg streng zijn. Als ik u was zou ik daar toch iets meer een slag om de arm houden, en zeggen dat we ons op dit moment hierop baseren, maar dat er nieuwere inzichten zijn. We moeten zorgen dat we mensen correcte informatie geven, en hen niet nodeloos ongerust maken, maar ook niet nodeloos sussen.

Rond verder onderzoek, minister, vraag ik me af hoe ver er door de OVAM zal worden bemonsterd? Er wordt uiteraard gefocust op de omgeving rond de fabriek, en dat is logisch – u zegt ook dat de impact afneemt naarmate men verder weg

gaat –, maar ik ben toch heel ongerust als ik zie dat uit die eierenstudies blijkt dat de vervuiling tot minstens 15 kilometer ver zit. Dat is niet via het grondwater, dat is niet via lokaal uitlekken uit de bodem, nee, dat gaat via de lucht. De vraag is dus hoe ver we gaan bemonsteren om te kijken welke omvang de vervuiling heeft aangenomen. We hebben in de onderzoekscommissie al geleerd dat we waarschijnlijk te maken hebben met een vervuilingspluim. We zouden eigenlijk moeten weten waar die pluim juist zit, om dan verder te kunnen onderzoeken. Mijn vraag is: zal de OVAM zich beperken tot de directe omgeving van de fabriek, of gaan we effectief ruimer kijken om te zien waar het goedje overal zit?

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Dank u wel voor uw vraag, collega D’Haese.

Ik wil me ook aansluiten bij de vraag over de afstand van de bemonstering, want dat lijkt mij een zeer essentieel punt te zijn in deze opgave. We hebben inderdaad uit de gegevens van de eieren analytisch geleerd dat er tot 15 kilometer ver vervuiling te merken is. Ik denk dus dat we echt ruim genoeg moeten bemonsteren. Ik steun dus die vraag, en roep ook op om dat te doen. Dat is één.

Twee, we zien dat er nu bemonsterd is op industrieterreinen, landbouwgebied, natuurgebied, maar is er ook aandacht besteed aan plekken waar kleine kinderen spelen? Scholen, speelterreinen, plekken waar jeugdbewegingen samenkomen: dat lijkt me zeer essentieel te zijn, en ik heb de indruk dat die sites niet zijn meegenomen. Mijn vraag, minister, is om ook hier aandacht aan te besteden. Het lijkt toch wel zeer evident dat er daar, zeker op plekken waar kleine kinderen spelen, bijkomend bemonsterd wordt?

De voorzitter: Mevrouw Perdaens heeft het woord.

Freya Perdaens (N-VA): Ik denk dat het ongelooflijk belangrijk is – u gaf dat zelf ook al aan, minister – dat er extra staalnames gebeuren, en dat er grondig onderzoek gebeurt. De collega’s haalden al aan dat het belangrijk is waar die staalnames gebeuren en hoe ver dat onderzocht wordt. Dit zijn onderzoeken die momenteel allemaal lopen bij 3M, of in de omgeving ervan. Wordt er op dit ogenblik ook gekeken naar andere bedrijven, andere bedrijventerreinen, en worden daar ook dergelijke onderzoeken opgestart, om te vermijden dat we daar uiteindelijk in soortgelijke situaties terechtkomen en pas achteraf – of te laat – in gang moeten schieten om er iets aan te doen?

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord

Tinne Rombouts (CD&V): Ik wil even kort aansluiten. Ik ga niet op alle elementen ingaan. Er zijn een aantal elementen die zeker ook in de onderzoekscommissie nog verder aan bod zullen komen. Maar één punt wil ik toch wel aanstippen, in heel de discussie rond normeringen en de resultaten die de afgelopen week zijn gepubliceerd. Ik heb namelijk begrepen, minister – en dat is ook in de onderzoekscommissie aan bod gekomen –, dat de waarden die vandaag gesteld zijn in de landbouw eigenlijk waarden zijn die ervan uitgaan dat er mensen zijn die zich heel hun leven lang alleen voeden met producten die op die grond geproduceerd zijn. Dat zowel voor vlees, melk, eieren, bladgroenten en ... (*onverstaanbaar*) ... hun eetpatroon alleen bestaat uit producten die voortkomen uit de grond met die waarden. Met andere woorden, dat zijn heel interessante theoretische waarden, die we moeten meenemen in het hele onderzoek en in het hele afwegingskader, maar het komt bij een burger natuurlijk wel anders over, als we spreken over een norm voor landbouwgrond. Ik denk dat die situatie – zoals ze is vastgelegd voor die norm – totaal ondenkbaar is, en eigenlijk niet in relatie te brengen is met de landbouw zoals die vandaag bedreven wordt, of met de manier waarop wij onszelf vandaag voeden. Wat benamingen betreft hebben we hier in deze commissie nog

al gesproken, in het kader van ruimtelijke ordening, over wat benamingen en bewoordingen bij mensen oproepen. Bij deze, minister, zou ik u willen vragen om daar zeker de nodige aandacht en voorzichtigheid voor te hebben. Als normen een bepaalde naam krijgen, dan spreekt dat tot de verbeelding bij burgers. Mijn vraag is ook of u misschien wilt overwegen om daarin wat bijsturing te doen, zodat de norm ook overeenstemt met datgene wat de mensen daaruit interpreteren. Zou u daar ook aandacht voor willen hebben, of dat in heroverweging willen nemen?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, wij kijken uiteraard uit naar alle resultaten die u gaat bezorgen. Collega Rombouts wees al op het bodemgebruik. Wat gebeurt er op dit moment op die plaatsen waar men stalen neemt? Dat is één zaak. Maar er is ook de geschiedenis van bepaalde gronden. Dat is een moeilijkere vraag, die voorligt. Wat vandaag landbouwgrond is, of wat vandaag woongebied is, dat kan in de jaren '60, of in de jaren '70 en '80 grond met een andere bestemming geweest zijn, waarop andere dingen gebeurden. Het bedrijf 3M produceert dat product al véél langer. Het lijkt me niet onbelangrijk – maar dat is natuurlijk een veel diepgaandere studie – om dat ook mee te nemen, als dat kan. Misschien is dat iets wat we uit het register kunnen halen. Dat kan misschien ook wel verklaren waarom er tussen sommige gronden dergelijke grote verschillen zijn, namelijk omdat er historisch iets gebeurd is met bepaalde plaatsen. Dat wou ik nog even aanvullen.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Dank u, collega's. Ik wil misschien even meegeven – en dat sluit aan bij de bezorgdheid van collega Rombouts – dat het model achter de normen uitgaat van een worstcasescenario. Dat is altijd zo geweest in Vlaanderen. Het geldt ook voor heel veel andere stoffen. PFAS zijn daarin geen uitzondering. Van het ogenblik dat er een overschrijding is van een bodemsaneringsnorm, betekent dat niet meteen dat er ook een risico is voor de mens. Ik denk dat dat goed begrepen moet worden. Het is net wegens die redenen dat men in de praktijk altijd moet gaan kijken naar de concrete situatie om al dan niet gezondheidsmaatregelen te nemen, zoals no-regretmaatregelen, enzovoort. Dat valt dan ook onder de bevoegdheid van de minister van Welzijn.

Wat betreft de tussenkomst van collega D'Haese: het is zo dat de EFSA-norm van 2018 een voorstel was, voor alle duidelijkheid. Dat is nooit definitief gemaakt. EFSA 2020 is in stakeholdersoverleg en staat ook nog ter discussie.

Er zijn dus geen recentere of 100 procent gevalideerde en definitieve inzichten inzake milieu dan degene die wij gebruiken. En ik wil daarover toch duidelijk zijn: de waarden die wij gebruiken zijn wél streng. Het klopt dus niet om te zeggen dat die niet streng zijn, want die zijn streng, en ze zijn ook vergelijkbaar met de Nederlandse waarden. Veel landen hebben zelfs helemaal géén kader, helemaal niets. Ook hier in België – we hoeven niet naar de burens te kijken – is er nog niets op dat vlak. Ik denk dat wij dat in Vlaanderen wel goed opvolgen. Zodra er nieuwe inzichten zijn, die ook definitief zijn, zullen we dat meenemen.

Wat betreft de stalen: het is zo dat we begonnen zijn in een gehanteerde perimeter van 4 kilometer, waarbinnen we bemonsteren. Indien uit resultaten blijkt dat er verder dan die 4 kilometer moet gegaan worden, dan wordt die perimeter ook steeds verder uitgebreid. Dat geldt zowel voor landbouwzones als voor woonzones, recreatiegebied, en noem maar op. Daar maken we geen onderscheid in. Je moet ergens beginnen, dus vandaar dat we die perimeter op 4 kilometer hebben gezet. Maar indien nodig, als dat blijkt uit de resultaten, dan zullen we dat uitbreiden.

Collega Rombouts, de normen worden herzien wanneer er internationale inzichten zijn die dat verantwoorden, en die ook internationaal afgeklopt zijn, of als dat blijkt

uit het traject met het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en Nederland. We zijn ook in nauw overleg met de Nederlandse partners, dat is goed, denk ik.

Het klopt ook – daarin heeft collega Rombouts gelijk – dat het erg technisch is, en dat er inderdaad soms verwarring is over termen en normen en al wat je wil. Ik verwijs ook naar de VRT, die bijvoorbeeld milieukwaliteitsnormen voor water gebruikte om conclusies te trekken voor de gezondheid van de mensen, wat natuurlijk totaal van de pot gerukt is. De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) heeft daar ook op gereageerd, maar als het op de nationale zender op die manier wordt gebracht, dan ben ik niet verbaasd dat er nog meer vragen komen. Het is goed dat de opdrachthouder nu zegt dat er een website komt met alle relevante informatie.

Met betrekking tot landbouwproducten kan ik wel nog meegeven dat collega Vandenbroucke vandaag ook in de Kamercommissie gezegd heeft dat het Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen (FAVV) actielimieten gebruikt waarvan hij ook weet – en meegegeven heeft – dat ze verouderd zijn. De federale minister heeft ook verklaard dat er een issue is met de detectiecapaciteit van de labs. Ik neem de bezorgdheden die u hebt meegegeven ook mee naar de interministeriële conferentie (IMC) die we donderdag hebben, om deze met de collega's te bespreken, collega Rombouts.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Ik heb nog twee korte punten, minister. Bedankt voor de aanvullende antwoorden. Ten eerste, vind ik het een beetje jammer dat er een welles-nietesspelletje is of de waarden wel of niet streng zijn. Dat is natuurlijk geen kwestie van wat wij vinden. Ik stel ook voor dat we niet vergelijken met buurlanden, maar dat we naar onszelf kijken, en dat we vooral kijken naar de wetenschap. Verder zegt u dat de EFSA 2020 ter discussie staat. Maar dat is een gepubliceerde opinie van de Europese Autoriteit voor de Voedselveiligheid. We hebben hier vorige week een aantal professoren in de onderzoekscommissie gehad en die hebben gezegd dat iedereen in Europa die iets te zeggen heeft of die iets weet over PFAS of PFOS, daarnaar gekeken heeft. Dat staat dus niet meer ter discussie, dat is de huidige stand van de wetenschap. De vraag is nu hoe we dat omzetten in beleid. Als de norm die wij hanteren een 100-tal keren hoger ligt, dan denk ik dat we moeilijk kunnen zeggen dat dat streng is.

Ten tweede, minister, over de afstand en hoe ver we gaan, zegt u dat we beginnen met 4 kilometer, en dat we aan de hand van de resultaten dan kijken of we verder moeten gaan. Wel, er zijn resultaten die aantonen dát we verder moeten gaan. We hebben die studie van de eieren van de Universiteit Antwerpen. Ik zal één cijfer noemen – en dan rond ik af, voorzitter –: op 15 kilometer van 3M vindt men een ei waarvan, als kinderen het innemen, ze per week twee keer de dosis van EPA 2016 binnenkrijgen. Twee keer de dosis van EPA 2016 op 15 kilometer van de fabriek! Dat kan alleen uit de bodem komen.

Het is dus echt essentieel dat we niet dralen, maar dat we voortdoen, en dat we kijken waar die vervuiling spluim zit, zodat we dat gericht kunnen aanpakken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de lozingen met PFOS en de samenwerking tussen de administraties – 4158 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bruno Tobback

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): De waterzuiveringsinstallatie van 3M mag tot 300 keer zoveel PFOS in het water lozen als die van bouwbedrijf Lantis vlak in de buurt. Dat staat te lezen in De Morgen van 29 juni 2021. In het rioolwater dat afgevoerd werd naar de Schelde werd in september 2007 tot 500 microgram PFOS per liter gemeten.

De maximale lozingswaarden werden sinds 2008 nooit geactualiseerd. Meer nog, de norm van 30 microgram per liter werd in september 2020 nog voor anderhalf jaar verlengd in de omgevingsvergunning, verleend door de provincie Antwerpen.

Wat het nog frappanter maakt: Lantis, de bouwheer van de Oosterweelverbinding vlak naast de 3M-site, kreeg veel strengere normen opgelegd. Ook daar is PFOS in hoge concentraties teruggevonden, afkomstig van de 3M-fabriek. Het grondwater dat wordt opgepompt bij de werken moet worden gezuiverd tot onder 0,1 microgram PFOS per liter, of onder het niveau dat op dit ogenblik meetbaar is. Met andere woorden: het water dat 3M loost mag tot 300 keer meer PFOS per liter bevatten.

Momenteel zijn er nog geen Vlaamse normen over hoeveel PFOS er in afvalwater mag zitten. Tot nu toe worden er per project afspraken gemaakt. In het geval van 3M zal de provincie via de omgevingsvergunning de norm vanaf juli 2022 verstrengen naar 1 microgram per liter.

Er rijzen vragen of 3M de huidige normen wel naleeft. Eind 2019 maakte de Vlaamse milieu-inspectie nog een proces-verbaal op, omdat 3M ongezuiverd, door PFOS vervuild regenwater had geloosd. Problematisch is ook de manier waarop lozingen worden gerapporteerd. Bedrijven doen aan zelfrapportage. Ze rapporteren aan de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) wat ze lozen. Wat als ze hoeveelheden met PFOS lozen boven de norm? Wordt dit gemeld aan de dienst Handhaving? Volgt er automatisch een controle ter plekke? Dat is eigenlijk allemaal niet duidelijk. Bovendien heeft de dienst Handhaving van het Departement Omgeving vastgesteld dat er meer geloosd wordt dan er door de bedrijven wordt gemeld. Ook is het voor mij niet duidelijk op welke manier er heffingen worden geïnd door de VMM omtrent het lozen door bedrijven.

3M mag tot 300 keer meer lozen dan Lantis. Hoe verklaart u deze discrepantie tussen de verschillende bedrijven? De provincie spreekt van een aanpassing in juli 2022. Kan die aanpassing niet sneller gebeuren? Zult u daar bij de provincie op aandringen?

De reden waarom de provincie zelf het normenkader moet bepalen is de afwezigheid van een Vlaams beleid. Wanneer komt dat Vlaamse kader? Zult u hier versneld werk van maken?

De manier waarop lozingen gerapporteerd, gecontroleerd en opgevolgd worden is op zijn minst bijzonder te noemen. Op welke manier gaat u dat beleid aanpassen?

Op basis van welke lozingscijfers doet de dienst Handhaving nú haar werk? Op welke manier wordt er samengewerkt met de VMM en de OVAM, en hoe verloopt die taakverdeling? Dat is eigenlijk helemaal niet duidelijk.

Kunt u verduidelijken op welke manier de VMM te werk gaat in verband met de heffingen op het lozen door bedrijven?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega Schauvliege, in een recente omgevingsvergunning werd aan Lantis een lozingsnorm voor PFOS opgelegd. 3M heeft aanvankelijk een lozingsnorm voor PFOS gekregen in een milieuvergunning uit 2008. Die norm bedroeg 30 microgram per liter, hetgeen destijds de 'Predicted No Effect Concentration' (PNEC) voor oppervlaktewater was.

De hervergunningsaanvraag van 3M werd ingediend begin 2020, en door de provincie vergund in september 2020. Voor PFOS geldt vanaf 1 juli 2022 een lozingsnorm van 1 microgram per liter, dus dezelfde lozingsnorm als voor Lantis.

We hebben natuurlijk ook overleg gehad met de deputatie van Antwerpen, en ik heb vernomen dat de deputatie recent beslist heeft om een procedure tot ambtshalve bijstelling van de milieuvorwaarden op te starten. De deputatie heeft onder meer de intentie om de lozingsnorm voor PFOS te verstrengen tot 1 microgram per liter, en op termijn zelfs een nog strengere norm op te leggen. De vergunningsbeslissing wordt nog verwacht voor later dit jaar.

Wat uw tweede vraag betreft: het vergunningenbeleid is in Vlaanderen inderdaad op meerdere niveaus georganiseerd. Zo kunnen exploitatievergunningen onder meer verleend worden door de deputatie of door de bevoegde Vlaamse minister.

Voor lozingsparameters betekent dit wel – en ik denk dat u dat goed weet – dat er sowieso getoetst wordt aan het Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning (VLAREM). PFOS is zowel in VLAREM als in de Europese Kaderrichtlijn Water aangeduid als een prioritair gevaarlijke stof. Dit betekent dat BBT-maatregelen (beste beschikbare techniek) moeten genomen worden om lozingen, emissies en verliezen stop te zetten of geleidelijk te beëindigen. Zo'n BBT-benadering gaat dus breed en houdt rekening met risico-evaluaties, kosten-batenanalyses en de beschikbaarheid van alternatieven. Dus ook voor de lozingswaarden is er die toetsing aan VLAREM.

Drie, in uitvoering van het Verdrag van Aarhus zijn de meetgegevens van de VMM-waterkwaliteitsdatabank nu reeds openbaar en iedereen kan dat ook raadplegen via het loket. Zodra de analyseresultaten beschikbaar en gevalideerd zijn, worden ze toegevoegd aan de publiek beschikbare databank. In de nabije toekomst zal een onderzoeksvraag worden gelanceerd met als doel tot een efficiënter gebruik van de gerapporteerde data te komen. Daarbij kijken we naar twee sporen: de overdracht van gegevens door de VMM aan de bedrijven en de overdracht van de gegevens uit het zelfcontroleprogramma van bedrijven aan de Vlaamse overheid.

Daarnaast voert de afdeling Handhaving controles uit op de algemene, sectorale en bijzondere voorwaarden die zijn opgenomen in de omgevingsvergunning van klasse 1-bedrijven. De lozingsparameters worden volgens een risicogebaseerde planning bemonsterd en geanalyseerd. Bij overschrijding van deze normen start de toezichthouder een handhavingstraject op onder de vorm van een aanmaning en vervolgens een proces-verbaal.

Wat uw vierde vraag betreft, de afdeling Handhaving stelt jaarlijks een omgevingshandhavingsplan op. Dit plan bevat onder meer een risicogebaseerde planning voor de bemonstering van afvalwater van klasse 1-inrichtingen. Hiervoor geven zowel de OVAM als de VMM hun prioriteiten mee. Zo bezorgt de VMM jaarlijks een lijst van bedrijven waar gedurende het voorbije jaar overschrijdingen op een of meerdere parameters werden vastgesteld of waarvoor extra controles op het geloosde afvalwater gevraagd worden.

Daarnaast voert de afdeling Handhaving ook zelf controles uit op het geloosde water en handhaaft zij ook op basis van de eigen vaststellingen. Indien overschrijdingen worden vastgesteld en geverbaliseerd, kan de toezichthouder de informatie verkregen van de VMM mee opnemen in het proces-verbaal, indien deze informatie relevant is in het kader van de eigen vaststellingen.

De taakverdeling tussen de verschillende instanties is gebaseerd op de bevoegdheden en de toezichtsoverdrachten zoals bepaald in het milieuhandhavingsdecreet en milieuhandhavingsbesluit.

Verder zijn ook concrete taakafspraken opgenomen in een formele samenwerkingsovereenkomst tussen de afdeling Handhaving en de VMM. Er zijn onder meer afspraken omtrent informatie-uitwisseling en periodiek overleg. Ik denk dat de dienst Handhaving ook in de commissie geweest is, bij een hoorzitting. Ik veronderstel dat heel veel collega-parlementsleden die vragen – terecht – hebben gesteld. Want ik denk wel dat het heel terecht is.

Dan uw vijfde vraag: de berekening van de heffing op de waterverontreiniging is gebaseerd op het waterverbruik in combinatie met 14 parameters. De berekening kan gebeuren ofwel op basis van effectieve bemonsteringen en metingen, ofwel via een forfaitair systeem. Voor meer uitleg over de techniciteit van de heffingen voor bedrijven kunt u terecht op de website van de VMM, om alle informatie terug te vinden.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Hartelijk dank voor uw antwoord, minister. U geeft aan dat de meetgegevens van de lozingsnormen openbaar zijn, en na te trekken zijn. Dat klopt inderdaad. Maar mijn vraag is heel concreet: gebruikt de afdeling Handhaving die openbare gegevens ook, of niet? Want daar zijn heel wat vragen over. Die gegevens zijn wel publiek, maar hebben zij de mogelijkheid en het recht om op basis van die gegevens, die daar geregistreerd staan, op te treden? Dat is één.

Twee, u verwijst terecht naar lozingsnormen die in VLAREM staan, voor PFOS en PFOA, maar de vergunning die 3M heeft gaat over PFAS. Daar zitten een aantal stoffen in waarvoor nog geen normen bestaan. Dat gaat over perfluorbutaan-sulfonzuur (PFBS) en perfluorbutaanbutaanzuur (PFBA). Als wij zelf berekenen hoeveel PFAS geloosd worden door 3M, op basis van debieten en lozingsnormen, dan komen wij aan 5000 kilo PFAS door 3M. Dat is een kladberekening, maar het is wel een indicatie dat daar toch heel wat geloosd wordt. Er is afgelopen week in de commissie aangegeven dat dit ook heel gevaarlijke stoffen zijn. Wordt het niet tijd dat we ook daar normen voor ontwikkelen? Bovendien heeft professor Jacob de Boer de link gelegd met de vervuiling in Nederland, waar ook bleek dat de vergunningverlening, en de normering die daaraan gekoppeld is, achterophinkt op de wetenschappelijke inzichten. Daar was, bijvoorbeeld, voor het bedrijf in Dordrecht ook een lozingsnorm tot 6000 kilogram per jaar. Wij zitten hier voor 3M op 5000 kilogram. Ik denk dat dit toch wel aantoont dat er dringend werk moet gemaakt worden van een verstrenging van de normen. Mijn vraag is: gaat daar concreet iets rond gebeuren?

Dat de verstrenging door de deputatie gebeurt, dat heb ik gisteren ook vernomen. Het college van Zwijndrecht heeft die vraag inderdaad 14 dagen geleden gesteld, en gisteren het antwoord gekregen dat de deputatie daar effectief zal op ingaan, en dat de norm verstrengd zal worden. Maar daarmee heb ik nog geen antwoord voor alle andere stoffen die 3M zou lozen. Mijn vraag is dus heel concreet: zal VLAREM ook daarop worden aangepast?

En vooral ook mijn eerste vraag: de gegevens die in het openbaar loket staan, worden die ook gebruikt door de milieuhandhaving om op te treden?

De voorzitter: Mevrouw Perdaens heeft het woord.

Freya Perdaens (N-VA): In eerste instantie is het natuurlijk goed dat de deputatie reageert en kort schakelt, en die aanpassingen doorvoert. Ik ga me niet wagen aan kladberekeningen. Ik denk dat het, in een situatie en met een dossier zoals dit, belangrijk is dat we uitgaan van certitudes en van data waarvan we zeker weten dat ze kloppen. Ik denk dat het ongelooflijk belangrijk is dat we omgaan met data die kloppen.

Dat gezegd zijnde, wat zeker en vast wel klopt – dat is iets wat het Departement Omgeving ons kwam vertellen op de hoorzitting, vorige week dinsdag – zijn de aanmaningen die 3M in het verleden ontvangen heeft. In 2006-2007 was er een aanmaning, in 2014 was er een aanmaning, in 2019 waren het een proces-verbaal en een aanmaning, en in 2020 was er een bestuurlijke boete van 7200 euro.

Mijn vraag is heel erg simpel, minister. Er is duidelijk handhaving, er zijn deze aanmaningen, maar ik durf te stellen – en ik druk mij voorzichtig uit – dat 3M niet meteen wakker lag van een bestuurlijke boete van 7200 euro. Zit er een verstrenging van de handhaving, en van de maatregelen die genomen worden, aan te komen voor overtredingen op het vlak van lozingen door bedrijven?

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Ik heb drie korte puntjes. Ik begrijp dat het in de eerste plaats de bevoegdheid is van de deputatie van Antwerpen. We zullen hen daar ook op aanspreken.

Maar, ten eerste, het is toch wel erg vreemd dat men vorig jaar een verlenging gaf van de omgevingsvergunning aan 30 microgram per liter, terwijl aan Lantis al drie jaar daarvoor gezegd werd dat ze op 0,1 microgram moesten zitten. Dat is toch wel echt heel bijzonder, dat men pas in juli volgend jaar gaat verstrengen.

Ten tweede, minister, u zei dat het in juli 1 microgram per liter wordt, en dat dit hetzelfde is als voor Lantis. Dat klopt niet, het is 10 keer hoger, want voor Lantis is het 0,1 microgram. Dat is dus een verschil met factor 10. Dat is niet niks.

En ten derde, het is een vraag die er weinig mee te maken heeft, dus we zullen er niet te diep op ingaan, maar ik vroeg me gewoon af, minister, bestaan er ook normen en metingen voor lozingen in de lucht? Dat is de enige vraag die ik er nog wou aan toevoegen.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Ik wil even kort tussenkomen. Collega Perdaens verwees er al naar, en in de onderzoekscommissie hebben we er ook al naar moeten verwijzen: ik denk niet dat dit debat geschikt is om met kladwerkjes of amateurwerkjes af te komen. Integendeel, we hebben ook in de onderzoekscommissie gezien waar dat mogelijk toe kan leiden. We hebben daarstraks allemaal gepleit voor correcte informatie, en gezegd dat juiste informatie naar burgers zo belangrijk is, en dat we moeten opletten om geen paniek te zaaien. Ik wil via deze commissie toch nog eens iedereen oproepen om met correcte cijfers te werken, en echt naar de waarheid te zoeken, in plaats van aan 'spinnerij' te doen.

Mijn bijkomende vraag gaat over een element waar ik daarstraks al naar vroeg – en de collega heeft er ook naar verwezen –: we hebben momenteel in VLAREM normen voor PFOS, maar bent u van plan om ook rond PFAS normen op te nemen, minister? Hoe ziet u het traject daarnaartoe, en op welke termijn?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik vat het een beetje pedagogisch aan: als iets herhaald wordt dan blijft het beter hangen. Ik denk dat PFOS en PFAS geen kladwerk verdragen. We hebben eens op een bierkaartje berekend wat het ongeveer zou zijn, zei u. Collega's, doe dat echt niet. Dat lijkt me nu ongeveer het slechtste wat we kunnen doen. Ik hoor hier en daar microgrammen, nanogrammen, per kilo, per liter, ... Dat wordt allemaal door elkaar gegooid. Bomen, water, lucht, allemaal op één hoop. Minister, niet dat ik u verdenk, maar ik wil u vragen om die dingen goed gescheiden te houden, en ik wil ik een oproep doen naar de collega's om dat te doen. Dat is één.

Twee, de vraag of er ook lozingsnormen zijn voor lucht, dat is iets dat ook aan bod kwam in de commissie, en ik denk dat het een terechte vraag is.

Drie, iets wat ik ook in de onderzoekscommissie al een paar keer heb bepleit, is de tijdslijn. De tijdslijn is niet onbelangrijk. Ik hoor hier sommige collega's vragen of er al Vlaamse normen zijn, en dergelijke. Ik heb vastgesteld dat men eigenlijk internationaal nog aan het uitvlooien is hoe, wat, waar, hoeveel enzoverder. We kunnen Vlaams wel zeggen dat we gaan voor 0,000001 nanogram. We kunnen dat allemaal wel zeggen, maar waarop is dat gebaseerd? We moeten toch enige grond hebben. En we hebben daarover van de internationale agentschappen gehoord dat daar evolutie in is. Ik vind dat belangrijk. We moeten dat in Vlaanderen volgen, daar ben ik het mee eens, maar we moeten wel weten wat we aan het doen zijn. Als men de vraag stelt waarom er in Vlaanderen nog geen norm is, moet men weten waaraan men zich moet houden, en ook wat de gevolgen zijn. Ik wil de oproep, die daarnet door een aantal collega's werd gedaan, ondersteunen. Maar laat ons dit verder rationeel en onderbouwd bekijken. Ik kijk uit naar uw antwoorden, minister.

Bruno Tobback (Vooruit): Minister, ik wil me wel aansluiten bij de collega's die de opmerking hebben gemaakt – ik had dat ook onthouden uit de hoorzitting – dat er blijkbaar inderdaad al lozingsnormen zijn voor water, maar ik heb begrepen dat er wel degelijk ook een mogelijkheid is om PFAS en PFOS uit te stoten via de schoorsteen. Daarvoor zijn blijkbaar geen normen in de vergunningen opgenomen, niet bij 3M, maar blijkbaar ook nergens anders. Ik vind dat op zich vrij opmerkelijk. Ik wou gewoon graag weten of dat inderdaad klopt, en of dat heroverwogen zal worden.

Ik wil ook aan een paar van de collega's nog de bedenking meegeven dat als de overheid beschikt over heldere, duidelijke, simpele antwoorden en heldere, duidelijke, simpele informatie, er dan niemand iets hoeft te berekenen op een bierkaartje. Of dan zal, als die berekening fout gemaakt is, die gemakkelijk weerlegd worden. Ik denk dat het voor een stuk de rol is van het stellen van vragen in commissie en het debat in het parlement: dat iedereen vrij is om zelfs de wildste theorieën te verkondigen. Als die inderdaad wild en dwaas zijn, dan zouden die binnen 2 seconden weerlegd moeten kunnen worden door de minister. Dan maakt de berekenaar met het bierkaartje zich belachelijk. In het andere geval is er blijkbaar een probleem van een gebrek aan informatie. Dan is het ook goed dat dat duidelijk is. Daar dient een parlement voor.

Als collega Daniëls pedagogisch mag zijn, dan mag ik het ook zijn.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Dank u wel collega's voor de vele vragen. In maart-april 2020 hebben we een actieplan PFAS goedgekeurd. PFAS is de verzamelnaam van duizenden stoffen, dus ik wil eigenlijk de collega's in de commissie vragen om dat actieplan eens goed te bekijken, want dan denk ik dat een en ander wat meer duidelijk zal worden. Het was ook voor de eerste keer dat we zo'n actieplan hebben gemaakt. Waarover gaat dat? Het in kaart brengen van mogelijke risicoterreinen,

het opsporen van PFAS-bronnen, het aanpassen van regelgeving rond lozing en uitstoot, het op punt stellen van meetmethoden en normeringen of handhaving. Al deze maatregelen hebben we voorzien in dat actieplan.

Collega's, ik kan niet toveren. U kunt van mij niet verwachten dat op een jaar tijd alles rond is. Een en ander moet nog worden uitgewerkt, ook Europees en wetenschappelijk. Vlaanderen is de regio, want op nationaal niveau kijkt men ook wat. Op federaal niveau zegt men: 'Oei, wat is dat allemaal? Ik denk dat men op federaal niveau ook een nationaal actieplan wil maken. Ik weet het niet. Maar Vlaanderen heeft zijn oefening gemaakt: al die zaken opsporen van PFAS-bronnen, het aanpassen van regelgeving rond lozing, meetpunten op punt stellen, normering, noem maar op. Wij zijn daar dus mee bezig. Ik zou dan ook vragen om ons ook het werk te laten doen, als het even mag. Dat actieplan zit goed in elkaar, dus ik nodig echt alle collega's in de commissie uit om dat goed door te nemen. Jullie mogen mij de komende weken, maanden, jaren vragen: 'Minister, hoe zit het nu met de meetmethodes? Hoe zit het hiermee? Hoe zit het daarmee? Is hier al vooruitgang geboekt?' Heel graag, dat is jullie taak. Het is aan mij om daar uitvoering aan te geven en om die vragen te beantwoorden. Ik heb daar geen enkel probleem mee.

Een van de collega's heeft verwezen naar handhaving en inderdaad naar een proces-verbaal dat de milieu-inspectie heeft opgesteld op 19 december 2019. Dat werd overgemaakt aan het parket, omdat 3M een milieuovertreding beging door het ongezuiverd lozen van met PFOS-vervuild hemelwater. Het parket heeft beslist om niet gerechtelijk te vervolgen en stuurde het dossier terug naar af. Dat is natuurlijk geen gezonde situatie. Dus mijn vraag aan de federale collega's is versterking van de parketten, zodat ook milieumisdrijven vervolgd kunnen worden. De kritiek hierop is een proces-verbaal, een boete, enzovoort. Ja, dat is wat wij kunnen doen. Dat doe ik ook. Wij sturen dat ook door naar het gerecht, maar als het gerecht zegt: 'Nee, we hebben de draagkracht niet of wij gaan dat niet vervolgen', dan sta je daar. Dat zal dus ook een vraag zijn. Ik weet niet of de Federale Regering een nationaal actieplan gaat maken, want daar is nog niks. Ik weet niet wat de collega's daar gaan doen. Ik zal het donderdag horen. Vlaanderen heeft een actieplan. We gaan dat één voor één, allemaal minutieus goed uitvoeren, samen met de collega's ook in Nederland. We zullen zien wat de Federale Regering gaat doen. Als onze diensten overtredingen vaststellen en dat overmaken en dat niet vervolgd wordt, dan is het inderdaad sneu om daar met een boete van af te komen. Ik vind wel dat je zulke zaken moet kunnen vervolgen.

Collega D'Haese, de ontwikkeling van meetmethoden voor lucht zit in het actieplan PFAS. Die zijn er nog niet. Daarom nogmaals mijn oproep lees allemaal het actieplan. Wij zijn dat aan het ontwikkelen. Die zijn er nog niet. Die zijn er zelfs internationaal nauwelijks. Dat wil ik nog wel beklemtonen. Die zijn er dus nauwelijks internationaal. Het is van groot belang om ook de wetenschap haar werk te laten doen rond alle normen – lucht, water, bodem – om die allemaal goed uit elkaar te houden, want hier wordt veel door elkaar geklutst.

De normen moeten wetenschappelijk ook stevig zijn. Daar wordt ook heel hard aan gewerkt.

Collega Tobback, de bijstelling van milieuvorwaarden in vergunningen van bijvoorbeeld 3M zal gebeuren indien dat ook nodig is bij de nieuwe normen, die wetenschappelijk onderbouwd zijn. Ook dit is voor alle duidelijkheid opgenomen in het actieplan PFAS.

Collega Schauvliege, ik denk dat u ook vroeg – terecht – of de afdeling Handhaving ook gebruik kan maken van de informatie die ter beschikking is. Uiteraard kan die dat, en die zou dat het best ook doen. Deze dienst werkt onafhankelijk.

Wat vergunning betreft, heeft 3M lozingsnormen voor een tiental specifieke PFAS, onder andere PFOA, PFBHA, PFBA en PFOSA. Het gaat over een tiental specifieke bronnen die in de vergunning rond lozingsnormen zitten.

Ik heb er dus geen enkel probleem mee dat het actieplan desnoods eens toegelicht wordt in de commissie, want dat gaat over het huidige, over wat we nu allemaal gaan doen. Dat actieplan is vorig jaar opgesteld, met al die verschillende onderdelen, waar jullie ook heel terecht vragen over hebben. Ik wil dat gerust ook aan het begin van het reces of tijdens het reces uitleggen. Dat is geen probleem. Ik denk dat dat misschien ook wel een goede oefening is.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, dank u wel voor uw antwoord.

Ik ben blij dat u een pleidooi houdt voor de wetenschap. Voor de collega's die twifelen aan mijn berekeningen: ik zal ze u eens bezorgen en u zult zien dat we aan een uitstoot van 5000 kilo PFAS komen. Dat is heel gelijklopend met het verhaal in Nederland, waar we toch wel gemerkt hebben dat er inzichten zijn in de wetenschap, maar dat het beleid daar heel traag op volgt. Ik denk dat we hier in dezelfde situatie zitten.

Minister, u geeft aan dat u de wetenschap belangrijk vindt. Ik stel voor dat u dat dan ook rigoureuus doortrekt ook wat betreft de normering, dat daar niet aan getwijfeld wordt en dat we snel naar nieuwe normen gaan die gebaseerd zijn op recente wetenschappelijke inzichten waar iedereen het over eens is.

De voorzitter: Ik denk dat we inderdaad de toelichting bij dat actieplan een dezer op onze regeling van de werkzaamheden zullen hebben, maar dat laat ik aan de vaste voorzitter en de rest van de commissie over.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Zuhel Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het gebruik van afvalstoffen als grondstof – 4201 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bruno Tobback

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Het Materialendecreet en zijn uitvoeringsbesluit, het Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen (VLAREMA) vormen het kader over hoe we omgaan met afvalstoffen. Ze zijn dus de basis voor het sluiten van materiaalkringlopen in Vlaanderen. Dat is iets waar we toch heel sterk op willen inzetten. We proberen om zo veel mogelijk materialen op een veilige manier te hergebruiken in een kringloopsysteem. Wat in het ene bedrijf als afvalstof overblijft na een productieproces, kan voor een volgend bedrijf een grondstof zijn voor een ander productieproces. Zo zijn er bedrijven met afvalstromen die nuttig toegepast kunnen worden als meststoffen of bodemverbeterende middelen.

Wanneer je een afvalstof opnieuw als grondstof wilt gebruiken en zeker als meststof of bodemverbeterend middel, dan gelden er zeer strenge voorwaarden waaraan de afvalstof moet voldoen. Niet zomaar alle afvalstoffen kunnen gebruikt worden in het ene of het andere proces. Zodra organisch-biologische afvalstoffen worden toegepast in een biologische verwerking voor de productie van meststoffen of bodemverbeterende middelen, schrijft VLAREMA in bijlage 2.2, afdeling 1, voor

dat het keuringsattest vereist is. Pas dan kunnen afvalstoffen beschouwd worden als grondstoffen. Voor sommige afvalstoffen die volgens VLAREMA bijlage 2.2 rechtstreeks, zonder biologische verwerking, op de bodem kunnen worden gebracht, is geen keuringsattest vereist, soms wel een grondstofverklaring. Er is dus veel controle op de aanlevering van inputstromen bij een verwerkingsinstallatie, zowel door overheidsinstanties als externen. Het is zeer belangrijk om daar ook de nodige controle op te kunnen doen.

Minister, toch heb ik daar een aantal vragen over.

Afvalstoffen die als grondstof worden gebruikt, moeten minstens jaarlijks bemonsterd en geanalyseerd worden. De resultaten moeten getoetst worden aan de normen die zijn vastgelegd in bijlage 2.3.1.A van VLAREMA. Zowel de lijst van stoffen als van de parameters kunnen wijzigen. Op basis waarvan wordt beslist om bepaalde stoffen wel of niet op die lijst te zetten en hoe frequent wijzigt deze lijst? Wie wordt daarvan op de hoogte gebracht en op welke manier?

De inputstromen van een vergistingsinstallatie moeten voorkomen op de lijst van bijlage 2.2 van VLAREMA, een attest hebben van een gecertificeerde instelling, bijvoorbeeld de Vlaamse Compostorganisatie (Vlaco) of een grondstofverklaring hebben die wordt uitgereikt door de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM). Wordt er bij verwerkingsinstallaties van organisch-biologische afvalstoffen die hun eindproducten verhandelen als meststof of bodemverbeterend middel naast de genormeerde stoffen, in bepaalde gevallen ook getest op niet-genormeerde stoffen? Wie beslist daarover en hoe wordt dan bepaald op welke niet-genormeerde stoffen wordt getest? Wat als er niet-genormeerde stoffen worden gevonden? Kan een verwerker daarvoor ook verantwoordelijk gesteld worden als hij over de nodige attesten en verklaringen beschikt waaraan afvalstoffen moeten voldoen om als grondstof gebruikt te worden, waar ik bij het begin van de vraag naar verwees?

Wanneer er zich kleine wijzigingen in de wetgeving voordoen die bijvoorbeeld eerder technisch van aard zijn, moet dan onmiddellijk een nieuwe vergunningsaanvraag ingediend worden door een verwerker om zich in orde te stellen? Hoe kan de continuïteit voor deze bedrijven verzekerd worden bij een wijzigende wetgeving?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega, dank u wel voor de zeer technische vraag. Ik verontschuldig me op voorhand ook voor de technische uitleg die ik van de administratie gekregen heb.

De lijst van stoffen voor gebruik als meststof of bodemverbeterend middel in bijlage 2.2 van VLAREMA wordt gewijzigd op basis van expertise, wijzigingen in aanverwante wetgeving en nieuwe ontwikkelingen. Stoffen op deze lijst die een homogene en stabiele samenstelling hebben, kunnen zonder specifieke grondstofverklaring worden toegepast als bodemverbeteraar. Stoffen met meer variatie qua samenstelling moeten vaak nog een expliciete toelating voor gebruik bekomen. De huidige normen van bijlage 2.3.1 zijn het resultaat van een grondige VITO-studie (Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek) voor een betere normonderbouwing. Deze aanpassingen werden op 22 december 2017 goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

In functie van nieuwe inzichten wordt deze bijlage steeds verder bijgewerkt. Momenteel staat voor de volgende Vlarema-aanpassing ook voor deze bijlage een aanpassing in de steigers voor wat betreft het zogenaamd 'plagsel en choppermateriaal'. Dit zijn materialen afkomstig van de toplaag van heideterreinen, die in de regel zeer zuiver zijn.

Dan kom ik aan de tweede vraag. Het is niet zo dat enkel afvalstoffen die voorkomen op de lijst van bijlage 2.2. van VLAREMA mogen worden verwerkt in de vergistingsinstallaties. Afvalstoffen die in bijlage 2.2. van VLAREMA voorkomen, kunnen ook rechtstreeks gebruikt worden als bodemverbeteraar. Ze hoeven dus niet verder verwerkt te worden. Alle inputstromen van vergistingsinstallaties worden beschouwd als afvalstoffen, omdat ze in het vergistingsproces nog wijzigen in aard en samenstelling. De OVAM levert geen grondstofverklaringen af voor afvalstoffen die door het vergistingsproces nog worden omgevormd. Enkel voor toeslagstoffen zoals ijzerslib werden grondstofverklaringen afgeleverd, omdat deze tot doel hebben de zwavel in de vergister te capteren om schade aan de motoren te beperken. De eindproducten van vergisting kunnen als bodemverbeteraar of meststof worden toegepast op voorwaarde dat er een geldig keuringsattest werd afgeleverd. Dit attest wordt afgeleverd door een erkende certificeringsinstelling. Het Algemeen Reglement van de Certificering beschrijft de certificeringsvoorwaarden waaraan een vergistingsinstallatie moet voldoen om te kunnen beschikken over een keuringsattest voor het eindmateriaal van de vergisting van organisch-biologische afvalstoffen voor het gebruik als meststof of bodemverbeterend middel.

Het reglement wijst op het belang van een goede screening van de inputstromen. De verwerker is verantwoordelijk voor de inputcontrole bij aanvoer op de verwerkingsite en past hierbij een strikt acceptatieprotocol toe. Bovendien verwijst het reglement naar VLAREMA, waarin wordt gesteld dat inputstromen geen andere schadelijke stoffen mogen bevatten die bij oordeelkundig gebruik een gevaar kunnen vormen voor de gezondheid van de mens en ook nadelig is voor het milieu.

Het is dus de verwerker die op basis van de informatie over een inputstroom moet oordelen of het nodig is om bepaalde niet-genormeerde stoffen te analyseren. Indien een dergelijke stof wordt teruggevonden, kan de verwerker een risicoanalyse laten uitvoeren door een onafhankelijke expert om te oordelen of de verwerking van deze inputstroom kan leiden tot nadelige gevolgen.

Wat betreft de derde vraag: bij wijziging van de wetgeving wordt steeds rekening gehouden met de impact op de bedrijfsvoering van ondernemingen. Wanneer zij zich moeten voorbereiden op de wetwijziging, wordt een overgangstermijn vastgesteld, die de bedrijven de gelegenheid geeft om zich in regel te stellen met de nieuwe wetgeving.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Minister, dank u wel voor uw antwoord. Ik begrijp dat daar momenteel een updating gebeurt wat betreft de stoffen of de materialen met eventueel het vooruitzicht voor aanpassingen van VLAREMA.

Ik heb een bijkomende vraag. U antwoordt heel duidelijk dat de inputcontrole voornamelijk bij de verwerker ligt, dus bij hen die de stoffen ontvangen. Ik denk dat het van VLAREMA ook net de bedoeling geweest is om heel duidelijk aan te geven waarop de verwerker moet letten en waarop de controle moet gebeuren. U geeft ook aan dat er een strikt acceptatieprotocol is. Er kunnen dus duidelijk certificeringen afgeleverd worden. Ik ga er ten eerste van uit dat de verwerker wel mag rekenen op de certificering die reeds gebeurd is en dat daarvoor de ontvanger niet verantwoordelijk gesteld kan worden.

Ten tweede haalt u aan dat er geen andere schadelijke stoffen aanwezig mogen zijn, dus in dat kader zou de ontvanger ook eventueel op niet-genormeerde stoffen een controle moeten doen. Natuurlijk is dat een ongelooflijke scope van materialen. Als we kijken naar stoffen die eventueel misschien aanwezig zouden kunnen zijn, dan stel ik mij de vraag: wordt er effectief verwacht dat op al die materialen

mogelijk een ontvanger controle doet? Als daar dan een controle op zou gebeuren en er zou iets aanwezig zijn, wat zijn dan de gevolgen die daaraan kunnen vasthangen? Want dat is natuurlijk voor elke circulaire gebruiker toch wel een ongelooflijke moeilijkheid of een knelpunt, namelijk dat men eigenlijk zomaar kan verwachten dat op elke mogelijke stof gecontroleerd zou moeten worden. U geeft aan dat er een risicoanalyse zou moeten gebeuren, maar houdt het dan in eerste instantie ook bij die risicoanalyse op of zijn er meer sanctionerende maatregelen mogelijk als er toch zoiets wordt vastgesteld?

Dan heb ik nog een derde vraag daarbij. Als dan vastgesteld zou worden dat er een niet-genormeerde stof aanwezig zou zijn op een van de inputstromen, is er dan ook een verplichting naar het signaleren daarvan aan bijvoorbeeld andere mogelijke verwerkers die ook die inputstromen gebruiken en aan hen die de input hebben aangeleverd, want zij hebben dan natuurlijk ook iets afgeleverd waar een stof in zit die niet oké is. Welke verantwoordelijkheid ligt daar bij de afleveraar?

De voorzitter: Mevrouw Perdaens heeft het woord.

Freya Perdaens (N-VA): Van afvalstoffen opnieuw grondstoffen maken, is natuurlijk een hoeksteen van het hele circulaire gegeven. Dat gaat breder dan alleen wat collega Rombouts aanhaalde. Minister, op 1 juli lanceerde de provincie West-Vlaanderen nog een persbericht in het kader van het SmartLifeproject te Oostende, u wel bekend. U was erbij om dat met de bevoegde gedeputeerden voor te stellen. Voor dat bepaalde project wordt er verzameld en afval herbestemd. Het is een heel tof project. Er lopen nu al allerhande projecten over heel Vlaanderen. Wordt er op een manier bijgehouden over hoeveel afval het gaat dat herwerkt wordt tot nieuwe grondstoffen? En welke materialen ontbreken nog in deze circulaire werking?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Dank u wel, collega's en voorzitter. Ik ga natuurlijk algemeen blijven en geen antwoorden geven die in de richting van een bepaald bedrijf gaan. Collega Rombouts, als u bijkomende informatie wilt, dan zult u dat schriftelijk moeten vragen.

In de reglementering rond de certificatie is opgenomen dat de verwerkers in samenspraak met de producent een productfiche moeten opstellen per stroom, waarbij er wordt geëvalueerd welke parameters daarin mogelijk schadelijk kunnen zijn voor mens en milieu. Een risicoanalyse door een onafhankelijke expert is daarbij de meest gangbare praktijk. Die verplichting bestaat en ze komt, voor alle duidelijkheid, boven op de elementen die in VLAREMA en de bijlagen terug te vinden zijn.

Als er nog bijkomende vragen zijn, moet u die schriftelijk stellen. Ik kan nu niet onmiddellijk antwoorden op de drie bijvragen waarop u een antwoord wenst.

Collega Perdaens, de OVAM heeft een databank waarin de grondstofverklaringen opgenomen zijn, samen met de tonnages. Daar hebben we wel een redelijk goed zicht op. Iedereen heeft in een dergelijk traject zijn verantwoordelijkheden. Net zoals wanneer een fabriek grondstoffen inneemt: de leverancier is verantwoordelijk om een goede kwaliteit te leveren; de afnemer om dat te controleren, enzovoort.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Collega Perdaens zegt natuurlijk terecht dat de circulaire economie over veel meer stoffen gaat. Maar ik had het specifiek over biologische materialen en over op welke manier daarmee omgegaan wordt. Minister, dat is uit de bezorgdheid – en iedereen in de commissie en u ook deelt

die bezorgdheid – dat de circulaire economie tot doel heeft om dat zoveel mogelijk te stimuleren. Het is dan ook belangrijk dat we een zo rechtszeker mogelijk kader aanreiken en dat we uitsluitel geven over eventuele knelpunten die naar boven zouden komen. Vandaar mijn hele brede vraag: als er zomaar gesteld kan worden dat er op alle mogelijke potentiële stoffen zou moeten worden gecontroleerd, dan moet je een duidelijk kader meegeven aan eventuele gebruikers van eventuele inputstromen.

Ik begrijp, minister, dat u niet op alle technische vragen dadelijk kunt antwoorden, maar ik zal via schriftelijke vragen zeker bijkomende antwoorden opvragen. Ik hoop alvast dat we een voldoende rechtszeker kader kunnen bieden aan iedereen die wil investeren in de circulaire economie. We komen daar later mogelijk nog op terug.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld, perfect binnen de vijftien minuten trouwens, waarvoor complimenten, collega Rombouts.

VRAAG OM UITLEG van Steven Coenegrachts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het experimenteren binnen de landbouw – 4206 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bruno Tobbac

De voorzitter: Collega Coenegrachts, u hebt een kwartier de tijd voor uw vraag over het experimenteren binnen de landbouw. Als dat geen boeiend experiment is om aan te beginnen.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Ik zal mij aan dit experiment wagen om ook een compliment van u te krijgen door binnen de tijd te blijven, voorzitter.

Minister, we hebben in Europa de ambitie om tegen 2050 50 procent minder gewasbeschermingsmiddelen te gebruiken in de landbouw. We hebben onlangs in Merelbeke een experiment gezien, waar we aangetoond hebben dat technologische vooruitgang daarin een belangrijke rol kan spelen. Daarmee experimenteren zou gestimuleerd moeten worden.

Wat is daar gebeurd? Een drone nam er boven een maïsveld foto's met een speciale camera en heeft het onkruid en het gewas in kaart gebracht. Enkele algoritmes, die gebaseerd zijn op artificiële intelligentie, hebben dat vervolgens omgezet in een digitale spuitkaart, zoals dat heet, voor een slim spuittoestel. Al die combinaties hebben ervoor gezorgd dat er maar liefst 74 procent minder bestrijdingsmiddelen gebruikt dienden te worden voor die spuitbeurt. ILVO heeft daar zeer enthousiast op gereageerd. Het is een type camera dat veel meer toepassingen toelaat, niet alleen als het gaat over gewasbescherming. Het zou ook kunnen dienen om veel gericht water te gebruiken; dat zou ons kunnen helpen in tijden van droogte. En het zou ook, als het gaat over bemesting, veel specifiekere kunnen worden ingezet, waardoor ook die hoeveelheden naar omlaag zouden kunnen gaan, met alle positieve effecten op het milieu van dien, dat spreekt vanzelf.

Minister, ik heb daarover de volgende vragen. Hoe evalueert u dat AI4Agriculture-project? Welke winsten voor het leefmilieu ziet u via zulke en andere technologieën, zoals artificiële intelligentie en drones, de introductie van 5G enzovoort? Hoe kunnen we hiermee het pesticidegebruik reduceren en hoe ziet u die technologieën evolueren? Plant u extra initiatieven om dat soort experimenten te ondersteunen? Zouden we niet moeten nadenken over extra mogelijkheden om landbouwers te stimuleren en om het hun gemakkelijker te maken om over te gaan naar het experimenteren, bijvoorbeeld door het installeren van regelluwe zones?

De voorzitter: Perfect binnen de tijd, collega, dat verdient een compliment.

Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega Coenegrachts, uiteraard verwelkom ik elke vooruitgang. Het gaat hier ook over een onderzoeksproject dat vanuit ILVO wordt ondersteund. Het is een goed initiatief, dat ook goed door collega Crevits ondersteund is, waardoor er minder bestrijdingsmiddelen ingezet worden. Ik kan er alleen maar positief tegenover staan als er minder bestrijdingsmiddelen gebruikt worden. Zo wordt er ook voorkomen dat er gewasbeschermingsmiddelen in het water en leefmilieu terecht komen. De verontreiniging van het grondwater en het oppervlaktewater is en blijft een aandachtspunt.

Wat betreft uw vraag rond het verminderen van het pesticidegebruik is het verminderen van het algemeen gebruik slechts één deel van het verhaal. Voor de bescherming van onder meer bestuivers is onder de Green Deal ook het engagement aangegaan om het gebruik van de meest schadelijke chemicaliën en pesticiden met 50 procent te verminderen.

Uw derde vraag valt, voor alle duidelijkheid, buiten mijn bevoegdheid. Daarvoor gaat u best te rade bij collega Crevits, maar dit onderzoek is complementair aan de inspanningen die wij leveren aan de kant van Omgeving, met Europese projecten zoals BEESPOKE rond bestuivers. Het afgelopen weekend ben ik dat op het terrein gaan bezoeken in Herzele.

Over uw vierde vraag: als er binnen het beleidsdomein Omgeving obstakels zouden bestaan om methoden toe te passen met minder bestrijdingsmiddelen, ben ik zeker bereid de regelgeving te vereenvoudigen.

Op dit moment loopt de evaluatie van de Europese richtlijn Duurzaam Gebruik Pesticiden. Een van de mogelijke suggesties die nu onderzocht wordt, is het toelaten van drones voor precisiebespuitingen. Indien het gebruik van dit soort van technieken kan bijdragen tot een significante vermindering en ook een meer gericht gebruik van pesticiden, dan lijkt mij dit een zeer goede evolutie.

De voorzitter: Collega Coenegrachts, hebt u nog bijkomende vragen?

Steven Coenegrachts (Open Vld): Dank u wel, minister, voor het antwoord. Ik heb de indruk dat we in Vlaanderen, misschien zelfs iets meer dan in Nederland, meer aandacht en ruimte moeten maken voor dat experiment en voor de invoering van nieuwe technieken. We zijn, vooral vanuit de overheid, wat angstig of een nieuwe techniek al dan niet zal werken: het is de kip of het ei en 'the proof of the pudding is in the eating'. Maar als je het nooit probeert, zul je alleen het theoretische model kunnen testen.

We moeten dus alles doen, binnen elk departement, of het nu Landbouw, Omgeving of Innovatie is, om ervoor te zorgen dat we die cultuur van experimenteren verbeteren en ook in Vlaanderen omarmen om op die manier vooruitgang te boeken, vooral voor het milieu. Ik heb geen extra vragen, wat misschien het antwoord van de minister zal verkorten en waardoor ik mijn kwartier ook niet zal overschrijden.

De voorzitter: U mag het kwartier gebruiken zoals het hoort, collega Coenegrachts. U bent daar vrij in.

Collega De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Ik wou graag even inpikken op de vraag van collega Coenegrachts. Hij heeft het fantastisch experiment inderdaad goed benoemd, maar

ik heb nog een heel kleine toevoeging. Er was 5G-technologie nodig om het experiment mogelijk te maken. Je zit met zodanig veel data die realtime worden gegenereerd dat je een enorm snelle verbinding nodig hebt.

Ik wil ook graag even inpikken op zijn laatste stelling. Experimenten zijn zeer belangrijk maar in de land- en tuinbouwsector is er heel wat innovatie en worden er heel wat experimenten opgezet. Er wordt ook gezocht om met zo weinig mogelijk input een zo goed mogelijke output te krijgen. Dat mogen we niet vergeten.

We hebben rond de toepassing van technologie in de land- en tuinbouwsector ook in de commissie Landbouw al een aantal discussies gehad. Daar kwam naar boven dat niet de schaalgrootte maar de 'schaalkleinte' van onze bedrijven een drempel is om de technologie een brede ingang te laten vinden. Daarom is er nood aan samenwerking en een coöperatief model, maar ook aan ondersteuning en investering vanuit de loonwerkerssector om die technologieën die effectief milieumilderende maatregelen met zich kunnen meebrengen of een mindere milieupact hebben, ingang te laten vinden in de sector. Zo kan elk land- en tuinbouwer daar de vruchten van plukken. De markt laten spelen in dezen zou ervoor kunnen zorgen dat er net iets te veel vertraging optreedt.

Ik heb nog een bijkomende vraag, minister, want ik vermoed dat collega Coenegrachts daarom de vraag hier agendeerde. Is er vanuit uw bevoegdheden in middelen voorzien om, aanvullend bij de middelen vanuit landbouw, bijvoorbeeld experimenten op te zetten of proefprojecten te laten lopen?

Bruno Tobback (Vooruit): Ik wou wel nog even een opmerking maken, maar eigenlijk is dat eerder een vraag aan collega Coenegrachts. Het was mij niet helemaal duidelijk waarom systemen die in principe bedoeld zijn om de regels gemakkelijker te kunnen naleven, nood zouden hebben aan een regelluwe zone om ingevoerd te kunnen worden. Ik begrijp de link tussen die twee niet, maar misschien kunt u dat verklaren in een slotopmerking? Of misschien heeft de minister daar een antwoord op.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Heel kort, want ik heb al twee commissies, waaronder een commissie Toerisme, achter de rug. Mijn excuses dat ik wat 'plattekes' ben.

Collega De Roo, er zijn verschillende oproepen vanuit mijn beleidsdomein richting de sector, waarin innovatie van belang is. Vanuit alle hoeken - de VLM, het departement Omgeving, en ook collega Crevits - wordt alles op alles gezet om tegemoet te komen aan de verschillende vragen.

De voorzitter: Collega Coenegrachts, hebt u nog een slotwoord?

Steven Coenegrachts (Open Vld): Ik heb vooral een antwoord op uw vraag, voorzitter. Het is een interessante techniek dat we ook elkaar vragen beginnen te stellen.

Je mag bijvoorbeeld met een drone al niet zomaar boven de velden gaan vliegen. Aan heel veel technieken zijn dus heel veel andere regels verbonden, en die kun je dus niet zomaar praktisch beginnen uit te voeren. We hebben allemaal de opdracht om opnieuw het aantal blokkerende regels zoveel mogelijk te beperken. Vandaar mijn vraag in deze commissie, voorzitter.

De voorzitter: Mijn dank voor uw antwoord.

De vraag om uitleg is afgehandeld.